



АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ СУДАЛГААНЫ ҮНДСЭН ТАЙЛАН 2007-2008

МОНГОЛ
УЛСЫН
ҮНДЭСНИЙ
СТАТИСТИКИЙН
ХОРОО

Улаанбаатар хот
2009 он

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДЭСНИЙ
СТАТИСТИКИЙН ХОРОО

АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ СУДАЛГААНЫ ҮНДСЭН ТАЙЛАН 2007-2008

(2007 оны 7 сараас 2008 оны 6 сар)

Улаанбаатар
2009

БҮЛЭГ I. СУДАЛГААНЫ АРГА ЗҮЙ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ОЙЛГОЛТ ТОДОРХОЙЛОЛТУУД

1.1. Нийтлэг зүйл

Үндэсний статистикийн хорооноос “Ажиллах хүчний түүвэр судалгаа”-г “Хүүхдийн хөдөлмөрийн судалгаа” –тай хавсруулан 2002-2003, 2006-2007 онд олон улсын жишиг аргачлалын дагуу хоёр удаа зохион байгуулж, явуулсан билээ. Энэ судалгаа нь олон улсын нийтлэг тодорхойлолт, арга зүйг ашиглан хүн амын эдийн засгийн идэвхийг сүүлийн 7 хоногийн буюу тухайн үеийн, сүүлийн 12 сарын буюу байнгын идэвхийн аргачлалаар тооцох замаар хүн амын ажил эрхлэлтийн байдлыг тодорхойлон, хүн амын ажил эрхлэлт, ажилгүйдлийн холбогдолтой үзүүлэлтүүдийг бүс нутаг, хот, хөдөөгөөр, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар, ажил мэргэжлийн ангилал, ажил эрхлэлтийн байдлаар улирлын нөлөөллийг тусган тооцож гаргаснаараа чухал ач холбогдолтой болсон.

Ажлын байр, орлогын эх үүсвэрийн хомсдол нь ядуурлын үндсэн шалтгаан болж байгаа өнөө үед хөдөлмөр эрхлэлтийн талаар бодлого, хөтөлбөр боловсруулах, энэ чиглэлээр хэрэгжүүлж буй хөтөлбөр, арга хэмжээ, төслүүдэд үнэлгээ дүгнэлт өгөх, дүн шинжилгээ хийхэд холбогдох байгууллага, бодлого боловсруулагч нарыг шаардлагатай тоон мэдээллээр тогтмол хангах асуудал зүй ёсоор тавигдаж байна. Түүнчилэн АХС-г өмнө нь хоёр удаа явуулсан туршлагад үндэслэн ажилгүйдэл, бүрэн бус хөдөлмөр эрхлэлт байсаар байгаа өнөөгийн нөхцөлд хөдөлмөр эрхлэлтийн стратеги, хөтөлбөрийг боловсруулах, үр дүнг дүгнэхэд шаардлагатай хөдөлмөр эрхлэлтийн талаарх статистикийн суурь мэдээллийг өргөжүүлэн баяжуулах, шалгуур үзүүлэлтүүдийг оновчтой зөв тооцон гаргах, мэдээллийн давтамжийг тогтмолжуулах, хөдөлмөрийн статистикийн системийг боловсронгуй болгох шаардлага ч зүй ёсоор тавигдаж байна. Энэхүү шаардлагын үүднээс АХС-г цаашид явуулах нь зүйтэй гэж үзэн Монгол Улсын “Статистикийн тухай” хуульд 2004 оны 4-р сарын 23-нд нэмэлт өөрчлөлт оруулан, 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн ё-д “Хүн амын ажил эрхлэлтийн түүвэр судалгааг улирал тутам явуулж байх”-аар заасан юм.

Монгол Улсад албан бус сектор дахь хөдөлмөр эрхлэлт нь орлогын эх үүсвэр бүрдүүлэлтийн нэлээд хэсгийг хангадаг. Олон Улсын Хөдөлмөрийн

Байгууллагаас зөвлөмж болгосноор албан бус секторын талаарх тоо мэдээг статистикийн тогтолцооны нэг хэсэг болгож тогтмол цуглуулснаар албан бус секторын цар хүрээ, хэмжээ, төлөв байдлын талаар байнгын мэдээлэлтэй болж, гарч буй өөрчлөлтөнд хяналт тавих боломжтой болох юм. Монгол Улсын Их хурлын 2006 оны 1 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Төрөөс албан бус хөдөлмөр эрхлэлтийн талаар баримтлах бодлого”-ын 3.1.6 дахь заалт болон “Албан бус сектор болон албан бус хөдөлмөр эрхлэлтийг хэмжих бүс хоорондын хамтын ажиллагаа”-ны төслийг хэрэгжүүлэх зорилгоор улсын хэмжээнд түүвэрлэгдсэн өрхийг хамруулан “Ажиллах хүчний судалгаа”-г “Албан бус хөдөлмөр эрхлэлтийн судалгаа”-тай хавсруулан явуулах болсон.

1.2. Судалгааны зорилго

“Статистикийн тухай” Монгол Улсын хуульд “Хүн амын ажил эрхлэлтийн түүвэр судалгааг улирал тутам явуулах” гэсэн заалтыг хэрэгжүүлэхийн зэрэгцээ хөдөлмөрийн статистикийн суурь мэдээллийг өргөжүүлэн баяжуулж, хөдөлмөр эрхлэлтийн хэв шинжийг бүрэн хамруулсан дүн шинжилгээ хийх, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулахад чиглэгдсэн Засгийн газрын бодлого, хөтөлбөр боловсруулах, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд хяналт, шинжилгээ хийх, үнэлэлт, дүгнэлт өгөх, хөдөлмөрийн зах зээлийг зөв төлөвшүүлэн хөгжүүлэхэд нь бодлого боловсруулагчид, шийдвэр гаргагчид, бизнес эрхлэгчид, шинжлэн судлаачид, төр захиргааны албаны ажилтан хэн бүхэнд гарын авлага, тогтмол мэдээллийн эх сурвалжийг бий болгоход оршино. Үүний тулд ОУХБ-аас гаргасан нийтлэг тодорхойлолт, арга зүйн дагуу хүн амын ажил эрхлэлт, ажилгүйдлийн холбогдолтой үзүүлэлтүүдийг улирлын нөлөөллийг тусган бүс нутаг, байршил, аймаг, нийслэл, нийгэм, эдийн засгийн үйл ажиллагааны ангиллаар өргөн хэмжээнд тооцож гаргахад шаардлагатай иж бүрэн тоон мэдээллийг өрхүүдээс цуглуулах зорилт тавьж байгаа юм.

1.3. Судалгааны хугацаа

Судалгааны хамралтын хугацаа нь 4 улирал буюу 2007 оны 7 дугаар сараас 2008 оны 6 дугаар сарыг дуусталх нэг жилийн хугацааг хамарсан. Судалгааны эхний улирлын мэдээллийг 2007 оны 7-9 дүгээр сард, хоёрдугаар улирлынхыг 2007 оны 10-12 дугаар сард, гуравдугаар улирлынхыг 2008 оны 1-3

дугаар сард харин сүүлчийн буюу дөрөвдүгээр улирлын мэдээллийг 2008 оны 4-6 дугаар сард цуглуулсан. Иймд судалгааны улирлын хугацаа нь цаг тооллын улирлын хугацаатай таарахгүй болохыг анхаарах хэрэгтэй.

1.4. Тайлангийн агуулга, бүтэц

Ажиллах хүчний судалгааны үр дүнгийн тайлан нь дараах 9 бүлгээс бүрдэнэ. Үүнд:

- Бүлэг 1. Судалгааны арга зүй, зохион байгуулалт, үзүүлэлтийн ойлголт тодорхойлолтууд
- Бүлэг 2. Хүн ам зүйн болон өрхийн үзүүлэлтүүд
- Бүлэг 3. Ажиллах хүч
- Бүлэг 4. Ажил эрхлэлт
- Бүлэг 5. Ажилгүйдэл
- Бүлэг 6. Албан бус сектор дахь ажил эрхлэлт
- Бүлэг 7. Ажиллах хүчний улирлын хэлбэлзэл
- Бүлэг 8. Ажиллах хүчний 2002-2003, 2006-2007, 2007-2008 оны судалгааны үндсэн үр дүнгийн харьцуулалт
- Бүлэг 9.Түүврийн алдаа

Тайлангийн 1-р бүлэгт судалгааны арга зүй, зохион байгуулалт, ойлголт тодорхойлолтууд, Бүлэг 2-т хүн ам зүйн үзүүлэлтүүд, Бүлэг 3-т ажиллах хүч, ажиллах хүчний тооцоо, ажиллах хүчний оролцооны түвшин, эдийн засгийн бус үйл ажиллагааны талаар, Бүлэг 4-т тухайн үед ажил эрхэлж буй 15 ба түүнээс дээш настай хүн амын талаар, Бүлэг 5-д ажилгүйдийн түвшин, залуучуудын ажилгүйдэл, өмнө нь ажиллаж байсан ажилгүйчүүдийн талаар, Бүлэг 6-д ажил эрхэлж буй 15 ба түүнээс дээш насны хүн амын албан бус сектор дахь ажил эрхлэлтийн байдлын талаар, Бүлэг 7-д ажиллах хүчний байдлыг улирлаар харьцуулан харуулсан бол Бүлэг 8-д өмнөх 2002-2003, 2006-2007 онд явуулсан судалгааны үр дүнг энэ удаагийн судалгааны үр дүнтэй харьцуулалт хийсэн талаар, Бүлэг 9-д судалгааны түүвэрлэлт, түүний алдааны талаар тайлбарласан болно.

1.5 Судалгааны хамрах хүрээ

Ажиллах хүчний судалгааг хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийн талаарх бодит тоон мэдээллийг улсын хэмжээнд болон бүс нутаг, аймгийн түвшинд тооцох зорилгоор явуулсан. Энэхүү зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд судалгааг байршлын хувьд Монгол Улсыг бүхэлд нь хамруулан өргөн цар хүрээнд явуулахаар төлөвлөж улсын хэмжээнд 4 бүс нутаг (Төв, Баруун, Зүүн, Хангай), Улаанбаатар хотын нийт 7008 өрхийн 15 ба түүнээс дээш насны гишүүдээс асуулга авахад хангалттай гэж үзсэн. Нэг жилийн туршид судалгаанд хамруулахаар төлөвлөсөн нийт 7008 өрх бүрэн хамрагдаж, хамралтын түвшин 100.0 хувьтай байна.

Судалгааны тоон мэдээллийг сар бүр цуглуулж, үр дүнг улирлаар нэгтгэсэн ба тухайн улирал бүрт нийт түүвэрлэгдсэн өрхийн дөрөвний нэг нь ногдож байв. Судалгааны дийлэнх үзүүлэлтүүдийн мэдээллийг нийт 12 сар буюу бүтэн жилээр нэгтгэн тусгахын зэрэгцээ улирлын хэлбэлзлийг харуулах зорилгоор зарим тоон мэдээллийг улирлаар тооцсон.

Судалгаа нь өрхөд суурилан явагдаж байгаа тул цэргийн хуаран, дотуур байр, засан хүмүүжүүлэх газар, сүм хийд зэрэг нийтийн байруудад түр амьдрагчид, байнгын орон гэргүй хүмүүсийг хамруулаагүй болно. Нийтийн байрууд нь байнгын оршин суух газарт тооцогдохгүйгээс гадна байнгын орон гэргүй хүмүүсийг тодруулан судалгаанд хамруулахад бэрхшээлтэй байдаг зэрэг шалтгаанаар өрхийн судалгаануудад хамруулдаггүй.

1.6 Судалгааны түүвэрлэлт

Судалгааны түүвэрлэлтийн нэгж нь өрх. Байнга хамтран амьдарч, орлогоо нэгтгэн, хоол хүнсээ бэлтгэж, нэг тогооноос хоол иддэг нэг буюу хэд хэдэн хүмүүсийг “өрх” гэж үзнэ. Эдгээр хүмүүс нь хамаатан садан болон ажил олгогчтойгоо хамтран амьдардаг цусан төрлийн хамааралгүй, гэрийн үйлчлэгч, бусад хөлсний ажилчид ч байж болно. Өрхийн ам бүлийн тоонд тухайн өрхөд 6 сараас дээш хугацаагаар эзгүй байгаа (хугацаат цэргийн албан хаагч, оюутан сурагчид, гадаадад ажиллаж амьдарч байгаа болон цагдан хоригдож байгаа) иргэдийг оруулаагүй болно.

**Хүснэгт 1.1. Ажиллах хүчний түүвэр судалгааны бүлэг тус бүр,
сонгогдсон ТАШН, өрхийн тоо**

Бүлгийн дугаар	Аймгийн нэрс	Нийт хүн ам	Түүвэрлэгдэх нэгжийн тоо	Түүвэрлэгдэх өрхийн тоо	Улиралд түүвэрлэгдэх тоо
1	Архангай	90452	32	256	64
2	Баян-Өлгий	95226	36	288	72
3	Баянхонгор	82229	28	224	56
4	Булган	57266	24	192	48
5	Говь-Алтай	63973	24	192	48
6	Дорноговь	54023	20	160	40
7	Дорнод	74594	24	192	48
8	Дундговь	49776	12	96	24
9	Завхан	79005	24	192	48
10	Өвөрхангай	110150	36	288	72
11	Өмнөговь	46342	12	96	24
12	Сүхбаатар	52431	20	160	40
13	Сэлэнгэ	91919	36	288	72
14	Төв	88460	28	224	56
15	Увс	81212	24	192	48
16	Ховд	92395	36	288	72
17	Хөвсгөл	123485	44	352	88
18	Хэнтий	68079	24	192	48
19	Дархан-Уул	89427	32	256	64
20	Орхон	86285	28	224	56
21	Говь-Сүмбэр	13048	8	64	16
	Аймгийн дүн	1589777	552	4416	1104
	Улаанбаатар				
22	Сонгино хайрхан	205869	72	576	144
23	Баян зүрх	213914	72	576	144
24	Баянгол	146384	52	416	104
25	Сүхбаатар	123041	36	288	72
26	Хан Уул	86642	28	224	56
27	Чингэлтэй	132883	48	384	96
28	Налайх	26093	8	64	16
29	Багануур Багахангай	29020	8	64	16
	Улаанбаатарын дүн	963846	324	2592	648
	УЛСЫН ДҮН	2553623	876	7008	1752

Ажиллах хүчний болон Хүүхдийн хөдөлмөрийн 2002-2003 оны судалгааны түүвэрлэлтийн нэгж нь 2000 оны Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын нэгж байсан бол 2007-2008 оны энэ судалгааны түүвэрлэлтийн нэгжээр Монгол Улсын засаг, захиргааны нэгжийг авч, түүвэрлэлтийг 2006 оны өрх, хүн амын тоонд үндэслэн хийсэн. Судалгаанд 21 аймаг тус бүрийг нэг бүлэг, Улаанбаатар хотын 9 дүүргийг 8 бүлэгт (хамгийн цөөн өрхтэй 2 дүүргийг

нэг бүлэгт хамруулсан) хувааж нийт 29 бүлэг болгон судалгаанд хамруулсан. Судалгааны ТАШН нь Улаанбаатар хотын хувьд дүүргийн хорооны хэсэг, харин аймгийн хувьд сумдын багууд болно. Энэ түүвэр судалгаанд Улаанбаатар хотоос түүврийн анхан шатны 324 хэсэг, аймгаас 552 баг нийт 876 нэгжийг хамруулав.

Ажиллах хүчний түүвэр судалгаанд олон шатат түүврийн арга хэрэглэсэн. Түүвэрлэлтийг хийхдээ таамаглаж байгаа ажилгүйчүүдийн тооны нийт хүн амд эзлэх хувийн жингээр магадлал хийн тооцсон болно. Нөгөөтэйгүүр түүвэрлэлтийг аймаг, хотын дүүргээр бүлэглэн хуваарилахдаа нийт хүн амд пропорциональ харьцаагаар жигд тархаан тооцсон.

ТАШН-ийг пропорциональ магадлалт түүврийн аргаар (ПМТ) сонгож, ТАШН бүрээс 8 өрхийг энгийн санамсаргүй түүврийн аргаар сонгож, судалгаанд хамруулсан.

1.7 Судалгааны асуулгын хуудас, ахлагч тоологч нарын сургалт, мэдээлэл цуглуулалт

Ажиллах хүчний судалгаа болон Хүүхдийн хөдөлмөрийн 2006-2007 онд явуулсан судалгааны асуулга 9 бүлэг бүхий 159 асуулттай байсан бол энэ удаагийн судалгааны асуулга нь 6 бүлэг 140 асуултаас бүрдэж байна. Энэ нь өмнөх судалгааны үр дүнг боловсруулах явцад хүн амын ажил эрхлэлт, холбогдох шалтгаануудыг тодруулах зорилгоор хүн амын шилжих хөдөлгөөн, боловсрол, сургалт, албан бус хөдөлмөр эрхлэлттэй холбогдолтой үзүүлэлтүүдийг нэмсэнтэй холбоотой.

Судалгааны зорилго, зорилтууд, хамрах хүрээг харгалзан, тухайн үеийн болон байнгын эдийн засгийн идэвхийн тодорхойлолт, аргачлалыг ашиглан судалгааны асуулгыг дараах мэдээллийг боловсруулан гаргахад чиглүүлж боловсруулсан. Үүнд:

1. Хүн ам зүйн үзүүлэлтүүд (өрхийн тэргүүлэгчтэй ямар хамааралтай болох, хүйс, төрсөн он, сар, өдөр, сургуульд суралцсан, суралцаж байгаа эсэх, боловсролын түвшин, бичиг үсгийн мэдлэг, гэрлэлтийн байдал, хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэх, хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон шалтгаан);
2. Сүүлийн 7 хоног буюу тухайн үеийн идэвхи (эдийн засгийн болон эдийн засгийн бус үйл ажиллагаа, түүнд зарцуулсан цаг, эдийн засгийн

- идэвхтэй, идэвхгүй байдал, үндсэн болон давхар ажил эрхлэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, байгууллагын төрөл, ажил эрхлэлтийн байдал, ажил мэргэжлийн ангиллаар, үндсэн ажлынхаа цалин хөлсийг ямар хугацааны давтамжтай авдаг, авч буй цалин, хөлс, орлого);
3. Нэмэгдэл ажил хийх хүсэл, боломж (нэмэгдэл ажил хийх хүсэл, боломжтой эсэх, нэмэгдэл ажил хийх хүсэл боломжгүй байгаа шалтгаан, нэмэгдэл ажил хэрхэн хайсан);
 4. Ажилгүйдэл (ажил хийхэд бэлэн байсан эсэх, эдийн засгийн идэвхгүй байсан шалтгаан, ажил хайсан хугацаа, ямар төрлийн/ажил мэргэжлийн ажил хийх хүсэлтэй байгаа, хичнээн төгрөгний цалин хөлс (өдрийн, сарын) авах бодолтой байгаа, хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний хэлтэст бүртгүүлсэн эсэх, хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний хэлтэст бүртгүүлсэн хугацаа, сүүлийн 30 хоногт ажил хайсан эсэх, ажил хайсан хэлбэр, ажил хайгаагүй шалтгаан, ажилгүй байсан хугацаа);
 5. Байнгын эдийн засгийн идэвхи (сүүлийн 12 сарын буюу байнгын эдийн засгийн идэвхи, сүүлийн 12 сарын хугацааны үндсэн болон давхар ажил эрхлэлт, ажил эрхлэлтийн байдал, ажил мэргэжил, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, байгууллагын төрлөөр, ажилгүй байсан хугацаа, ажил хайсан хэлбэр, сүүлийн 12 сард үндсэн болон давхар ажил эрхлэлтээс авсан дундаж цалин хөлс, орлого) ;
 6. Өмнөх үеийн ажил эрхлэлт (өмнөх үеийн ажил эрхлэлт, ажил мэргэжил, ажил эрхлэлтийн байдал, ажиллаж байсан эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, байгууллагын төрөл, хамгийн сүүлийн ажлаа хир удаан хийсэн, хамгийн сүүлчийн ажлаа хийхээ больсон шалтгаан, ажилгүй байх хугацаандаа ямар орлого, тусламжаар амьдарч байгаа);

Судалгааг улсын хэмжээнд, чанартай явуулах зорилгоор судалгааны ахлагч, тоологч 30 хүнд зориулсан сургалтыг 2007 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдөр төвлөрсөн хэлбэрээр зохион байгуулж, гарын авлагаар хангасан. Ажиллах хүчний судалгааны ахлагч нарыг сургалтын үеэр аймаг, нийслэлийн судалгааны бөглөгдсөн асуулгыг кодлох, мэдээллийг компьютерт шивэх дадлагыг хийлгэж, улмаар үр дүнг хэлэлцүүлэн тодруулга, тайлбар хийсэн.

Зааврын дагуу судалгааны тоологч, ахлагч нар нь сонгогдсон өрхүүдэд очиж 15 ба түүнээс дээш насны гишүүн бүртэй нэг бүрчлэн уулзаж, ярилцлага хийх замаар мэдээллээ цуглуулсан. Судалгааны нэгдүгээр улирлын

мэдээллийг 2007 оны 7-9 сард, хоёрдугаар улирлынх 2007 оны 10-12 сард, гуравдугаар улирлынх 2008 оны 1-3 сард, дөрөвдүгээр улирлынх 2008 оны 4-6 сард цуглуулсан. Монгол Улсад хүн амын шилжих хөдөлгөөн их байгааг харгалзан сонгогдсон өрхийг судалгаанд бүрэн хамруулахын тулд судалгаа авах үеэр өрх хэрэв эзгүй байх тохиолдол гарвал тухайн өрхөд 2-3 удаа очиж, өрхийг судалгаанд хамруулах ажилд хяналт тавьж ажилласан. Үүний дүнд 4 улиралд нийт 7008 өрхөөс асуулгыг бүрэн авч, судалгааны ажлын хэсгийн гишүүд, байгууллагын удирдлагуудаас бүрдсэн хяналтын баг АХС-ны ажлын явцыг хянаж шалган, гарсан ололт, дутагдлыг тухай бүр нь танилцуулж, шаардлагатай арга хэмжээг авч ажилласан.

1.8 Мэдээлэл боловсруулалт

АХС-ны мэдээлэл боловсруулах ажлыг 2 үе шаттайгаар явуулсан. Судалгааны мэдээллийн бүрдэлтийг шалган хүлээн авах, хянах, засварлах, боловсруулах, нэгдсэн үр дүнг боловсруулж, гаргах ажлыг ҮСХ-нд, харин өрхөөс ярилцлага авч, цуглуулсан мэдээллийг зааврын дагуу шалгаж, кодлон компьютерт шивж оруулах, шалгах, улирлын засварлалтыг хийсний дараа төвд дамжуулах ажлыг аймаг, нийслэлийн статистикийн ажиллах хүчний судалгааны баг хийж гүйцэтгэсэн.

АХС-ны мэдээллийг компьютерт шивж оруулах, шалгах, засварлахад тооллого, судалгааны мэдээлэл боловсруулдаг CPro3.1 багц программыг, бэлэн болсон мэдээллийн үр дүнг боловсруулж, холбогдох үр дүнгийн хүснэгтүүдийг гарган авахад SPSS13.0 програмыг тус тус ашиглав. Судалгааны мэдээллийг боловсруулж дууссаны дараа ажлын хэсгээс ОУ-ын зөвлөхийн хамт тодорхой үзүүлэлтүүд дээр статистикийн дүн шинжилгээ хийж, судалгааны боловсруулалтын үр дүнг хянах, илэрсэн алдааг засварласны үндсэн дээр судалгааны үр дүнгийн хүснэгтүүдийг боловсруулан тайланг бичиж, тархаав.

1.9 Ойлголт, тодорхойлолтууд

Энэ хэсэгт “Ажиллах хүчний судалгаа”-ны асуулгын хуудасны зарим үзүүлэлтүүдийн ойлголт, тодорхойлолтыг НҮБ болон ОУХБ-аас санал болгосон олон улсын нийтлэг стандарт бүхий ойлголт, тодорхойлолттой нийцүүлэн Монгол Улсын онцлогийг тусган боловсруулав. Ингэснээр энэ судалгааны үр

дүнг ҮСХ-ноос өмнө нь явуулсан болон одоо явуулж байгаа бусад судалгааны ижил үзүүлэлтүүдтэй зэрэгцүүлэх боломжийг олгож байна.

Өрх

Өрх гэдэг нь байнга хамтран амьдарч, орлогоо нэгтгэн, хоол хүнсээ бэлтгэж, нэг тогооноос хоол иддэг нэг буюу хэд хэдэн хүмүүсийг хэлнэ. Эдгээр хүмүүс нь хамаатан садан болон ажил олгогчтойгоо хамтран амьдардаг, цусан төрлийн хамааралгүй, гэрийн үйлчлэгч, бусад хөлсний ажилчид ч байж болно.

Өрхийн тэргүүлэгч

Өрхийн тэргүүлэгч гэдэг нь бусад гишүүд нь өрхийн тэргүүн хэмээн хүлээн зөвшөөрсөн, насанд хүрсэн, өрхийн гишүүн юм. Хэрвээ тухайн сууцанд нэгээс олон өрх амьдран сууж байвал төдий тооны өрхийн тэргүүн байна.

Эдийн засгийн үйл ажиллагаа

НҮБ-ын 1993 оны ҮТС-ийн хүрээнд эдийн засгийн үйл ажиллагааг тодорхойлсоны дагуу цалин хөлс, ашиг орлого олох зорилгоор болон өөрсдийн хэрэглээндээ зориулан эрхэлж буй өрхийн аж ахуйн үйл ажиллагааг ажил гэж хэлнэ. Ажил нь цалин хөлстэй болон цалин хөлсгүй, албан болон албан бус хэлбэртэй байж болно. Жишээлбэл: өөрийн өрхийн аж ахуйн бизнест цалин хөлсгүй оролцож буй хүнийг эдийн засгийн үйл ажиллагаа эрхэлж байна гэж үзнэ.

Эдийн засгийн бус үйл ажиллагаа

Өөрийн өрхийн гэрийн ажилд оролцож буй хүүхэд нь эдийн засгийн бус үйл ажиллагаа эрхэлсэн буюу эдийн засгийн идэвхгүйд тооцогдоно. Үүнд:

- Гэр орон цэвэрлэх, хувцас бусад нэхмэл, сүлжмэл эдлэл оёх, арчлах;
- Хувцас угаах, индүүдэх, гэр байшин, эд хогшил сэргээн засах;
- Хоол унд хийх, аяга таваг угаах;
- Хүүхэд асрах;
- Өвчтэй хүн, өндөр настангуудыг асрах
- Гэрийнхээ хэрэгцээт зүйлийг худалдаж авах, дэлгүүр явах.

Ажиллагч

Ажиллагч гэдэг нь ажиллах хүчинд хамаарагдах тухайн хугацаанд ажил, хөдөлмөр эрхэлж байгаа болон тухайн долоо хоногт ажил эрхлээгүй ч ажилтай байсан хүнийг хэлнэ. Тухайн хугацаанд (сүүлийн долоо хоногт) ямар нэг байдлаар ажил хөдөлмөр эрхэлсэн (нэг цагаас дээш хугацаагаар) хүнийг ажилтай гэнэ. Өвчлөл, гэмтэл, амралт, чөлөө, цаг агаарын таагүй байдал, ажил хаялт болон бусад шалтгаанаар түр хугацаагаар ажил эрхлэхгүй байгаа ч ажилтай, бизнес эрхэлдэг бол тухайн хүнийг ажиллагч гэж үзнэ.

Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч

Бусад ажиллагчдын оролцоогүйгээр аж ахуйн нэгж, байгууллага, хамтарсан үйлдвэрийг удирдаж байгаа хүнийг хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч гэнэ. Харин өрхийн гишүүд цалин хөлсгүйгээр энд ажиллаж болно.

Өрхийн бизнест цалин хөлсгүй оролцогч

Өрхийн аж ахуйн нэгжид цалин хөлсгүйгээр нэг цагаас доошгүй ажилласан хүн. Ялангуяа хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас агнуурын салбарт өрхийн аж ахуй зонхилж байдаг тул цалин хөлсгүй оролцогч их байдаг. Өрхийн бизнест цалин хөлсгүй оролцсон хүүхдүүдийг хөдөлмөр эрхэлсэн гэж үзнэ.

Ажилгүйчүүд

Ажилгүйчүүд гэдэг нь ажиллах хүчинд хамаарагдах тухайн хугацаанд ажил, хөдөлмөр эрхлээгүй байгаа болон тухайн долоо хоногт ажил эрхлээгүй боловч ажил эрхлэхэд бэлэн байсан, ажил хөдөлмөр идэвхтэй хайсан хүнийг хэлнэ. Ажил хөдөлмөр эрхлэдэггүй ч ажил эрхлэх боломжтой байгаа, ажилд орох өргөдлөө өгсөн болон ярилцлаганд орохоор хүлээж байгаа хүнийг мөн ажилгүйчүүд гэж тодорхойлно.

Байнгын болон тухайн үе

Энэхүү судалгаанд “тухайн үеийн” болон “байнгын” гэсэн хугацааг хэрэглэсэн. Тухайн үе гэдэгт судалгаа явагдаж байгаа үеийн өмнөх долоо хоног, өөрөөр хэлбэл сүүлийн долоо хоног, байнгын гэдэгт судалгаа явагдаж байгаа үеийн өмнөх 12 сар, өөрөөр хэлбэл сүүлийн 12 сар гэсэн хугацааг авсан болно.

Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам

НҮБ-ын үндэсний тооцооны системийн хүрээнд, тодорхой цаг хугацаанд тодорхойлогдсон бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг үйлдвэрлэхэд ажиллах хүчээ нийлүүлж байгаа ажиллагчид, нийлүүлэхэд бэлэн байгаа ажилгүйчүүдийг эдийн засгийн идэвхтэй хүн амд тооцдог. Эдийн засгийн идэвхтэй хүн амыг урт хугацаагаар хэмжигдэх байнгын идэвхтэй хүн ам, нэг долоо хоног буюу нэг өдрийн хугацаагаар хэмжигдэх тухайн үеийн идэвхтэй хүн ам буюу “Ажиллах хүч” гэсэн хоёр аргаар тодорхойлно.

Байнгын идэвхтэй хүн ам

Заагдсан хязгаараас дээш настай (АХС-гаар 15 ба түүнээс дээш насыг авсан) ажилтай болон ажилгүй байсан нь урт хугацаагаар буюу хуанлийн жилийн (сүүлийн 12 сарын) туршид эрхэлсэн үндсэн үйл ажиллагааныхаа байдлаар тодорхойлогддог хүн амыг хэлнэ.

Тухайн үеийн идэвхтэй хүн ам

Ажиллах хүч буюу тухайн үеийн идэвхтэй хүн амд ажилтай болон ажилгүй байсан нь судалгааны өмнөх сүүлийн 7 хоногт эрхэлсэн үндсэн үйл ажиллагааных нь байдлаар тодорхойлогдож байгаа ажиллагчид болон ажилгүйчүүдийн доторхи тодорхой шаардлагыг хангах бүхий л хүмүүсийг хамруулна.

Эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам

Тогтоосон насны хязгаараас дээш насны байнгын болон тухайн үеийн эдийн засгийн идэвхтэй хүн амд хамаарагдахгүй хүн ам болон тогтоосон насны хязгаараас доош насны хүнийг эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам гэнэ. Эдийн засгийн идэвхгүй хүн амыг урт хугацаагаар хэмжигдэх байнгын идэвхгүй хүн ам, нэг долоо хоног буюу нэг өдрийн хугацаагаар хэмжигдэх тухайн үеийн идэвхгүй хүн ам гэсэн хоёр аргаар тодорхойлно.

Байнгын идэвхгүй хүн ам

Урт хугацаанд буюу сүүлийн 12 сарын туршид эрхэлсэн үндсэн үйл ажиллагаагаараа эдийн засгийн идэвхтэй хүн амд тооцогдохгүй (ажиллагчид болон ажилгүйчүүдийн алинд ч хамаарахгүй) хүмүүсийг эдийн засгийн байнгын

идэвхгүй хүн ам гэнэ. Үүнд: оюутан сурагч, гэрийн ажилчид, тэтгэврийн орлого авдаг хүмүүсийг хамруулна.

Тухайн үеийн идэвхгүй хүн ам

Сүүлийн 7 хоногт сургуульд суралцаж байгаа, гэрийн ажлаа хийж байгаа, тэтгэвэрт гарсан болон өндөр настай, тахир дутуу зэрэг шалтгаанаар тухайн хугацаанд ажиллагчид болон ажилгүйчүүдийн алинд ч хамаарахгүй хүмүүсийг тухайн үеийн эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам буюу ажиллах хүчинд хамаарагдахгүй хүн ам гэнэ.

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар

Тухайн хүний ажиллаж байгаа ажлын байр, үйлдвэрийн газар, байгууллагын үйлдвэрлэдэг үндсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний төрлөөр тодорхойлогдоно. Олон Улсын Стандарт Ангилал 3-т нийцрүүлэн боловсруулсан “Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал”-ыг ашигласан.

Ажил мэргэжил

Цалин, хөлс, орлого олох зорилгоор тухайн хүний хийж гүйцэтгэж буй эдийн засгийн үйл ажиллагааны ажил, мэргэжлийн төрлийг ажил, мэргэжил гэнэ. Хэрвээ тухайн хүн ажилгүй байгаа бол эрхлэхэд бэлэн байгаа ажил, мэргэжлийн төрлийг тухайн хүний ажил, мэргэжил гэж үзнэ.

Үндсэн ажил

Тухайн хугацаанд (сүүлийн долоо хоног, сүүлийн 12 сард) нэгээс олон ажил цалинтай болон хувиараа эрхэлж байгаа бол нийгмийн болон хууль зүйн тал, цалин хөлсний хэмжээ, ажиллаж байгаа цагаас нь хамааруулан үндсэн ажлыг тодорхойлно. Хэрвээ тухайн хүн зөвхөн нэг л ажил эрхэлдэг бол түүнийг үндсэн ажилд тооцно.

Давхар ажил

Тухайн хугацаанд (сүүлийн долоо хоног, сүүлийн 12 сард) нэгээс олон ажил цалинтай болон хувиараа эрхэлж байгаа бол нийгмийн болон хууль зүйн тал, цалин хөлсний хэмжээ, ажиллаж байгаа цагаас нь хамааруулан үндсэн ажлаас бусад ажлыг давхар ажил гэж тодорхойлно.

Бүрэн бус ажил эрхлэлт

Тухайн хүний ажлын туршлага, мэргэжлийн чадварт дүйцэхүйц бус ажил хөдөлмөр эрхэлж байгаа тохиолдолд бүрэн бус ажил эрхлэлт байдаг. Бүрэн бус ажил эрхэлж байгаа хүн нь цалин, хөлстэй болон хувиараа эрхэлж байгаа тухайн үйл ажиллагаанд тогтоогдсон цагаас бага цагаар өөрийн хүслээр бус ажиллаж байгаа тухайн хугацаанд нэмэлт ажил хайж байгаа болон нэмэлт ажил эрхлэхэд бэлэн байгаа хүн юм.

Ажил олгогч

Өөрийн ажил мэргэжлээс үл хамааран нэг болон түүнээс дээш ажиллагчидтай аж ахуйн нэгж, хамтарсан үйлдвэрийг удирдаж байгаа хүнийг ажил олгогч гэнэ.

Цалин хөлс

Мөнгөн болон биет хэлбэрээр авч байгаа хөлс, урамшуулал, гарын мөнгө, ашиг орлогын хувь, илүү цаг ажилласны мөнгө, ажил олгогчоос хангаж байгаа хоол хүнс, байрыг цалин хөлсөд хамааруулна.

Бичиг үсгийн мэдлэг

Тухайн хүн энгийн өгүүлбэрийг уншиж мөн бичиж чаддаг бол бичиг үсэг мэддэг гэнэ. Харин зөвхөн өөрсдийнхөө нэр юмуу тоог уншиж, бичиж чаддаг эсвэл уншиж чаддаг мөртлөө бичиж чаддаггүй бол бичиг үсэг мэддэг гэж үзэхгүй.

Оюутан

Тухайн хүний үндсэн үйл ажиллагаа нь их, дээд сургууль, коллежид суралцаж байгаа болон хичээлийг нь бие даан суралцагчдыг оюутан гэж үзнэ.

БҮЛЭГ II. ХҮН АМ ЗҮЙН БОЛОН ӨРХИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

2.1. Нийтлэг зүйл

Энэ бүлэгт АХС-ны дөрвөн улирлын (2007 оны 7 дугаар сараас 2008 оны 6 дугаар сарыг дуусталх) нийт 876 нэгжийн 7008 өрхөөс цуглуулсан мэдээлэл, түүн дээр үндэслэн тооцсон судалгааны үр дүнг танилцуулж байна. Түүвэрлэлтийн загварын дагуу тооллогын нэгж бүрээс 8 өрх, нийт 7008 өрх сонгогдож хамрагдах ёстойгоос нийт 7008 өрх хамрагдаж, хамралтын түвшин 100.0 хувь байна.

Энэ удаагийн АХС нь ОУХБ-аас гаргасан нийтлэг ойлголт, тодорхойлолт, арга зүйн дагуу хийгдэж байгаа ажиллах хүчний 3 дахь удаагийн түүвэр судалгаа болно. ҮСХ-ноос энэхүү судалгааны тоо мэдээ, үр дүнг улирал тус бүрээр болон бүтэн жилээр нэгтгэн боловсруулж, тайланд зөвхөн үндсэн үр дүнгийн хүснэгтүүдийг оруулсан болно.

2.2. Хүн ам зүйн үзүүлэлтүүд

“Ажиллах хүчний судалгаа”-гаар хүн амын тоо, насны бүлэг, хүйс, боловсролын түвшин, сургуульд хамрагдалт, бичиг үсгийн мэдлэг, өрхийн ам бүлийн тоо, гэрлэлтийн байдал гэх мэт хүн ам зүйн холбогдолтой үндсэн мэдээллийг хот, хөдөөгөөр, дөрвөн бүс, Улаанбаатар хотоор боловсруулж, гаргав.

2.3. Хүн амын тоо, байршил, бүс нутгаар

Судалгааны үр дүнг тархаасан тооцоогоор манай орны 627.8 мянган өрхөд нийт 2.389 мянган хүн ам байгаагийн 83.2 мянган өрхийн 134.5 мянган гишүүд 6 сараас дээш хугацаагаар (судалгаа явсан үед) өрхөөсөө гадуур амьдарч байна. Өрхөөс 6 сараас дээш хугацаагаар гадуур амьдарч байгаа гишүүдийг хамруулснаар өрхийн ам бүлийн дундаж тоо 3.8 хүн байна. Судалгааны үр дүнг тухайлбал судалгаанд хамрагдсан өрхийн хүн амыг тооцохдоо сургуулийн дотуур байр, цэргийн хуаран, засан хүмүүжүүлэх газар, эмнэлэг зэрэг нийтийн байранд амьдрагчдыг хамруулаагүй болохыг анхаарах нь зүйтэй. Хүснэгт 2.1-д түүвэр судалгааны үр дүнг тархаасан тооцоогоор тодорхойлсон өрх, хүн ам, өрхийн ам бүлийн тоог, байршил, бүсээр харуулав. Өрхийн 57.1 хувь, хүн амын

56.0 хувь буюу 1,336 мянган хүн хот, суурин газарт амьдарч, хөдөөгийн өрхийн ам бүлийн дундаж тоо хотынхоос өндөр буюу 3.9 байна. Нийт өрхийн 35.6 хувь нь Улаанбаатар хотод амьдарч, нийслэлийн өрхийн ам бүлийн дундаж тоо улсын дундажтай ойролцоо нэг өрхөд 3.7 хүн ногдож байна. Хүн амын суурьшлыг бүс нутгаар авч үзэхэд харилцан адилгүй байгаа бөгөөд зүүн бүсэд хамгийн бага, тухайлбал нийт хүн амын 8.0 хувь нь зүүн бүсэд амьдарч байна.

Хүснэгт 2.1. Өрх, хүн амын тоо, хот хөдөө, бүсээр

Байршил/ Бүс	Өрх		Нийт хүн ам		Үүнээс:		Ам бүлийн дундаж тоо
					Өрхөд байнга амьдарч байгаа хүн ам	Өрхөөс гадуур амьдарч байгаа хүн ам	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%	
Хот	358436	57.1	1336808	56.0	1280438	56370	3.7
Хөдөө	269335	42.9	1052442	44.0	974330	78112	3.9
Төв	113358	18.1	427876	17.9	402589	25287	3.8
Зүүн	49966	8.0	176258	7.4	171790	4468	3.5
Баруун	96346	15.3	412154	17.2	373497	38657	4.3
Хангай	144350	23.0	554070	23.2	510383	43687	3.8
Улаанбаатар	223751	35.6	818892	34.3	796509	22383	3.7
Дүн	627771	100.0	2389250	100.0	2254768	134482	3.8

Засаг, захиргааны нэгжээс гаргуулан авдаг хүн амын ажил эрхлэлтийн 2008 оны жилийн эцсийн тайлангийн дүнгээр суурин хүн амын тоо 2,645 мянга байна.

АХС-нд нийтийн байранд амьдрагчид болон 6 сараас дээш хугацаагаар эзгүй байгаа өрхийн гишүүдийг хамруулаагүй болно. Өрхөөс 6 сараас дээш хугацаагаар гадуур байгаа гишүүдийн тоог хот, хөдөөгөөр болон бүсээр тооцож Хүснэгт 2.2-т үзүүлэв.

Тухайн өрхийн гишүүн боловч 6 сараас дээш хугацаагаар эзгүй байсан 134482 гишүүд нийт хүн амын 5.6 хувийг эзэлж байна. Эдгээр гишүүдийг судалгаанд хамруулах эсэхээс хамаарч нийт хүн амын тоо болон өрхийн ам бүлийн дундаж тоог газар зүйн байршлаар тооцож гаргасан нь үр дүнд нөлөөлж байна. Өрхөөс гадуур амьдарч, сургууль, курст 88082 хүн суралцаж, 35444 хүн ажил эрхэлж байна.

Хүснэгт 2.2. 6 сараас дээш хугацаагаар өрхөөс гадуур байгаа гишүүдтэй өрхийн тоо, хот, хөдөө, бүсээр

Хот, хөдөө/ Бүс	Өрхийн тоо	Өрхийн гишүүдийн тоо	Өрхөөс гадуур амьдарч байгаа хүний тоо	Үүнээс:		
				Суралцаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Бусад
Хот	36627	126410	56370	29447	21977	4945
Хөдөө	46549	164184	78112	58635	13467	6010
Төв	16246	58500	25287	16888	5990	2409
Зүүн	3365	13003	4468	3311	714	442
Баруун	22497	84124	38657	28670	7065	2921
Хангай	26544	89033	43687	32805	8094	2789
Улаанбаатар	14524	45934	22383	6408	13581	2394
Дүн	83176	290594	134482	88082	35444	10955

Судалгааны үр дүнд дүн шинжилгээ хийхдээ энэ судалгаагаар 6 сараас дээш хугацаагаар эзгүй байсан өрхийн гишүүдийн (цэрэг, хоригдол, дотуур байранд амьдарч байгаа хүн ам, 6 сараас дээш хугацаагаар эзгүй байгаа өрхийн гишүүд) талаарх мэдээллийг цуглуулаагүй тул анхаарна уу.

Хүснэгт 2.3. Өрх, хүн амын тоо, хот, хөдөө, бүсээр, хүйсээр

Байршил/Бүс	Өрх		Бүгд		Үүнээс:	
	Тоо	%	Тоо	%	Эрэгтэй %	Эмэгтэй %
Хот	358436	57.1	1280438	100.0	47.9	52.1
Хөдөө	269335	42.9	974330	100.0	49.8	50.2
Төв	113358	18.1	402589	100.0	48.7	51.3
Зүүн	49966	8.0	171790	100.0	47.9	52.1
Баруун	96346	15.3	373497	100.0	50.5	49.5
Хангай	144350	23.0	510383	100.0	49.6	50.4
Улаанбаатар	223751	35.6	796509	100.0	47.5	52.5
Улсын дүн	627771	100.0	2254768	100.0	48.7	51.3

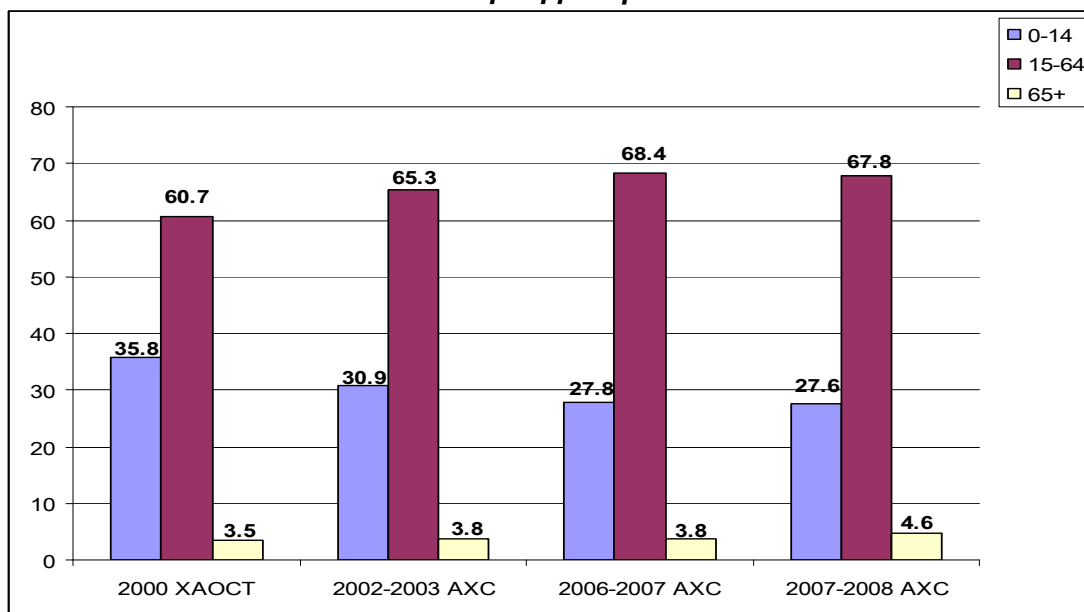
Хүснэгт 2.3-т судалгаанд хамрагдсан хүн амын тоог бүс нутаг, хот, хөдөөгөөр, хүйсээр харуулав. Ам бүлийн дундаж тоог тодорхойлоход өрхөөс гадуур байгаа 134.5 мянган гишүүдийг хамруулаагүй болно.

2.4. Хүн амын нас, хүйсийн бүтэц

Хүн амын нас, хүйсийн бүтцийг Хүснэгт 2.4-т харуулав. Нийт хүн амын дотор 0-14 насны хүүхэд 27.6 хувийг эзэлж, эрэгтэй хүн амын 28.5 хувь нь,

эмэгтэй хүн амын 26.8 хувь нь энэ насны бүлэгт хамрагдаж байна. Зураг 2.1-д Хүн амын насны бүтцийг хүн ам, орон сууцны 2000 оны тооллого болон АХС-ны дүнгүүдээр харуулав.

Зураг 2.1. Хүн амын насны бүтэц, ХАОСТ (2000), АХС-ны дүнгүүдээр



Судалгаагаар нийт хүн амын 67.8 хувийг 15-64 насны хүн ам, 4.6 хувийг 65 ба түүнээс дээш насны хүн ам тус тус эзэлж байна.

Хүснэгт 2.4. Хүн амын нас, хүйсийн бүтэц, хүйсийн харьцаа

Насны бүлэг	Бүгд		Эрэгтэй		Эмэгтэй		Хүйсийн харьцаа ¹
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%	
00 – 04	178313	7.9	89328	8.1	88985	7.7	100.4
05 – 09	211442	9.4	108664	9.9	102778	8.9	105.7
10 – 14	233329	10.3	115115	10.5	118214	10.2	97.4
15 – 19	261905	11.6	131837	12.0	130068	11.3	101.4
20 – 24	207659	9.2	106591	9.7	101068	8.6	105.5
25 – 29	194274	8.6	91798	8.4	102476	8.9	89.6
30 – 34	183912	8.2	87216	7.9	96696	8.4	90.2
35 – 39	171710	7.6	79617	7.2	92093	8.0	86.5
40 – 44	162581	7.2	76588	7.0	85993	7.4	89.1
45 – 49	143834	6.4	69066	6.3	74768	6.5	92.4
50 – 54	95854	4.3	45546	4.1	50308	4.4	90.5
55 – 59	59365	2.6	24879	2.3	34486	3.0	72.1
60 – 64	47899	2.1	24077	2.2	23822	2.1	101.1
65 – 69	43978	2.0	22950	2.1	21028	1.8	109.1
70+	58713	2.6	25541	2.3	33172	2.8	77.0
Дүн	2254768	100	1098813	100	1155956	100	95.1

¹ 100 эмэгтэйд ногдох эрэгтэйчүүдийн тоо

2.5. Хүн ам зүйн ачаалал

Хөдөлмөрийн бус насны хүн амын нийгэмд үзүүлэх ачааллыг хүн ам зүйн ачаалал гэж үздэг. Хүн ам зүйн ачааллыг 15 хүртэлх насны хүүхэд болон 65, түүнээс дээш насны хүн амын тооны нийлбэрийг 15-64 насны хүн амын тоонд харьцуулж тодорхойлох бөгөөд судалгааны дүнгээр энэ үзүүлэлт 47.5 хувь болж, 2006-2007 оны түвшнээс 1.3 пунктээр нэмэгдсэн байна. Хүснэгт 2.5-д Хүн ам зүйн ачааллыг хот, хөдөөгөөр, бүсээр харуулснаас үзэхэд Улаанбаатар хотод хамгийн бага 39.4 хувь, баруун бүсэд хамгийн өндөр 64.7 хувь байна. Өөрөөр хэлбэл баруун бүсийн хувьд хөдөлмөрийн насны 100 хүн тутамд хөдөлмөрийн бус насны 64 хүн ногдож байна. Дээр дурьдсанчлан энэхүү тооцоонд сургууль, курст суралцах зорилгоор 6 сараас дээш хугацаагаар өрхөөс гадуур амьдарч байгаа 88082 залуусыг хамруулаагүй болно.

Хүснэгт 2.5. Хүн ам зүйн ачааллын харьцаа, хот, хөдөө, бүсээр

Хүн ам зүйн ачаалал	Бүгд	Хот	Хөдөө	Төв	Зүүн	Баруун	Хангай	УБ
Залуу насны (0-14)	40.8	35.3	48.6	43.6	36.7	57.8	42.3	32.6
Ахимаг насны (65+)	6.7	6.7	6.8	7.2	7.6	6.9	5.8	6.8
Улсын дундаж	47.5	41.9	55.4	50.8	44.3	64.7	48.1	39.4

2.6. Гэрлэлтийн байдал

Судалгаагаар 15, түүнээс дээш насны хүн амын гэрлэлтийн байдлыг гэрлэсэн, огт гэр бүл болоогүй, хамт амьдардаг, тусдаа амьдардаг, салсан, бэлбэсэн гэсэн 6 бүлэгт хувааж авч үзсэн. Монгол Улсын 15, түүнээс дээш насны нийт хүн амын 54.6 хувь нь гэрлэсэн, 32.9 хувь нь огт гэр бүл болоогүй, 7.7 хувь нь бэлбэсэн байна. Гэрлэлтийн байдлын талаархи мэдээллийн үнэн зөвийг гэрлэсэн эрэгтэйчүүдийн тоо нь гэрлэсэн эмэгтэйчүүдийн тоотой ойролцоо болон тэнцүү байгаа байдлаар үнэлдэг. Тэгвэл гэр бүл болсон эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тоо хот, хөдөөд адил байгаа нь судалгааны энэ асуултад өгсөн хариулт үнэн бодитой болохыг харуулж байна.

Хүснэгт 2.6. Хүн амын гэрлэлтийн байдал, хот, хөдөө, бүсээр, %

Гэрлэлтийн байдал	Бүгд			Хот		Хөдөө	
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Эрэгтэй	Эмэгтэй
Огт гэр бүл болоогүй	32.9	36.1	30.0	37.4	31.8	34.3	27.3
Гэрлэсэн	54.6	56.3	53.0	54.4	49.5	59.0	58.4
Хамт амьдардаг	1.3	1.3	1.3	1.7	1.7	0.8	0.7
Тусдаа амьдардаг	1.1	0.8	1.4	1.2	2.0	0.2	0.4
Салсан	2.4	1.7	3.1	1.7	3.6	1.6	2.4
Бэлбэсэн	7.7	3.8	11.2	3.6	11.4	4.1	10.8
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
15, түүнээс дээш насны хүн амын тоо	1631684	785706	845978	452291	509889	333414	336089
Гэрлэсэн хүний тоо	861186	426106	435080	240484	248523	185622	186557

2.7. Өрхийн бүтэц

Нийт өрхийн 9.9 хувь нь нэг ам бүлтэй өрх, 4.6 хувийг 7 ба түүнээс дээш тооны ам бүлтэй өрх эзэлж байна. Баруун бүсийн өрх дунджаар 4.3 ам бүлтэй байгаа нь улсын дундаж болон бусад бүсээс өндөр байгаагийн зэрэгцээ энэ бүсийн нийт өрхийн 7.0 хувийг 7 ба түүнээс дээш ам бүлтэй өрхүүд эзэлж байна. Өрхөөс түр эзгүй байгаа гишүүдийг оруулж тооцсоноор өрхийн ам бүлийн дундаж тоо Улаанбаатар хотод 3.7 байхад баруун бүсэд 4.3 (Хүснэгт 2.1-г үзнэ үү) байна. Нийт өрхийн тоог ам бүлийн тоогоор болон хот, хөдөөгөөр, бүс нутгаар бүлэглэн Хүснэгт 2.7-д харуулав. Судалгааны дүнгээр өрхийн ам бүлийн тоонд өрхийн түр эзгүй байсан гишүүдийг оруулаагүйгээс шалтгаалан өрхийн ам бүлийн дундаж тоо нь бага гарсан байна.

Хүснэгт 2.7. Өрхийн тоо, өрхийн ам бүлийн тоогоор, байршлаар, бүсээр, %

Өрхийн ам бүлийн тоо	Улсын дүн	Хот	Хөдөө	Төв	Зүүн	Баруун	Хангай	УБ
1	9.9	9.9	9.9	10.9	10.4	7.4	10.0	10.3
2	16.1	16.4	15.6	15.2	18.6	13.1	16.1	17.2
3	22.5	23.2	21.6	22.0	24.2	22.8	22.0	22.6
4	26.3	26.3	26.4	27.0	24.5	24.4	28.4	26.0
5	14.1	13.7	14.7	14.7	13.4	16.2	14.0	13.2
6	6.5	5.7	7.6	6.3	6.3	9.1	6.1	5.8
7	2.8	2.8	2.8	2.7	1.6	4.6	2.3	2.7
8+	1.8	2.0	1.4	1.2	1.0	2.4	1.1	2.2
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Түр эзгүй байгаа хүнийг оруулаагүй өрхийн ам бүлийн дундаж тоо	3.6	3.6	3.6	3.6	3.4	3.9	3.5	3.6

2.8. Эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрх

Судалгааны дүнгээр нийт өрхийн 20.6 хувь, хотын өрхийн 24.5 хувь, хөдөөгийн өрхийн 15.5 хувь нь эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрх байна. Хүснэгт 2.8-д эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрхийн эзлэх хувийн жинг ам бүлийн тоогоор хот, хөдөөгөөр харуулав.

Хүснэгт 2.8 Нийт өрхөд эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрхийн эзлэх хувь, ам бүлийн тоогоор, байршлаар

Өрхийн ам бүлийн тоо	Эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрх		
	Бүгд	Хот	Хөдөө
1	47.8	51.4	43.1
2	34.1	40.7	24.8
3	20.3	24.3	14.6
4	11.0	13.2	8.2
5	11.5	14.6	7.7
6	11.0	14.8	7.3
7	10.4	12.3	7.9
8+	17.1	20.9	9.7
Улсын дундаж	20.6	24.5	15.5

Эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрхүүд гол төлөв цөөхөн ам бүлтэй байгаа учраас өрхийн ам бүлийн тоо нэмэгдэх тусам эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрхийн эзлэх хэмжээ буурч байна. Тухайлбал нэг ам бүлтэй өрхийн 47.8 хувь, 2-3 ам бүлтэй өрхийн 54.4 хувийг эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрх эзэлж байсан бол 4-6 ам бүлтэй өрхийн 33.5 хувь, 7-гоос дээш ам бүлтэй өрхийн 27.5 хувийг эмэгтэй тэргүүлэгчтэй өрх тус тус эзэлж байна.

2.9. Боловсролын түвшин

Судалгаагаар хүн амын эзэмшсэн боловсролын түвшин, сургуульд хамрагдалт, бичиг үсгийн мэдлэгийн талаархи мэдээллийг цуглуулсан. 15, түүнээс дээш насны хүн амын эзэмшсэн боловсролын түвшинг Хүснэгт 2.9-д харуулав. Хүснэгтээс харахад хот, хөдөөгийн алинд ч эрэгтэйчүүд, эмэгтэйчүүдийн эзэмшсэн боловсролын түвшин ойролцоо, гэхдээ эмэгтэйчүүдийн боловсролын түвшин эрэгтэйчүүдийнхээс арай дээгүүр байна. Хүснэгт 2.9-өөс харахад эрэгтэйчүүдийн 4.6 хувь, эмэгтэйчүүдийн 4.3 хувь нь боловсролгүй, эрэгтэйчүүдийн 11.8 хувь, эмэгтэйчүүдийн 10.7 хувь нь бага боловсролтой байна. Хөдөөд энэ харьцаа нилээд өндөр буюу 8 орчим хувь нь

боловсролгүй, 18.3-20.7 хувь нь бага боловсрол эзэмшсэн байна. Хотын хүн амын 15.4-17.8 хувь нь бакалаврын болон магистрийн зэрэг эзэмшсэн байхад хөдөөд дөнгөж 3.8-4.9 хувьтай байна.

Хүснэгт 2.9. 15, түүнээс дээш насны хүн амын тоо, боловсролын түвшин, хүйс, хот, хөдөөгөөр, %

Боловсролын түвшин	Бүгд			Хот		Хөдөө	
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Эрэгтэй	Эмэгтэй
Боловсролгүй	4.5	4.6	4.3	2.0	1.9	8.1	8.0
Бага	11.2	11.8	10.7	5.3	5.6	20.7	18.3
Суурь	25.2	27.9	22.8	21.2	16.7	37.0	32.0
Бүрэн дунд	30.3	29.1	31.5	36.2	36.0	19.5	24.7
Мэргэжлийн анхан шатны	6.7	7.1	6.3	7.8	7.1	6.1	5.2
Дипломын дээд, тусгай	10.4	9.1	11.7	12.1	14.9	4.8	6.9
мэргэжлийн дунд							
Дээд/бакалавр	11.0	9.8	12.0	14.4	16.7	3.7	4.8
Магистр ба түүнээс дээш	0.7	0.6	0.7	1.0	1.1	0.1	0.1
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
15, түүнээс дээш насны хүн амын тоо	1631683	785706	845978	452291	509889	333414	336089

2.10 Бичиг үсэг тайлагдалтийн түвшин

Судалгаанд хамрагдсан 15, түүнээс дээш насны хүн амын бичиг үсэг тайлагдалтыг тодорхойлохын тулд “Энгийн захиа уншиж, бичиж чадах уу” гэж асууж, энгийн бичиг захиаг уншиж, бичиж чадаж байвал бичиг үсэг тайлагдсанд тооцсон. Харин зөвхөн өөрийнхөө нэрийг унших эсвэл тоо уншиж чаддаг боловч бичиж чаддаггүй бол тэр хүнийг бичиг үсэгт тайлагдсанд тооцоогүй. Насанд хүрэгчдийн бичиг үсэг тайлагдалтын хувийг тодорхойлохдоо 15, түүнээс дээш насны нийт хүн амын дотор энгийн бичиг захиа уншиж, бичиж чаддаг хүний эзлэх хувиар тооцлоо. Хүн ам, орон сууцны 2000 оны тооллогоор хүн амын бичиг үсэг тайлагдалтын түвшин 97.8 хувь байсан бол судалгаагаар эрэгтэй, эмэгтэй хүн амын бичиг үсэг тайлагдалтын түвшин 98.7 хувь байна.

Насанд хүрэгчдийн (15, түүнээс дээш насны хүн амын) бичиг үсэг тайлагдалтын түвшинг хот, хөдөөгөөр, бүсээр, хүн амын хүйсээр Хүснэгт 2.10-т харуулав. Хүн амын бичиг үсэг тайлагдалтын түвшин хөдөөд 97.8 хувь байхад

хотод үүнээс 1.5 пунктээр дээгүүр байна. 64 хүртэлх насны хүн амын бичиг үсэг тайлагдалтын түвшин 98-аас дээш хувьтай (Хүснэгт 2.11-д) байна.

Хүснэгт 2.10. Насанд хүрэгчдийн бичиг үсэг тайлагдалтын түвшин, хот, хөдөө, бүсээр, %

Хот, хөдөө/бүс	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
Хот	99.3	99.4	99.3
Хөдөө	97.8	97.7	98.0
Төв	98.0	98.0	98.0
Зүүн	97.4	97.1	97.8
Баруун	98.6	98.6	98.6
Хангай	98.4	98.4	98.5
Улаанбаатар	99.6	99.6	99.5
Улсын дүн	98.7	98.7	98.8

Хүснэгт 2.11. Насанд хүрэгчдийн бичиг үсэг тайлагдалтын түвшин, насны бүлэг, хот, хөдөөгөөр, хүйсээр, %

Насны бүлэг	Улсын дүн			Хот			Хөдөө		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
15 – 24	98.1	98.1	98.8	99.4	99.2	99.7	97.1	96.5	97.6
25 – 34	99.1	98.9	99.3	99.8	99.7	99.9	98.3	98.0	98.7
35 – 44	99.0	99.1	98.9	99.6	99.6	99.5	98.2	98.4	97.9
45 – 54	99.1	99.2	99.1	99.6	99.6	99.6	98.5	98.7	98.2
55 – 64	99.1	99.7	98.5	99.8	99.9	99.6	97.8	99.2	96.4
65+	95.8	98.8	93.3	97.5	99.8	95.6	93.2	97.3	89.5
Дүн	98.7	98.7	98.8	99.3	99.4	99.3	97.8	97.7	98.0

БҮЛЭГ III. АЖИЛЛАХ ХҮЧ

3.1 Танилцуулга

НҮБ-ын Үндэсний Тооцооны систем(ҮТС)-д тодорхойлсны дагуу тодорхой цаг хугацаанд үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэхэд ажиллах хүчээ нийлүүлж буй нийт хүн амыг *эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам* гэж үздэг бол *үйлдвэрлэл, үйлчилгээ* гэж бараа борлуулах, солилцох болон өөрийн хэрэгцээнд зориулан бараа, бүтээгдэхүүн боловсруулах, үйлдвэрлэх, үйлчилгээ эрхлэх үйл ажиллагааг ойлгоно.

Тухайн үеийн эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам буюу ажиллах хүчийг сүүлийн 7 хоногт ажил эрхэлж байсан болон ажил эрхлээгүй боловч ажил эрхлэхэд бэлэн байсан ажил хөдөлмөр идэвхтэй хайсан, ажилгүй байсан хүн ам бүрдүүлдэг. Сургуульд суралцаж байгаа, гэрийн ажил хийж байгаа, тэтгэвэрт байгаа болон өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй зэрэг шалтгаанаар тухайн хугацаанд ажиллагчид болон ажилгүйчүүдийн алинд ч хамаарахгүй хүн амыг эдийн засгийн идэвхгүй буюу ажиллах хүчинд хамаарагдахгүй хүн ам гэж үздэг.

Хэдийгээр Монгол Улсад мөрдөгдөж буй хууль тогтоомжоор хөдөлмөр эрхлэх насыг 16-59 нас гэж заасан боловч ажиллах хүчний судалгаанд хүн амын эдийн засгийн идэвхийг 15 ба түүнээс дээш насаар тооцсон нь олон улсын аргачлалд ойртуулах, бусад улс орны мэдээлэлтэй харьцуулах боломжийг бүрдүүлж өгч байгаа юм.

3.2 Ажиллах хүчний оролцооны түвшин

Судалгааны дүнгээр 15 ба түүнээс дээш насны 1631.7 мянган хүн байгаагаас 785.7 мянга буюу 48.2 хувь нь эрэгтэй, 846.0 мянга буюу 51.8 хувь нь эмэгтэйчүүд байна. 15 ба түүнээс дээш насны нийт хүн амын 990.6 мянга буюу 60.7 хувь нь тухайн үеийн эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам (ЭЗИХА) байна. Ажиллах хүч буюу ЭЗИХА-ыг сүүлийн 7 хоногт ажил эрхэлж байгаа болон ажил эрхлээгүй боловч ажил эрхлэхэд бэлэн байсан, ажил хөдөлмөр идэвхтэй хайсан ажилгүй хүн ам бүрдүүлдэг. Эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын 90.8 хувь буюу 899.8 мянга нь ажиллагчид, 9.2 хувь буюу 90.8 мянга нь ажилгүйчүүд байна. Нийт эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын 49.3 хувь нь болох 488.7 мянган

хүн хот, суурин газарт, 50.7 хувь нь болох 501.9 мянган хүн хөдөө орон нутагт амьдарч байна.

Хүснэгт 3.1. 15 ба түүнээс дээш насны хүн амын ажил эрхлэлтийн байдал, хот, хөдөөгөөр, хүйсээр

Байршил/ Тухайн үеийн байдал	Бүгд		Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%
Улсын хэмжээнд						
Тухайн үеийн идэвхитэй хүн ам	990,630	60.7	513,727	65.4	476,903	56.4
Ажиллагчид	899,802	55.1	466,052	59.3	433,750	51.3
Ажилгүйчүүд	90,828	5.6	47,675	6.1	43,153	5.1
Тухайн үеийн идэвхигүй хүн ам 15, түүнээс дээш насны хүн ам	1,631,684	100.0	785,706	100.0	845,978	100.0
Хот						
Тухайн үеийн идэвхитэй хүн ам	488,695	50.8	250,438	55.4	238,256	46.7
Ажиллагчид	423,186	44.0	215,170	47.6	208,016	40.8
Ажилгүйчүүд	65,509	6.8	35,269	7.8	30,240	5.9
Тухайн үеийн идэвхигүй хүн ам 15, түүнээс дээш насны хүн ам	962,181	100.0	452,291	100.0	509,889	100.0
Хөдөө						
Тухайн үеийн идэвхитэй хүн ам	501,935	75.0	263,288	79.0	238,647	71.0
Ажиллагчид	476,616	71.2	250,882	75.2	225,734	67.2
Ажилгүйчүүд	25,319	3.8	12,406	3.7	12,913	3.8
Тухайн үеийн идэвхигүй хүн ам 15, түүнээс дээш насны хүн ам	669,503	100.0	333,414	100.0	336,089	100.0
Улсын хэмжээнд						
АХОТ*		60.7		65.4		56.4
Ажил эрхлэлтийн түвшин		90.8		90.7		91.0
Ажилгүйдлийн түвшин		9.2		9.3		9.0
Хот						
АХОТ		50.8		55.4		46.7
Ажил эрхлэлтийн түвшин		86.6		85.9		87.3
Ажилгүйдлийн түвшин		13.4		14.1		12.7
Хөдөө						
АХОТ		75.0		79.0		71.0
Ажил эрхлэлтийн түвшин		95.0		95.3		94.6
Ажилгүйдлийн түвшин		5.0		4.7		5.4

* АХОТ = Ажиллах хүчний оролцооны түвшин

2007-2008 оны Ажиллах хүчний судалгаа болон Албан бус секторын судалгааны нэгдсэн үр дүнгээр хүн амын ажиллах хүчний эдийн засгийн идэвхийн байдлын үндсэн үзүүлэлтүүдийг 2002-2003 он мөн 2006-2007 онуудын Ажиллах хүчний судалгаа, Хүүхдийн хөдөлмөрийн судалгаа, түүнчлэн засаг захиргааны бүртгэлд үндэслэн гаргадаг Хүн амын ажил эрхлэлтийн 2007 оны жилийн тайлангийн дүнтэй харьцуулан Хүснэгт 3.2-т үзүүлэв.

Засаг, захиргааны бүртгэлд үндэслэн ҮСХ-ноос жил бүр гаргадаг Хүн амын ажил эрхлэлтийн 2007 оны жилийн тайлангаар ажиллах хүчний нийт тоо

1054.0 мянган хүн байгаагийн 1024.1 мянга нь ажиллагчид, 29.9 мянга нь аймаг, дүүргийн хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний хэлтэст бүртгэлтэй ажилгүйчүүд байна.

Хүснэгт 3.2. 15 ба түүнээс дээш насны хүн амын ажил эрхлэлтийн байдлын зэрэгцүүлэлт, судалгаануудын дүнгээр

Эдийн засгийн идэвхийн байдал	2002-2003 ажиллах хүчний судалгаа	2006-2007 оны ажиллах хүчний судалгаа	2007-2008 оны ажиллах хүчний судалгаа	2007 оны ажил эрхлэлтийн жилийн тайлан*
А/ Хүн амын тоо, мян.хүн				
15, түүнээс дээш насны хүн ам	1,539.2	1,615.4	1,631.7	1,642.2
Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	1,004.8	1,013.4	990.6	1,054.0
Ажиллагчид	862.5	898.9	899.8	1024.1
Ажилгүйчүүд	142.3	114.5	90.8	29.9
Эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам	534.4	602.0	641.1	588.2
Б/ Түвшин, хувиар				
Ажиллах хүчний оролцоо	65.3	62.7	60.7	64.2
Ажил эрхлэлт	85.8	88.7	90.8	97.2
Ажилгүйдэл	14.2	11.3	9.2	2.8

* 2007 оны АЭТ-д хөдөлмөрийн насны доод хязгаарыг 16 насаар авсан. АЭТ нь засаг захиргааны мэдээлэлд үндэслэдэг бөгөөд ажилгүйчүүдийн тоо нь Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний хэлтэст бүртгэлтэй ажилгүйчүүдийн тоо болно.

Ажиллах хүчний болон Хүүхдийн хөдөлмөрийн 2002-2003 оны болон 2006-2007 оны хавсарсан судалгаанууд, түүнчлэн 2007-2008 оны Ажиллах хүчний судалгааны нэгдсэн үр дүнгүүд ойролцоо гарч байгаа нь энэ судалгаануудад ОУХБ-аас гаргасан нийтлэг үзүүлэлтүүд, тэдгээрийн тодорхойлолт, арга зүйг ашигласантай холбоотой юм. Харин зарим цөөхөн үзүүлэлтийн ойлголт, тодорхойлолт, тооцох аргачлалын зөрүүгээс шалтгаалан эдгээр судалгааны үр дүн болон ажил эрхлэлтийн жилийн тайлангийн зарим үзүүлэлтүүдийг хооронд нь харьцуулах боломжгүй гэдгийг анхаарах нь зүйтэй. Тухайлбал 2007-2008 оны ажиллах хүчний судалгаагаар ажиллах хүчний оролцооны түвшин(АХОТ) нь улсын хэмжээнд 60.7 хувь байсан бол 2002-2003 оны судалгааны жилийн нэгдсэн дүнгээр 65.3 хувь, 2006-2007 оны судалгаагаар 62.7 хувь харин 2007 оны ажил эрхлэлтийн жилийн тайлангаар 64.2 хувьтай байна. Судалгаагаар АХОТ хот, суурин газарт 50.8 хувь, хөдөөд үүнээс харьцангуй өндөр 75.0 хувьтай байгаа нь хот, суурин газарт сургуульд

хамрагдалтын түвшин хөдөө орон нутгийнхнаас өндөр байгаатай холбоотой юм. Иймээс хотод АХОТ хөдөөгийнхөөс 24.2 пунктээр доогуур (эрэгтэйчүүдийнх 55.4 хувь, эмэгтэйчүүдийнх 46.7 хувь) байна.

Ажиллах хүчний оролцооны түвшин /АХОТ/-г хөдөлмөрийн насны нийт хүн амд эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын эзлэх хувиар тодорхойлдог. Мөн ажиллагчид болон ажилгүйчүүдийн нийлбэр нь эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам буюу ажиллах хүчийг бүрдүүлдэг.

$$\text{АХОТ} = \frac{\text{Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам}}{\text{Хөдөлмөрийн насны хүн ам}} * 100$$

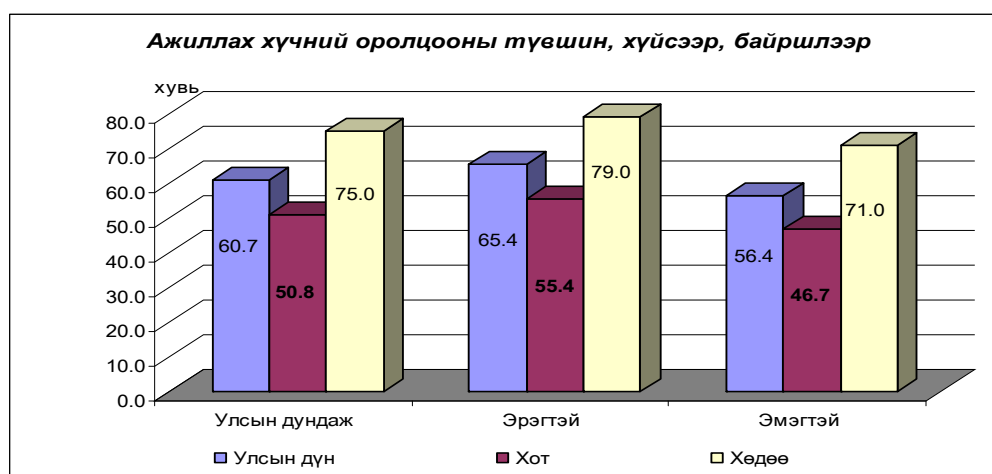
$$\text{АХОТ} = \frac{\text{Ажиллагчид} + \text{Ажилгүйчүүд}}{\text{Хөдөлмөрийн насны хүн ам}} * 100$$

Насны бүлэг дэх ажиллах хүчний оролцооны түвшинг доорх байдлаар тодорхойлно.

$$\text{Насны бүлэг дэх АХОТ} = \frac{\text{Насны бүлэг дэх (Ажиллагчид} + \text{Ажилгүйчүүд)}}{\text{Насны бүлэг дэх нийт хүн ам}} * 100$$

Зураг 3.1-д АХОТ-г нийт дүнгээр, хот, хөдөө болон хүйсээр харууллаа.

Зураг 3.1



3.3 Насны бүлэг дэх оролцооны түвшин

Ажиллах хүчний оролцооны түвшний ялгааг хүн амын насны бүлгээр харуулах зорилгоор насны бүлэг дэх оролцооны түвшинг 5 насны бүлгээр

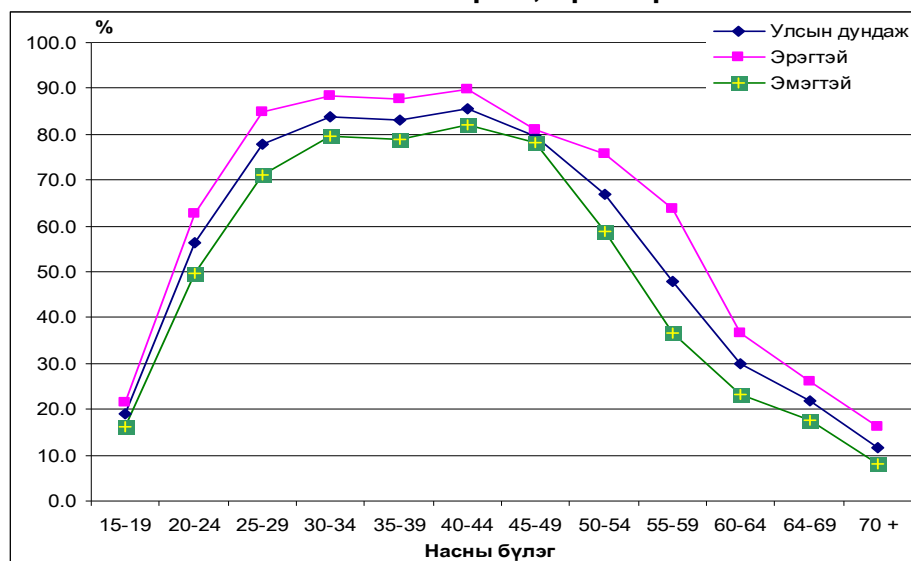
тооцдог. Хүснэгт 3.3-т 15, түүнээс дээш насны хүн амын АХОТ-г нийт дүнгээр харуулав. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин 15-19 насанд 18.9 хувь байсан бол 25-29 насанд даруй 58.8 пунктээр нэмэгдэж 77.7 хувьд хүрч, 30-44 насны бүлгүүдэд 83.0-85.7 хувьтай байна. АХОТ нь 45-49 насны бүлгээс аажмаар буурч, 55-59 насанд 47.8 хувь, 60-64 насанд 29.9 хувь болсон байна. Эрэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцооны түвшин ерөнхийдөө өндөр байгаа нь улсын хэмжээний ажиллах хүчний оролцооны түвшинд нөлөөлсөн байна. Бүх насны бүлэгт эрэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцооны түвшин эмэгтэйчүүдийнхээс өндөр, харин эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцооны түвшин хөдөө орон нутагт хот, суурин газрынхаас өндөр байна.

Хүснэгт 3.3. 15 ба түүнээс дээш насны хүн амын ажиллах хүчний оролцооны түвшин тухайн насны бүлгээр, хүйсээр, хот, хөдөөгөөр, %

Насны бүлэг	Улсын хэмжээнд			Хот			Хөдөө		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
15-19	18.9	21.5	16.2	7.6	9.3	5.9	37.3	41.4	33.2
20-24	56.3	62.6	49.7	41.8	47.8	36.0	76.7	81.2	71.4
25-29	77.7	84.9	71.2	67.5	76.3	60.1	90.3	94.7	85.9
30-34	83.8	88.4	79.6	75.9	82.0	70.7	93.4	95.5	91.2
35-39	83.0	87.7	79.0	77.2	82.2	73.1	91.3	94.7	88.1
40-44	85.7	89.7	82.1	81.5	87.0	76.8	92.2	93.5	90.9
45-49	79.4	80.9	78.0	74.1	75.6	72.8	88.1	89.8	86.6
50-54	66.8	75.7	58.8	55.7	65.8	46.7	83.5	90.5	77.0
55-59	47.8	63.6	36.5	36.7	52.8	25.2	63.9	78.8	52.8
60-64	29.9	36.5	23.1	16.3	21.8	11.2	50.1	56.7	42.6
64-69	22.0	26.0	17.6	7.5	10.7	4.0	44.5	49.6	38.9
70 +	11.5	16.1	8.0	1.7	2.7	1.0	24.4	31.3	18.2
Улсын дундаж	60.7	65.4	56.4	50.8	55.4	46.7	75.0	79.0	71.0

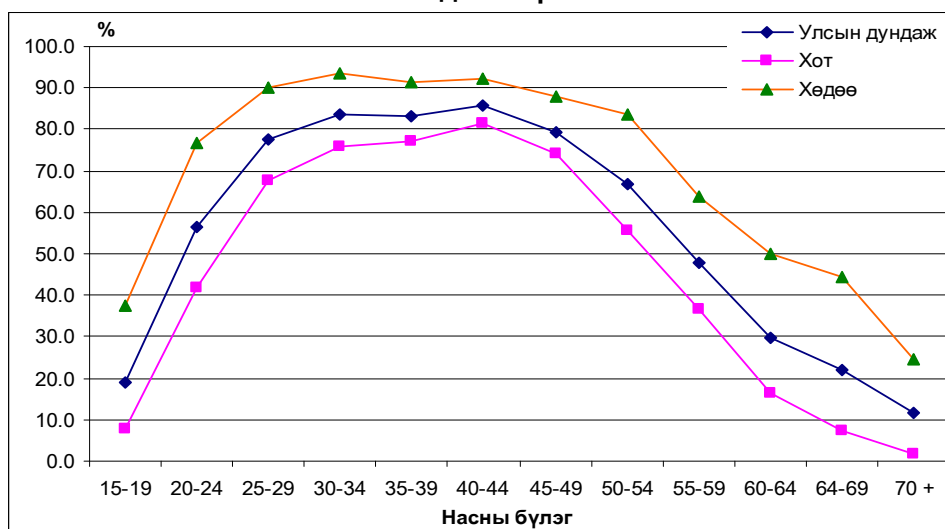
Хөдөөгийн эрэгтэйчүүдийн 25-54 насны бүлгийнхний АХОТ 89.8-95.5 хувь, харин хотод 30-49 насны бүлгүүдийн эрэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцооны түвшин 75.6-87.0 хувь буюу хамгийн өндөр байна. Хотын эмэгтэйчүүдийн хувьд 40-44 насанд АХОТ хамгийн өндөр буюу 76.8 хувьтай байхад хөдөөгийн эмэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцооны түвшин 30-34 насандаа хамгийн өндөр буюу 91.2 хувьтай байна. Энэ нь хот, суурин газрын эмэгтэйчүүд залуу насандаа сурч боловсрох, гэрийн ажил хийх, хүүхэд төрүүлэх нь илүү байгаатай холбоотой байж болох юм (Зураг 3.2, 3.3-ыг үзнэ үү).

Зураг 3.2. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин, насны бүлэг, хүйсээр



Зураг 3.2-т насны бүлэг дэх АХОТ-г хүйсээр харуулав. Зургаас харахад 25-49 насанд ажиллах хүчний оролцооны түвшин эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүст адилхан өндөр 70.0 хувиас дээш байна. Мөн эдгээр насны бүлэгт эмэгтэйчүүдийн оролцооны түвшин ерөнхийдөө өндөр боловч эрэгтэйчүүдийнхтэй харьцуулбал бага зэрэг доогуур байна. Харин 45-49 насанд АХОТ эрэгтэйчүүд болон эмэгтэйчүүдийн хувьд нилээд ойролцоо байна.

Зураг 3.3. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин, насны бүлэг, хот, хөдөөгөөр



Зураг 3.3-аас харахад хөдөөгийн эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн ажиллах хүчний оролцооны түвшин өндөр байгаа нь улсын хэмжээний АХОТ-нд нөлөөлж байна.

Хөдөө орон нутагт АХОТ өндөр байгаа бөгөөд энэ нь тухайн үед хөдөөөгийн эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын тоо хот, суурингийн эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын тооноос доогуур, түүний тэн хагаст ч хүрэхгүй байгаатай холбоотой.

Түүнчлэн хөдөө орон нутагт АХОТ хотынхоос өндөр байгаа нь өрхийн аж ахуйд суурилсан нүүдлийн мал аж ахуй эрхлэлт их, мөн сургууль, боловсролын үйлчилгээний хүртээмж харьцангуй бага байдагтай холбоотой байж болох юм.

3.4 Эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам

Сүүлийн 7 хоногт ажил хийгээгүй, ажил хайгаагүй, харин гэрийн ажилтай, тэтгэвэрт байгаа болон өндөр настан, сургуульд суралцдаг болон бусад шалтгааны улмаас эдийн засгийн идэвхгүй байсан нийт хүн амыг тухайн үеийн эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам буюу ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амд хамааруулдаг. Иймд сүүлийн 7 хоногт наад зах нь 1 цаг ажил хийгээгүй /эдийн засгийн үйл ажиллагаа эрхлээгүй/, ажлын байргүй, ажил хийхэд бэлэн бус байсан хүн амыг тухайн үеийн эдийн засгийн идэвхгүй хүн амд тооцов.

Судалгаагаар 15, түүнээс дээш насны нийт 1631.7 мянган хүний 39.3 хувь буюу 641.1 мянга нь эдийн засгийн идэвхгүй бүлэглэлд багтаж байгаагийн 272.0 мянга нь эрэгтэйчүүд, 369.1 мянга нь эмэгтэйчүүд байна.

Хүснэгт 3.4. Эдийн засгийн идэвхгүй, 15 ба түүнээс дээш насны хүн амын эзлэх хувь, идэвхгүй байгаа шалтгаан, хүйс, байршлаар, %

Шалтгаан	Бүгд			Хот			Хөдөө		
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
Гэрийн ажил	9.6	6.0	12.2	9.3	5.4	12.2	10.4	7.7	12.3
Суралцдаг	40.2	45.1	36.6	41.5	46.9	37.4	36.6	39.9	34.1
Тэтгэвэр, өндөр настан	24.8	22.5	26.4	24.0	21.9	25.6	27.0	24.5	28.8
Хөгжлийн бэрхшээлтэй	6.0	7.6	4.9	5.7	7.3	4.5	7.0	8.5	6.0
Ажил хийхэд бэлэн бус	1.4	2.2	0.8	1.5	2.4	0.7	1.2	1.5	0.9
Хүүхэд асарсан	6.1	0.7	10.2	6.8	0.8	11.2	4.4	0.4	7.4
Өвчтэй байсан	2.5	2.8	2.3	2.7	3.0	2.5	1.9	2.2	1.7
Хөдөлмөрийн нас хүрээгүй	0.2	0.3	0.2	0.2	0.3	0.2	0.3	0.4	0.2
Өвчтөн, өндөр настан асарсан	0.6	0.5	0.7	0.6	0.5	0.6	0.6	0.4	0.8
Бусад	8.6	12.3	5.7	7.7	11.5	5.1	10.6	14.5	7.8
Дүн (%)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(Тоо)	641054	271979	369075	473486	201853	271633	167568	70126	97442

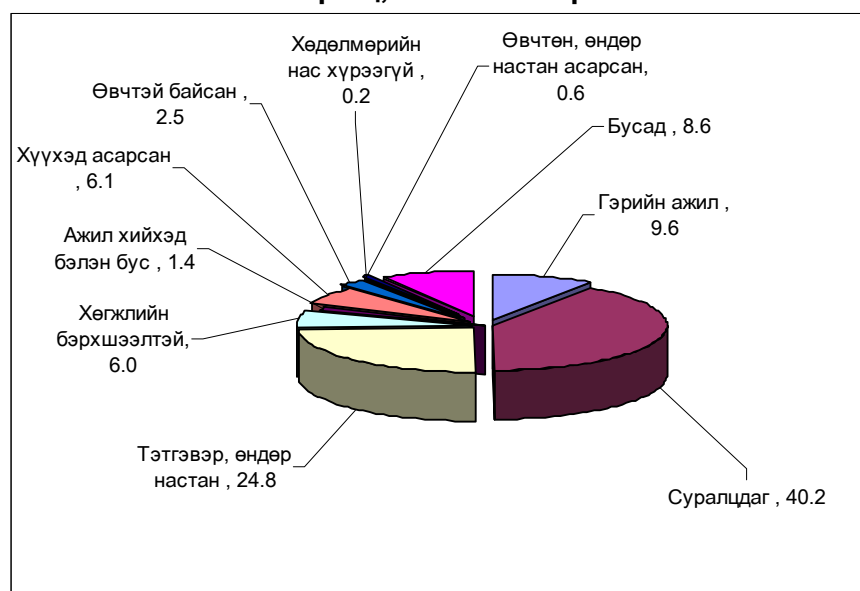
Эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын 73.9 хувь буюу 473.5 мянга нь хот, суурин газарт, 26.1 хувь буюу 167.6 мянга нь хөдөө орон нутагт байна. Хөдөө

орон нутагт ажиллах хүчний оролцооны түвшин өндөр байгаа нь тухайн үеийн эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын тоог бууруулахад нөлөөлжээ. Тухайн үеийн эдийн засгийн идэвхгүй байдлыг гэрийн ажилтай, сургуульд суралцдаг, тэтгэвэрт байгаа болон өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй, ажил хийхэд бэлэн бус, хүүхэд асардаг, өвчтэй байсан, хөдөлмөрийн насанд хүрээгүй, өвчтөн, өндөр настан асарсан, бусад гэсэн шалтгаанаар ангилан харуулав.

Эдийн засгийн идэвхгүй хүн амыг шалтгаанаар нь авч үзвэл 257.7 мянган хүн суралцаж байгаа, 158.9 мянган өндөр настан, тэтгэврийнхэн, 61.3 мянга нь гэрийн ажилтай, 38.6 мянга нь хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, 39.4 мянга нь хүүхэд асарч байгаа, 16.0 мянга нь өвчтэй, 8.9 мянга нь ажил хийхэд бэлэн бус, 1.5 мянга нь хөдөлмөрийн насанд хүрээгүй 15 настай, 3.7 мянга нь өвчтөн, өндөр настан асарсан, 55.1 мянга нь дээрхээс бусад шалтгаантай хүмүүс байна.

Нийт эрэгтэйчүүдийн 45.1 хувь, эмэгтэйчүүдийн 36.6 хувь нь сургуульд суралцаж байгаа гэж хариулсан нь эдийн засгийн идэвхгүй байгаагийн үндсэн шалтгаан болж байна. Эрэгтэйчүүдийн 22.5 хувь, эмэгтэйчүүдийн 26.4 хувь нь өндөр настай, тэтгэврийнх, 6.0 болон 12.2 хувь нь гэрийн ажилтай тул эдийн засгийн идэвхгүй байна.

Зураг 3.4. 15 ба түүнээс дээш насны эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын бүтэц, шалтгаанаар



Хүн амын эдийн засгийн идэвхгүй байдлын үндсэн шалтгаан нь хот, суурин газарт болон хөдөө орон нутагт адилхан, сурч боловсрох /хотод 45.1 хувь, хөдөөд 36.6 хувь/ болон өндөр настны тэтгэврийнх байгаа нь харагдаж байна.

Хот, суурин газрын эдийн засгийн идэвхгүй хоёр эрэгтэй хүний нэг /46.9 хувь/ нь суралцаж буй тул ажил хийдэггүй, хийх боломжгүй гэж хариулжээ. Хүснэгт 3.4-өөс харахад хөдөө орон нутгийн эдийн засгийн идэвхгүй эмэгтэй хүн амын 28.8 хувь нь өндөр настан, тэтгэврийнх тул ажил хийдэггүй, хийх боломжгүй гэж хариулжээ.

Ийнхүү эдийн засгийн идэвхгүй байгаа нийт хүн амын 24.8-40.2 хувийг тэтгэвэрт байгаа болон өндөр настан, сургуульд суралцдаг хүн ам эзэлж байна.

БҮЛЭГ IV. АЖИЛ ЭРХЛЭЛТ

4.1 Тухайн үеийн ажиллагчид

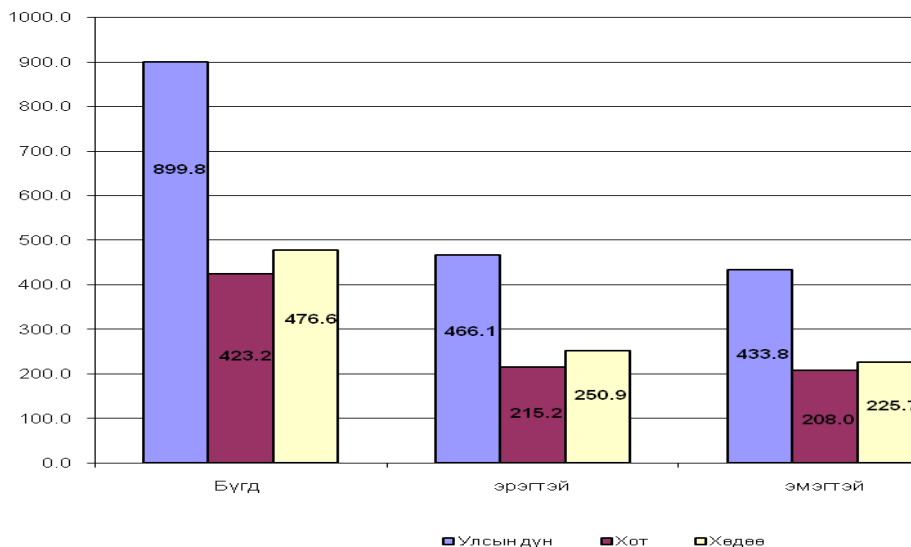
Ажиллах хүчний судалгаа нь Монгол Улсын хүн амын ажил эрхлэлтийн байдлын талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг цуглуулах зорилго тавьсан. Судалгаанд хамрагдсан өрхийн гишүүдээс сүүлийн 7 хоногт эрхэлсэн ажил, түүнд хичнээн цаг зарцуулсан талаар асуусан. Өвчтэй, амралттай байгаа, чөлөөтэй байсан, цаг агаарын бэрхшээл, ажил хаялт, хөдөлмөрийн маргаан болон бусад шалтгааны улмаас ажлын байртай боловч сүүлийн 7 хоногт ажил эрхлээгүй хүн амыг энэ асуултад хамруулахын зэрэгцээ сүүлийн 7 хоногт наад зах нь нэг цаг ажилласан, эсвэл сүүлийн долоо хоногт ажлын байртай боловч ямар нэг шалтгаанаар ажлаа түр хийгээгүй хүн амыг тухайн үед ажил эрхэлсэн гэж үзсэн.

Хүснэгт 4.1. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, хүйсээр, хот, хөдөөгөөр, бүсээр

Байршил/ бүс нутаг	Бүгд		Үүнээс: Хүйсээр			
			Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	тоо	%	Тоо	%	тоо	%
Хот	423186	47.0	215170	46.2	208016	48.0
Хөдөө	476616	53.0	250882	53.8	225734	52.0
Төв	170807	19.0	88453	19.0	82354	19.0
Зүүн	73463	8.1	39329	8.4	34134	7.8
Баруун	168161	18.7	88405	19.0	79756	18.4
Хангай	230200	25.6	118784	25.5	111416	25.7
Улаанбаатар	257171	28.6	131081	28.1	126090	29.1
Дүн	899802	100.0	466052	100.0	433751	100.0

Судалгааны дүнгээр улсын хэмжээнд нийт 899.8 мянган хүн тухайн үед ажил эрхэлж байсны 51.8 хувь буюу 466.1 мянган эрэгтэйчүүд, 48.2 хувь буюу 433.8 мянган эмэгтэйчүүд байна. Хүснэгт 4.1-ээс харахад тухайн үеийн ажиллагчдын 47.0 хувь нь хот, суурин газарт байгаа бөгөөд ажил эрхэлсэн хүний тоо бүс нутгуудаар ихээхэн ялгаатай байна. Нийт ажиллагчдын 28.6 хувь буюу 257.2 мянга нь Улаанбаатар хотод ямар нэг ажил эрхэлж байна. Ажиллагчдын тоог бүс нутгаар авч үзвэл Хангайн бүсэд хамгийн өндөр буюу 25.6 хувьтай байхад Зүүн бүсэд хамгийн бага буюу 8.1 хувьтай байна. Сүүлийн 7 хоногт ажил эрхэлсэн эрэгтэйчүүд, эмэгтэйчүүдийн тоо ойролцоо байна.

Зураг 4.1 Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, хүйсээр, хот, хөдөөгөөр



Хүснэгт 4.2. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, хүйсээр, аймаг, нийслэлээр

Аймаг	Бүгд		Үүнээс: Хүйсээр	
	Тоо	%	Эр	Эм
Архангай	46562	5.2	23576	22986
Баян-Өлгий	37835	4.2	20519	17316
Баянхонгор	36897	4.1	18958	17939
Булган	22447	2.5	12096	10351
Говь-Алтай	25305	2.8	13184	12121
Дорноговь	24885	2.8	13756	11128
Дорнод	23835	2.6	13528	10307
Дундговь	21727	2.4	10872	10855
Завхан	37107	4.1	19699	17408
Өвөрхангай	46648	5.2	24762	21885
Өмнөговь	18210	2.0	8702	9508
Сүхбаатар	26905	3.0	14353	12552
Сэлэнгэ	34251	3.8	18123	16128
Төв	38559	4.3	19858	18701
Увс	34387	3.8	18136	16251
Ховд	33526	3.7	16867	16659
Хөвсгөл	49030	5.4	24111	24919
Хэнтий	22723	2.5	11448	11275
Дархан-Уул	27987	3.1	14544	13443
Улаанбаатар	257171	28.6	131081	126090
Орхон	28617	3.2	15280	13337
Говьсүмбэр	5187	0.6	2596	2590
Бүгд	899802	100.0	466052	433750

Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын 30.0 шахам хувь нь нийслэл хотод, 40.0 гаруй хувь нь нийт аймгийн бараг 50 хувьд буюу зөвхөн 10 аймагт

(Хөвсгөл-5.4, Архангай-5.2, Өвөрхангай-5.2, Төв-4.3, Баян-Өлгий-4.2, Баянхонгор-4.1, Завхан-4.1, Сэлэнгэ-3.8, Увс-3.8, Ховд-3.7%) байна.

4.2 Ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар

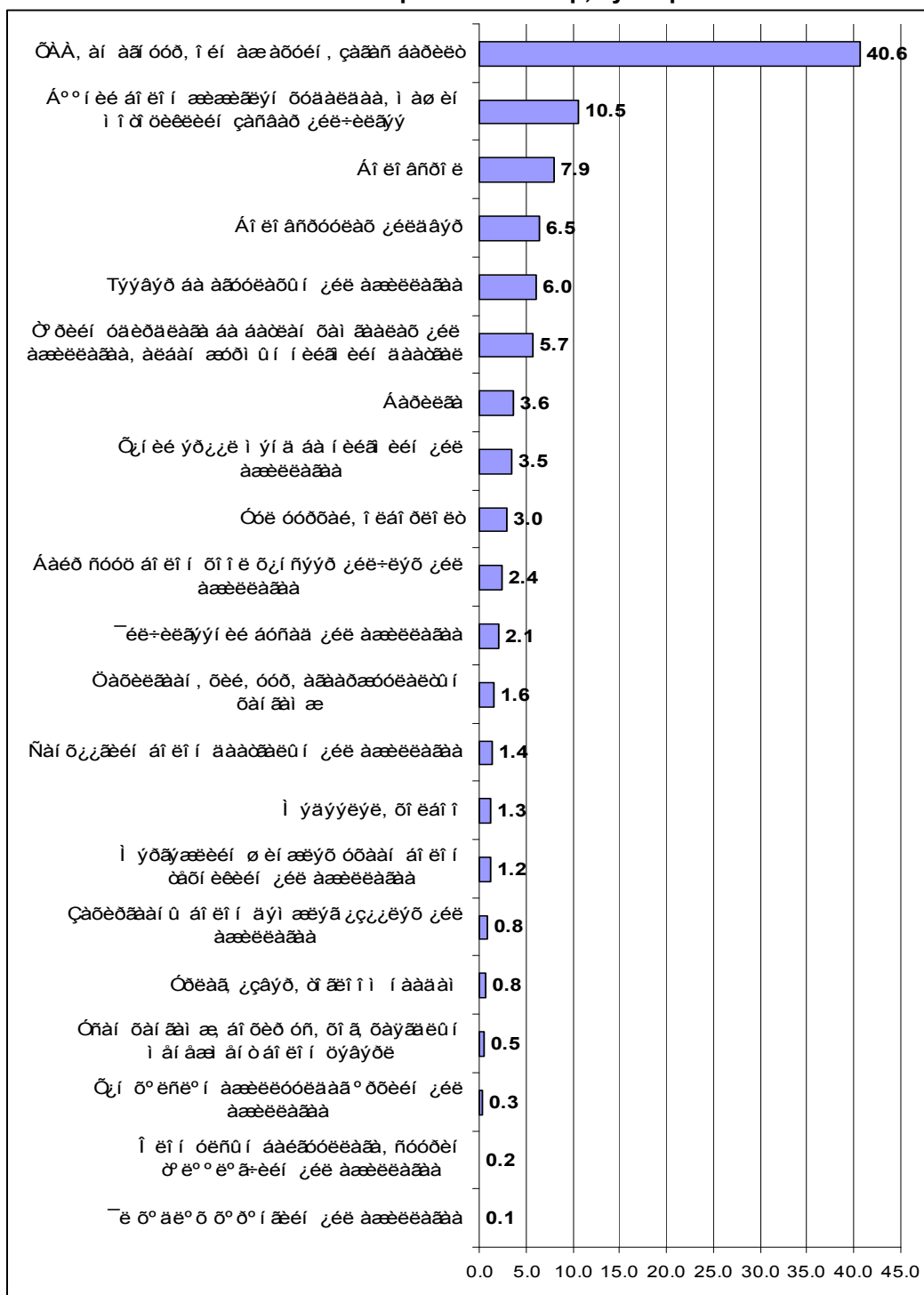
Тухайн үеийн ажиллагчдын тоог, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар Хүснэгт 4.3-т үзүүлэв.

Хүснэгт 4.3. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, хүйсээр, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Бүгд		Үүнээс: Хүйсээр			
			Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%
ХАА, ан агнуур, ойн аж ахуйн, загас барилт	365229	40.6	195252	41.9	169978	39.2
Уул уурхай, олборлолт	27242	3.0	20231	4.3	7011	1.6
Боловсруулах үйлдвэр	58180	6.5	30093	6.5	28087	6.5
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын хангамж	14328	1.6	9423	2.0	4905	1.1
Усан хангамж, бохир ус, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрл	4557	0.5	2249	0.5	2308	0.5
Барилга	32715	3.6	24642	5.3	8073	1.9
Бөөний, жижиглэн худалдаа, машин мотоциклийн засвар үйлчилгэ	94748	10.5	36283	7.8	58465	13.5
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	54006	6.0	43969	9.4	10037	2.3
Байр сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйл ажиллагаа	21487	2.4	5422	1.2	16065	3.7
Мэдээлэл, холбоо	11348	1.3	6254	1.3	5093	1.2
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	12667	1.4	4985	1.1	7682	1.8
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	697	0.1	332	0.1	366	0.1
Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	10744	1.2	5051	1.1	5693	1.3
Захиргааны болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	7427	0.8	4238	0.9	3188	0.7
Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн даатгал	51416	5.7	32028	6.9	19388	4.5
Боловсрол	71319	7.9	22772	4.9	48547	11.2
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа	31417	3.5	7856	1.7	23562	5.4
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	6889	0.8	3377	0.7	3512	0.8
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	18698	2.1	9136	2.0	9563	2.2
Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа	2913	0.3	1796	0.4	1116	0.3
Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа	1775	0.2	663	0.1	1112	0.3
Дүн, %		100.0		100.0		100.0
Тоо	899802		466052		433750	

Нийт ажил эрхэлсэн хүн амын 40.6 хувь буюу 365.2 мянган хүн хөдөө аж ахуйн салбарт ажиллаж байгаагийн дотор 195.3 мянган эрэгтэй, 169.9 мянган эмэгтэйчүүд ажилласан байна.

Зураг 4.2. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн ам, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар, хувиар



Мөн бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар үйлчилгээний салбарт ажиллагчид нийт ажил эрхлэгчдийн 10.5 хувь буюу 94.7 мянгыг эзэлж байна. Эдгээр салбарын дараа боловсролын салбар /7.9 хувь/, боловсруулах аж үйлдвэр /6.5 хувь/, тээвэр, холбоо, агуулахын аж ахуй /6.0 хувь/, төрийн удирдлага, батлан хамгаалахын үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн даатгал /5.7 хувь/, барилга /3.6 хувь/ зэрэг салбарууд илүү өндөр хувийн жин эзэлж байна.

Уул уурхайн олборлох аж үйлдвэр, байр сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйл ажиллагаа болон үйлчилгээний бусад үйл ажиллагааны салбарт нийт ажиллагчдын ердөө 2.1-3.0 хувь нь л ажиллажээ.

4.3 Ажиллагчдын тоо, ажил мэргэжлийн ангиллаар

Хүснэгт 4.4-т тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоог ажил, мэргэжлийн ангиллаар харуулав. Нийт 41.6 мянган хүн хууль тогтоогч, төрийн ба төрийн бус байгууллагын удирдах ажилтан, менежерийн ажил эрхэлж байгаа нь ажил эрхэлж буй нийт хүн амын 4.6 хувь нь болж байна.

Хүснэгт 4.4. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, ажил мэргэжлийн ангилал, хүйсээр, хувиар

Ажил мэргэжлийн ангилал	Бүгд		Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Тоо	%	тоо	%	тоо	%
Хууль тогтоогч, төрийн ба төрийн бус байгууллагын удирдах ажилтан, менежер	41646	4.6	23969	5.1	17677	4.1
Мэргэжилтэн	114432	12.7	39717	8.5	74715	17.2
Инженер, техникийн ажилтан	44044	4.9	19823	4.3	24221	5.6
Бичиг хэргийн туслах ажилтан	16840	1.9	4870	1.0	11970	2.8
Үйлчилгээний ажилтан	110567	12.3	37872	8.1	72695	16.8
ХАА, загасны аж ахуйн ажилтан	363511	40.4	194353	41.7	169158	39.0
Үйлдвэрийн ба худалдааны ажилтан	90478	10.1	57527	12.3	32951	7.6
Машин, тоног төхөөрөмжийн операторч, угсрагч	70029	7.8	64295	13.8	5734	1.3
Энгийн ажил мэргэжил	46947	5.2	22922	4.9	24025	5.5
Бусад	1308	0.1	704	0.3	604	0.1
Дүн, %		100.0		100.0		100.0
Тоо	899802		466052		433750	

Улсын хэмжээгээр нийт 114.4 мянган мэргэжилтэн байгаагийн дийлэнх 74.7 мянга нь эмэгтэйчүүд байна. Ажил эрхэлж буй найман хүн тутмын нэг нь мэргэжилтэн байна.

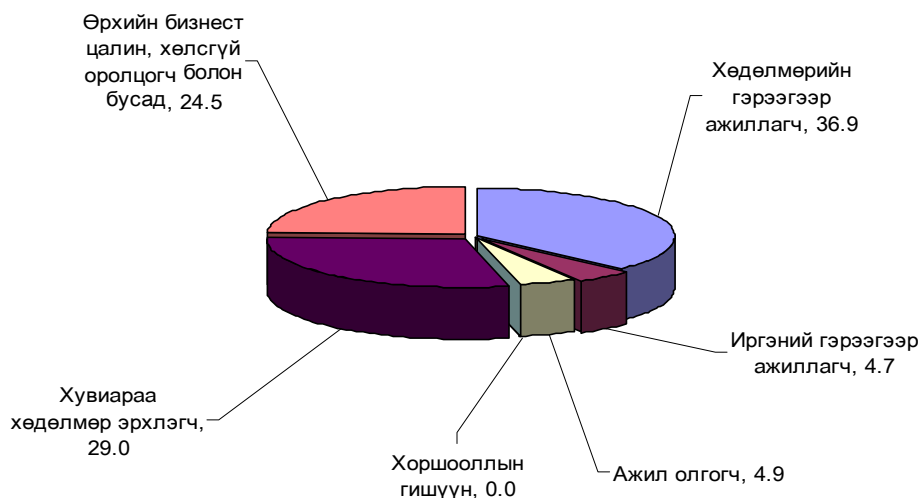
Ажил эрхэлж буй нийт хүн амын ихэнх буюу 363.5 мянга /40.4 хувь, үүний 169.2 мянга нь эмэгтэй/ нь хөдөө аж ахуйн болон загасны аж ахуйн холбогдолтой ажил эрхэлсэн, 12.3 хувийг эзэлж буй үйлчилгээний ажилтны дийлэнх нь буюу 72.7 мянга нь эмэгтэйчүүд байна. Үйлдвэр, худалдааны чиглэлээр 90.5 мянган хүн, машин, тоног төхөөрөмжийн операторч, угсрагчаар 70.0 мянган хүн ажилласан нь сүүлийн 7 хоногт ажил эрхэлсэн хүн амын 17.9 хувийг бүрдүүлжээ.

Ажил эрхэлж буй арван хүний нэг нь үйлдвэрийн ба худалдааны ажилтан байна. Улсын хэмжээнд ажиллаж байгаа хууль тогтоогч, төрийн ба төрийн бус байгууллагын удирдах ажилтан, менежер мэргэжилтэй арван хүний зургаа нь эрэгтэй байхад, арван мэргэжилтний долоо нь эмэгтэй байна.

4.4 Ажиллагчдын тоо, ажил эрхлэлтийн байдлаар

Ажил эрхлэлтийн байдлыг цалин хөлстэй ажил буюу хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагч, иргэний гэрээгээр ажиллагч зэрэг нийт 7 ангилалд хувааж үзэв.

Зураг 4.3. Тухайн үеийн ажиллагчдын ажил эрхлэлтийн байдлын бүтэц, хувиар



Ажил эрхэлж буй арван хүний дөрөв нь гэрээгээр ажиллагч, нийт ажиллагчдын 36.9 хувь нь хөдөлмөрийн гэрээгээр, 4.7 хувь нь иргэний гэрээгээр ажиллаж байна. (Зураг 4.3)

Ажиллагч арван хүний гурав нь хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч, мөн дөрвөн хүний нэг нь өрхийн бизнест цалин хөлсгүй оролцогч байгаа бөгөөд ажил эрхэлсэн нийт хүн амын 53.5 хувийг хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч болон өрхийн бизнест цалин хөлсгүй оролцогч нар эзэлж байна.

Ажил эрхэлж буй эмэгтэй хүн амын 34.5 хувь буюу 149.8 мянга нь өрхийн бизнест цалин хөлсгүй оролцогч байна. Түүнчлэн эмэгтэй ажиллагчдын 3.9 хувийг ажил олгогч нар эзэлж байхад эрэгтэй ажиллагчдын 5.7 хувь нь ажил олгогч нар байна.

4.5 Ажиллагчдын тоо, байгууллагын хариуцлагын хэлбэрээр

Хүснэгт 4.5-д ажиллагчдын тоог байгууллагын төрлөөр, бүс нутаг, хот, хөдөөгөөр харуулав. Нийт ажиллагчдын 75.3 хувь буюу 677.4 мянган ажиллагчид хувийн аж ахуйн нэгжид, 17.9 хувь буюу 161.3 мянган хүн төрийн төсөвт байгууллагад, 4.4 хувь 40.0 мянган хүн төрийн өмчит үйлдвэрийн газар, 1.9 хувь буюу 16.7 мянган хүн төрийн бус байгууллагад харин дөнгөж 0.5 хувь буюу 4.4 мянган хүн орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар ажиллаж байна.

Хүснэгт 4.5. Тухайн үед ажил эрхэлсэн 15, түүнээс дээш насны хүн амын тоо, аж ахуйн нэгж, байгууллагын төрлөөр, хот, хөдөө, бүс нутгаар

Байгууллагын төрөл	Бүгд		Үүнээс: Байршил, бүсээр %						
	тоо	%	Байршлаар		Бүсээр				
			Хот	Хөдөө	Төв	Зүүн	Баруун	Хангай	УБ
Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар	40024	4.4	7.3	1.9	6.7	5.2	1.1	3.5	5.8
Орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар	4397	0.5	0.8	0.2	1.2	1.1	0.3	0.2	0.2
Төсөвт байгууллага	161264	17.9	25.0	11.6	18.4	17.8	15.4	11.8	24.8
Төрийн бус байгууллага	16674	1.9	3.2	0.7	1.2	2.6	1.0	1.0	3.3
Хувийн аж ахуйн нэгж	677442	75.3	63.7	85.5	72.5	73.3	82.2	83.5	65.8
Дүн, %		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Тоо	899802		421940	476616	170807	73463	168160	230200	257171

Эндээс харахад нийт ажиллагчдын таван хүний нэг (161.3) нь төрийн, төсөвт байгууллагад ажилласан байна.

Төрийн, төсөвт байгууллагад ажиллагч арван хүний долоо нь хотод, гурав нь хөдөө орон нутагт байна. Хөдөө орон нутгийн нийт ажил эрхэлж буй хүн амын 85.6 хувийг хувийн аж ахуйн нэгжид ажиллагчид бүрдүүлж, Улаанбаатар хотод ажиллагч таван хүний нэг нь төрийн, төсөвт байгууллагад, арван хүний долоо нь хувийн аж ахуйн нэгжид ажиллаж байна.

4.6 Давхар ажил эрхлэлт

Судалгааны дүнгээр үндсэн ажлын хажуугаар давхар ажил эрхэлж буй хүн амын талаар мэдээлэл цуглуулсан. Нийт давхар ажил эрхэлж байгаа болон сүүлийн долоо хоногт давхар ажил эрхлээгүй боловч тогтмол хийх давхар ажилтай 21.8 мянган хүн байна. Давхар ажил эрхлэгчдийн 66.5 хувь буюу 14.5 мянган хүн сүүлийн 7 хоногт давхар ажил эрхэлсэн нь ажил эрхэлж буй нийт хүн амын 1.6 хувийг эзэлж байна. Эрхэлж буй үндсэн ажлын үргэлжлэх хугацаа урт, цаг агаарын хүнд нөхцөл, эдийн засгийн өнөөгийн бүтэц зэргийн улмаас давхар ажил эрхлэх бололцоо хязгаарлагдмал байж болзошгүй байна.

Хүснэгт 4.6. Сүүлийн 7 хоногт давхар ажил эрхэлж буй хүн амын тоо, хүйсээр, ажил мэргэжлийн ангиллаар

Ажил мэргэжлийн ангилал	Бүгд		Үүнээс: Хүйсээр			
			Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%
Хууль тогтоогч, төрийн ба төрийн бус байгууллагын удирдах аж	994	4.6	326	2.4	668	8.0
Мэргэжилтэн	1336	6.1	584	4.3	752	9.0
Инженер, техникийн ажилтан	870	4.0	449	3.3	421	5.1
Бичиг хэргийн туслах ажилтан	434	2.0	88	0.7	346	4.2
Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан	2785	12.8	1364	10.1	1421	17.1
Хөдөө аж ахуй, загасны аж ахуйн ажилтан	5496	25.2	3776	28.1	1719	20.6
Үйлдвэрийн ажилчид	6044	27.7	3471	25.8	2572	30.9
Машин тоног төхөөрөмжийн операторч, угсрагч	2657	12.2	2434	18.1	223	2.7
Энгийн ажил мэргэжил	1181	5.4	970	7.2	210	2.5
Дүн	21795	100.0	13462	100.0	8333	100.0

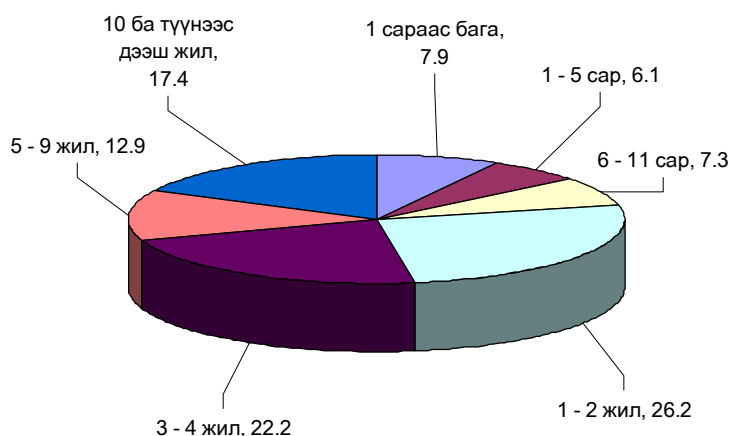
Давхар ажил эрхэлж буй таван хүний хоёр нь үйлдвэрийн ба худалдааны ажилтан байгаа бол мөн арван хүний гурав нь хөдөө аж ахуйн холбогдолтой ажил эрхэлж байна. Түүнчлэн 1336 хүн мэргэжилтэнээр, 994 хүн хууль тогтоогч,

төрийн бус байгууллагын удирдах ажилтан, менежерийн ажлыг давхар хашсан байна.

Давхар ажил эрхлэгчдийн дийлэнх хувь буюу 77.9 хувийг ХАА, загасны аж ахуйн ажилтан, үйлдвэрийн ба худалдааны ажилтан, үйлчилгээний ажилтан болон машин, тоног төхөөрөмжийн операторч, угсрагч зэрэг дээрх 4 мэргэжлийн хүмүүс эзэлж байна.

Сүүлийн долоо хоногт давхар ажил эрхэлсэн хүн амыг, давхар ажил эрхэлсэн хугацаагаар нь авч үзвэл давхар ажлыг 1-2 жил эрхлэгч хамгийн олон буюу 26.2 хувь, харин 3-4 жил эрхэлж байгаа хүн 22.2 хувь, 10-аас дээш жил давхар ажил эрхэлсэн хүн 17.4 хувийг тус тус эзэлж байна. Давхар ажлыг 1-5 сарын хугацаанд эрхлэгчид хамгийн бага буюу 6.1 хувийг эзэлж байна.

Зураг 4.4. Сүүлийн 7 хоногт давхар ажил эрхэлсэн хүн амын бүтэц, давхар ажил эрхэлсэн хугацаагаар, хувиар



4.7 Бүрэн бус ажил эрхлэлт

ОУХБ-ын 13-р Бага Хурлаас баталсан эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын статистик тоо мэдээг гаргах тухай тогтоолд бүрэн бус ажил эрхлэлтийг дараах байдлаар тодорхойлжээ. Үүнд: Ажил мэргэжлийн түвшин, ур чадвартай (эзэмшсэн боловсрол, туршлага) нь харьцуулахад доогуур түвшний ажил эсхүл тогтоосон норм (ажлын цаг)-д хүрэхгүй хэмжээнд ажил эрхэлж байвал бүрэн бус ажил эрхлэлт гэж үзнэ.

Ажиллах хүчний судалгаагаар хүн амын ажил эрхлэлтийн талаар иж бүрэн мэдээлэлтэй болохын тулд бүрэн бус хөдөлмөр эрхлэлт байгаа эсэх, түүнд ямар хүмүүс өртөж байгаа байдлыг судлахын тулд 15, түүнээс дээш насны тухайн үед ажил эрхэлж байгаа буюу сүүлийн 7 хоногт нэг ба түүнээс дээш цаг цалин, орлого бүхий ажил эрхэлсэн хүмүүсээс одоо хийж буй ажлаасаа гадна нэмэлт ажил хийх, хүсэл, боломж байсан эсэх, хэрэв байсан бол хэдий хугацаанд, нэмэгдэл ажлыг ямар арга замаар хайсан талаар мэдээлэл цуглуулсан.

4.7.1 Тухайн үеийн бүрэн бус ажил эрхлэлт

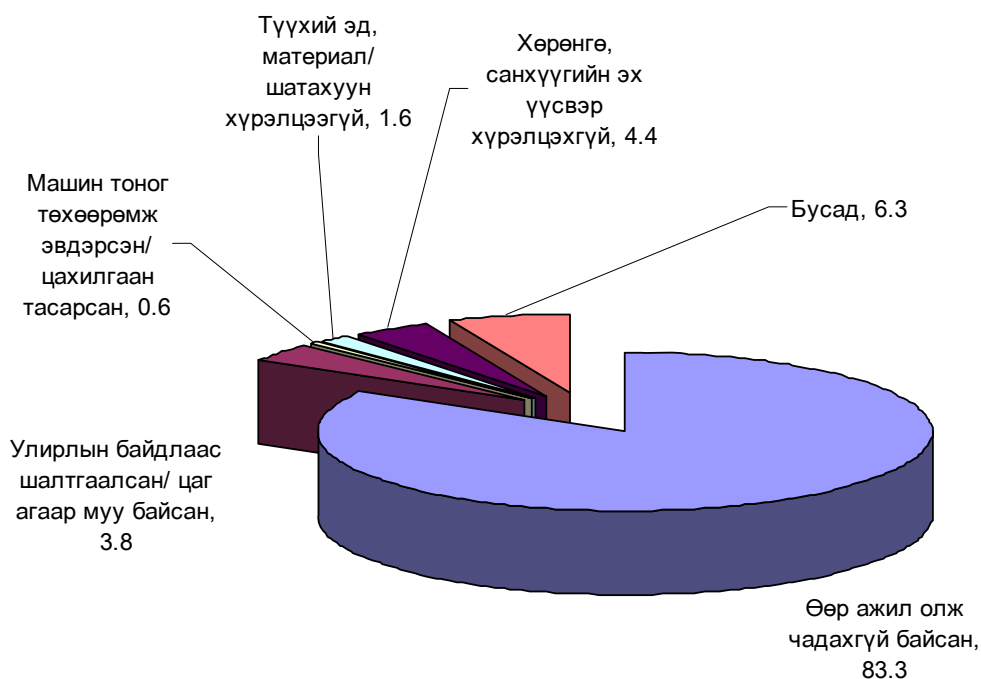
Хүснэгт 4.7-д нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжтой гэж хариулсан хүмүүсийг хүйсээр, хот, хөдөө, бүс нутгаар харуулав. 15, түүнээс дээш насны 45.9 мянган хүн /26.6 мянган эрэгтэй, 19.3 мянган эмэгтэй/ нэмэгдэл ажил хийх боломжтой, улмаар өөрсдийгөө бүрэн бус ажил эрхэлж байна гэж үзжээ. Үүнээс харахад өөрсдийгөө бүрэн бус ажил эрхэлж байна гэж харьцангуй цөөхөн хүн үзэж байгаа бөгөөд нийт ажиллагчдын дунд нэмэлт ажил хайсан хүмүүсийн эзлэх хувь ердөө 5.2 хувь /эрэгтэйчүүдийнх 5.7 хувь, эмэгтэйчүүдийнх 4.4 хувь/ байна. Түүнчлэн бүрэн бус ажил эрхлэлтийн байдлыг хот, хөдөөгөөр авч үзэхэд хөдөө орон нутагт ажиллаж буй хүмүүс хотын хүмүүсээс, харин бүсээр авч үзэхэд хангайн болон баруун бүсэд ажиллаж, амьдарч буй хүмүүс бусад бүсийнхийг бодвол нэмэгдэл ажил эрхлэх боломж илүүтэй байна.

Хүснэгт 4.7. Нэмэгдэл ажил эрхлэн боломжтой хүний тоо, хүйсээр, хот, хөдөө, бүсээр

Байршил/бүс нутаг	Бүгд		Үүнээс: Хүйсээр			
			Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%
Хот	10739	23.4	5958	22.4	4781	24.8
Хөдөө	35154	76.6	20639	77.6	14515	75.2
Төв	6692	14.6	4072	15.3	2620	13.6
Зүүн	3332	7.3	1740	6.5	1592	8.3
Баруун	15462	33.7	9237	34.7	6225	32.3
Хангай	18471	40.2	10197	38.3	8274	42.9
Улаанбаатар	1936	4.2	1351	5.1	585	3.0
Улсын дүн	45893	100.0	26597	100.0	19296	100.0

Нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжтой боловч эрхлээгүй байгаа шалтгааныг тодруулахад нэмэгдэл ажил олж чадахгүй байсан гэж 83.3 хувь нь хариулсан байна /Зураг 4.5/. Харин 4.4 хувь нь хөрөнгө, санхүүгийн эх үүсвэр хүрэлцэхгүй, 3.8 хувь нь улирлын байдлаас шалтгаалсан, цаг агаар муу байсан, 1.6 хувь нь түүхий эд, материал/ шатахуун хүрэлцээгүй, 0.6 хувь нь машин тоног төхөөрөмж эвдэрсэн/ цахилгаан тасарсан болон 6.3 хувь нь бусад шалтгаанаар нэмэлт ажил эрхлээгүй байна.

Зураг 4.5. Нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжтой ч эрхлээгүй шалтгаан, улсын дүнгээр, хувиар



Нийт нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжтой байсан хүн амын 67.9 хувь нь ажил хайх ямар нэгэн оролдлого хийгээгүй, 10.3 хувь нь найз, нөхөд ба хамаатнуудаасаа тусламж хүссэн бол 6.5 хувь нь мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан ажил хайсан байна. Харин хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний хэлтэст бүртгүүлсэн, үйлдвэр, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудаар хайсан, ажил олгогчдод өргөдөл өгсөн, ажлын яармагуудад очиж бүртгүүлсэн зэрэг нэлээд идэвхтэй арга, хэлбэрүүдээр нэмэгдэл ажил хайсан хүн 0.4-3.8 хувийг эзэлж байна.

Ажил хайсан хэлбэрийг хот, хөдөөгөөр авч үзвэл нэлээд ялгаатай байна. Тухайлбал, нэмэгдэл ажил хайсан нийт хүн амын 23.4 хувийг /10739 хүн/ хотынхон, 76.6 хувийг /35154 хүн/ хөдөөнийхөн эзэлж байна. Хотын нэмэгдэл ажил хайгчдыг ажил хайсан хэлбэрээр нь хөдөөнийхэнтэй харьцуулахад Хөдөлмөр Халамж Үйлчилгээний Хэлтэс(ХХҮХ)-т бүртгүүлсэн нь хотод 5.5 хувь байхад хөдөөд 3.3 хувь, мэдээллийн хэрэгслээр хайсан нь хотод 16.6 хувь байхад хөдөөд 3.4 хувь, ажил олгогчдод өргөдөл гаргасан хүн хотод байхгүй байхад хөдөөд 2.4 хувьтай байна. Харин нэмэгдэл ажил хайх ямар нэгэн оролдлого хийгээгүй хүмүүс хотод 49.8 хувь байхад хөдөөд 73.4 хувьтай байна.

Хүснэгт 4.8-д нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжтой байсан хугацааг байршил, бүс нутгаар харуулав.

Хүснэгт 4.8. Нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжтой хүн амын тоо, хугацаагаар, хот, хөдөө, бүсээр

Бололцоотой хугацаа	Бүгд	Байршил/ бүс нутаг						
		Хот	Хөдөө	Төв	Зүүн	Баруун	Хангай	УБ
1 сараас бага	8.3	9.2	8.0	14.7	34.7	7.3	1.5	13.9
1 - 2 сар	14.9	13.1	15.5	15.9	5.2	4.2	24.7	19.9
3 -6 сар	27.0	27.6	26.8	14.2	12.6	28.0	34.9	13.0
7-11 сар	5.9	6.8	5.6	2.4	2.4	4.3	8.6	9.9
1-2 жил	12.4	16.1	11.2	22.1	8.0	7.7	13.0	17.9
3 ба түүнээс дээш жил	31.5	27.2	32.9	30.7	37.1	48.5	17.3	25.4
Дүн %	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Тоо	45,894	10,739	35,155	6,692	3,333	15,462	18,471	1,936

Улсын хэмжээнд нийт нэмэлт ажил хийх боломжтой байсан хүн амын бараг тал хувь нь 1 ба түүнээс дээш жилийн хугацаанд нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжтой байсан байна.

4.7.2 Нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжгүй шалтгаан

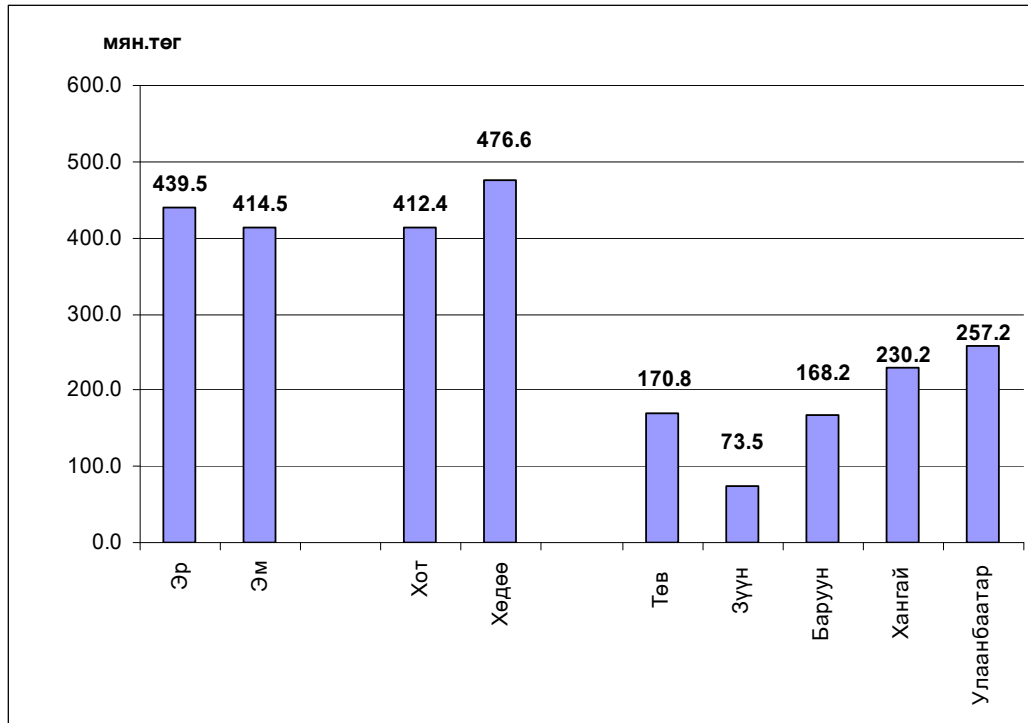
Тухайн үед буюу сүүлийн долоо хоногт ажилласан 15, түүнээс дээш насны 899.8 мянган ажиллагчдын 853.9 мянга буюу 94.9 хувь нь нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжгүй байжээ.

Нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжгүй хүн амын 439.5 мянга буюу 51.5 хувь нь эрэгтэйчүүд, 414.5 мянга буюу 48.5 хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

Зураг 4.6-аас харахад нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжгүй байдал хот хөдөөгийн хувьд онцын ялгаагүй байна. Харин бүс нутгаар авч үзэхэд

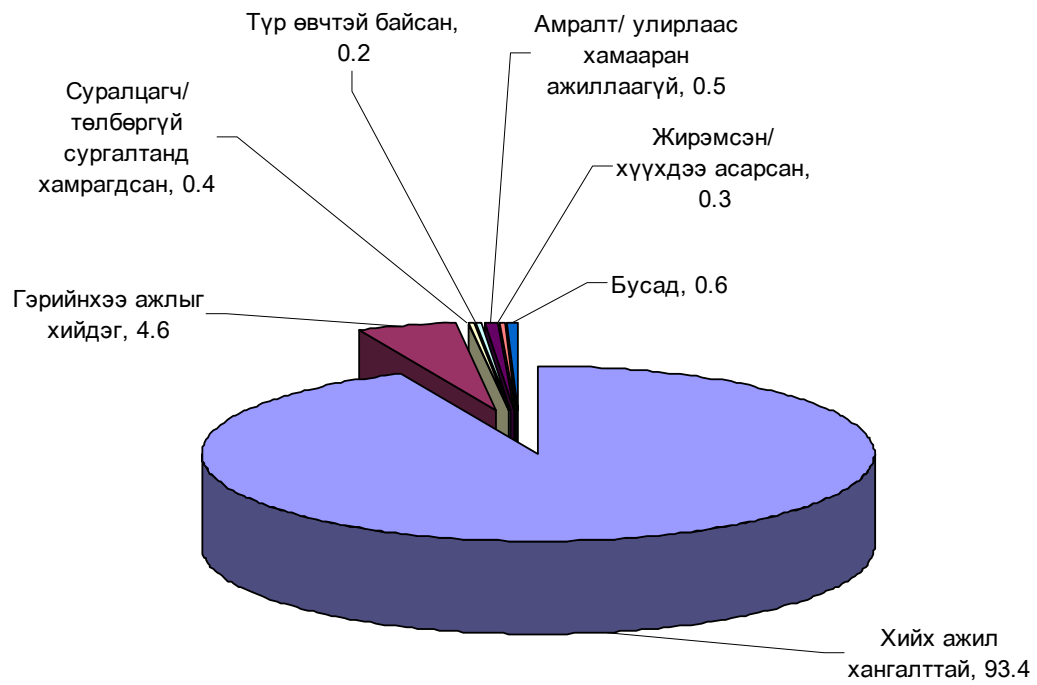
Улаанбаатар болон хангайн бүсэд бусад бүсүүдээс харьцангуй олон хүн нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжгүй гэж хариулсан байна.

Зураг 4.6. 15 ба түүнээс дээш насны нэмэгдэл эрхлэх боломжгүй байсан хүний тоо, хүйсээр, хот, хөдөө, бүсээр /мян.хүн/



Зураг 4.7-д нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжгүй байсан хүн амыг шалтгаанаар харуулав. Улсын хэмжээнд нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжгүй байсан хүн амын 93.4 хувь нь өөрийн эрхэлж буй ажлыг хангалттай гэж үзсэн байхад үлдсэн нь гэрийн ажил хийсэн, суралцсан, өвчтэй байсан, амралттай, жирэмсэн, хүүхдээ асарсан болон бусад шалтгаантай байна.

Зураг 4.7. 15 ба түүнээс дээш насны, нэмэгдэл ажил эрхлэх боломжгүй байсан хүн, шалтгаанаар /хувиар/



БҮЛЭГ V. АЖИЛГҮЙДЭЛ

5.1. Нийтлэг зүйл

ОУХБ-аас зөвлөмж болгож буй ажилгүйдлийн талаарх тодорхойлолт нь ажлын байргүй, ажил хийх боломжтой, ажил хайж буй гэсэн 3 жишиг үзүүлэлтэнд тулгуурладаг. Энэхүү судалгаанд ажиллах хүчинд хамаарагдах тухайн хугацаанд ажил, хөдөлмөр эрхлээгүй байгаа болон тухайн 7 хоногт ажил эрхлээгүй боловч ажил эрхлэхэд бэлэн байсан, ажил хөдөлмөр идэвхтэй хайсан хүнийг ажилгүй хүн амд тооцсон. Түүнчлэн ажил, хөдөлмөр эрхэлдэггүй ч ажил эрхлэх боломжтой, гэхдээ ажил олдохгүй гэж бодсон, эсхүл өвчтэй, хөгжлийн бэрхшээлтэй мөн ажилд орох өргөдлөө өгсөн, ярилцлаганд орохоор хүлээж байгаа зэрэг шалтгааны улмаас ажил хайгаагүй хүнийг ажилгүй хүн амд хамааруулж тооцов.

5.2. Ажилгүйчүүдийн тоо

Судалгааны дүнг тархаасан тооцоогоор сүүлийн 7 хоногт ажил эрхлэх боломжтой, ажил хайсан ажилгүйчүүдийн тоо 90828 байгаагийн 52,5 хувь буюу 47674 нь эрэгтэйчүүд, 47.5 хувь буюу 43154 нь эмэгтэйчүүд байна. Ажилгүй арван хүний долоо нь хот суурин газарт амьдарч байна.

Хүснэгт 5.1. Ажилгүйчүүдийн тоо, ажилгүйдлийн түвшин, хүйсээр, хот, хөдөө, бүс нутгаар

Байршил, бүс нутаг	Ажилгүйчүүдийн тоо						Ажилгүйдлийн түвшин, хувиар		
	Бүгд		Үүнээс: Хүйсээр				Бүгд	Хүйсээр	
			Эрэгтэй		Эмэгтэй			Эрэгтэй	Эмэгтэй
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%			
Хот	65509	72.1	35269	74	30240	70.1	13.4	14.1	12.7
Хөдөө	25319	27.9	12406	26	12913	29.9	5.3	6.1	4.8
Төв	20791	22.9	11126	23.3	9665	22.4	10.9	11.2	10.5
Зүүн	3378	3.7	1704	3.6	1674	3.9	4.4	4.2	4.7
Баруун	12742	14	5847	12.3	6895	16	7	6.2	8
Хангай	22489	24.8	11694	24.5	10795	25	8.9	9	8.8
Улаанбаатар	31428	34.6	17304	36.3	14124	32.7	10.9	11.7	10.1
Дүн	90828	100	47675	100	43153	100	9.2	9.3	9.0

Ажилгүйчүүдийн тоог бүс нутгаар авч үзвэл ажилгүй таван хүний нэг нь хангайн бүсэд, харин нийт ажилгүйчүүдийн зөвхөн 4.0 орчим хувь нь зүүн бүсэд

амьдарч байна. Нийт ажилгүйчүүдийн 34.6 хувь буюу 31428 ажилгүй хүн Улаанбаатар хотод амьдарч байна. Ажилгүйчүүдийг хүйсээр нь бүс нутгаар авч үзэхэд зөвхөн баруун бүсэд ажилгүй эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь эрэгтэйчүүдийнхээс 8.2 пунктээр илүү (эмэгтэйчүүд 54.1 хувь, эрэгтэйчүүд 45.9 хувь), бусад бүс нутагт ажилгүй эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь эмэгтэйчүүдийнхээс 0.9-10.1 пунктээр тус тус дээгүүр байна. Өөрөөр хэлбэл баруун бүсэд эмэгтэйчүүд, харин бусад бүс нутаг, нийслэл хотод эрэгтэйчүүд ажилгүйдэлд илүү өртөж байна.

Хүснэгт 5.2-т харуулснаар нийт ажилгүйчүүдийн 57.4 хувийг 15-34 насны залуус, 36.3 хувийг 35-49 насныхан эзэлж байна. Нийт ажилгүйчүүдийн 21.0 хувь нь 20-24 насныхан байгаа бөгөөд, ажилгүйчүүдийн тоо цаашид буурч, 50-54 насанд 4.9 хувь буюу 4457 болсон байна. Эндээс харахад залуу хүн ялангуяа ажиллах хүчний эгнээнд шинээр элсэн орж буй хүн ажилгүйдэлд илүүтэй өртөж байна. Ажилгүй эрэгтэй, эмэгтэй хүн амын насны бүтэц ерөнхийдөө төстэй байгаа хэдий ч 24 хүртэлх насны ажилгүй эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь тухайн насны эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувиас 1.0-5.6 пунктээр илүү байгаа бол 25-29 насны бүлэгт ойролцоо, харин 30-49 насны бүлэгт эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь эрэгтэйчүүдийнхээс өндөр байна.

Хүснэгт 5.2. Ажилгүйчүүдийн насны бүтэц, хувиар

Насны бүлэг	Бүгд		Үүнээс: Хүйсээр, %	
	Тоо	%	Эрэгтэй	Эмэгтэй
15-19	5046	5.6	6.0	5.0
20-24	19035	21.0	23.6	18.0
25-29	14808	16.3	16.5	16.1
30-34	13252	14.6	13.4	15.9
35-39	12517	13.8	11.5	16.3
40-44	11052	12.2	11.0	13.4
45-49	9364	10.3	9.4	11.3
50-54	4457	4.9	6.4	3.3
55-59	1111	1.2	1.9	0.4
60-64	184	0.1	0.3	0.3
Дүн %		100.0	100.0	100.0
Тоо	90828		47675	43153

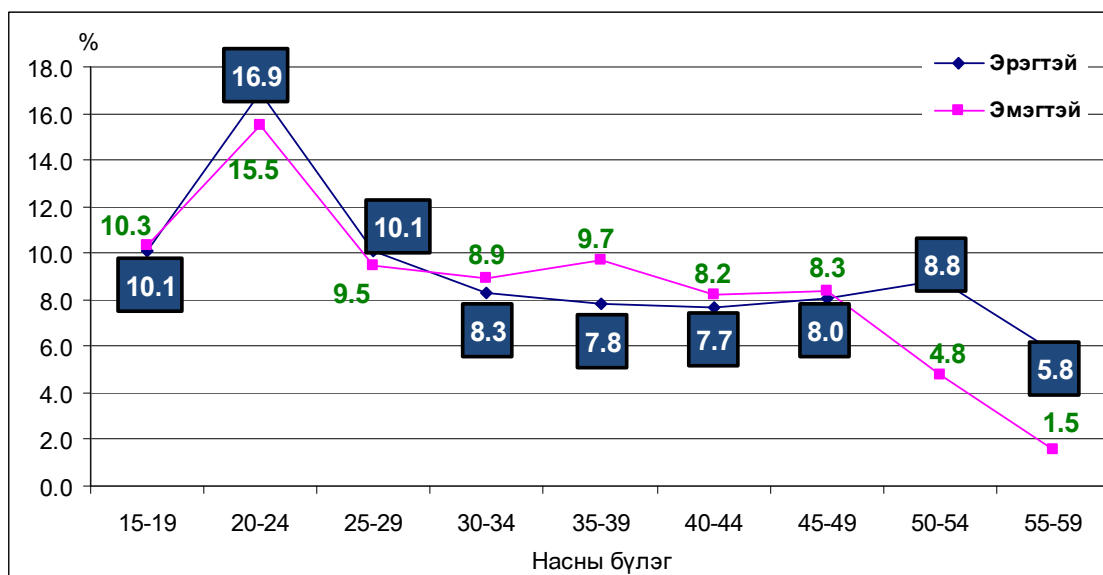
5.3. Ажилгүйдлийн түвшин

Судалгааны дүнгээр ажил эрхлээгүй нийт хүн амаар тооцсон ажилгүйдлийн улсын дундаж түвшин 9.2 хувь байгаа бол ажилгүйдлийн түвшинг хүйсээр ялган харвал эрэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин 9.3 хувь,

эмэгтэйчүүдийнх 9.0 хувьтай байна (Хүснэгт 5.1). Хот, суурин газрын хүн амын ажилгүйдлийн түвшин 13.4 хувь буюу улсын дунджаас 4.2 пунктээр дээгүүр, харин хөдөө орон нутагт ажилгүйдлийн түвшин бага буюу 5.3 хувь болж, улсын дунджаас 3.9, хот суурин газрынхаас 8.1 пунктээр тус тус доогуур байна. Ер нь эрэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин улсын дунджаас дээгүүр, харин эмэгтэйчүүдийнх улсын дунджаас доогуур байгаа хандлага хот суурин, хөдөө орон нутагт адилхан байна. Ажилгүйдлийн түвшинг бүс нутгаар авч үзвэл төвийн бүс, Улаанбаатар хотын хувьд ажилгүйдлийн түвшин 10.9 хувь буюу улсын дунджаас 1.7 пунктээр дээгүүр байгаа бол бусад бүсийн хувьд ажилгүйдлийн түвшин улсын дунджаас 0.3-4.8 пунктээр тус тус доогуур байна.

Ажилгүйдлийн түвшинг насны бүлгээр нь авч үзвэл 15-19(10.2 хувь), 20-24(16.3 хувь), 25-29(9.8 хувь) насны залуучуудын ажилгүйдлийн түвшин улсын дунджаас 0.6-7.1 пунктээр дээгүүр байна. Ажил эрхлээгүй 15-29 насны залуучуудын ажилгүйдлийн түвшин насны бусад бүлгийн ажилгүйчүүдийн түвшингээс өндөр байгаа нь дараах зургаас (Зураг 5.1) тодорхой харагдаж байна.

Зураг 5.1. Ажилгүйдлийн түвшин, насны бүлэг, хүйсээр



Ажилгүйдлийн түвшинг насны бүлэг, хүйсээр нь авч үзэхэд 20-29 насны эрэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин тухайн насны эмэгтэйчүүдийнхээс арай өндөр, 30-34, 45-49 насны эмэгтэй, эрэгтэйчүүдийнх ойролцоо, 35-44 насанд эрэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин бага, 50-иас дээш насны бүлэгт

эрэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин эмэгтэйчүүдийнхээс өндөр байна. Ажилгүйдлийн түвшинг хүйсээр нь авч үзэхэд 15-19 насны охидын дунд ажилгүйдлийн түвшин 10.3 хувь байгаа нь хөвгүүдийнхээсээ 0.2 пунктээр, 30-49 насны эмэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин эрэгтэйчүүдийнхээс 0.4-1.3 пунктээр тус тус илүү байна. Эрэгтэйчүүдийн хувьд ажилгүйдлийн түвшин 15-24 насны бүлэг хүртэл өссөнөөс 25 наснаас эхлэн эргээд буурсан байна.

5.4. Ажилгүйчүүдийн боловсролын түвшин

Судалгааны тархаалтын тооцоогоор нийт ажилгүйчүүдээс дөрвөн хүн тутмын нэг нь суурь боловсролтой, таван хүний хоёр нь бүрэн дунд боловсролтой, арван хүний нэг нь дээд боловсролтой байна. Гэтэл ажилгүйчүүдийн дунд боловсролгүй, бага боловсролтой хүний эзлэх хувь ердөө 7.4 хувь байна.

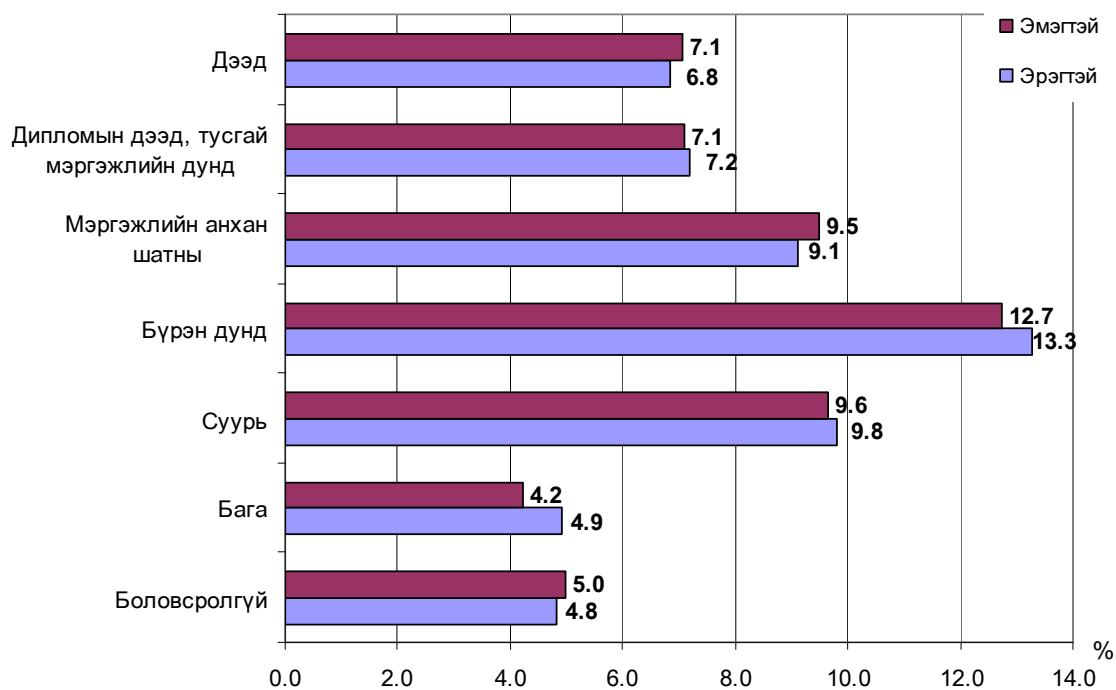
Хүснэгт 5.3. Ажилгүйчүүдийн боловсролын түвшин, хүйсээр, дунд эзлэх хувиар

	Бүгд	Үүнээс: Хүйсээр	
		Эрэгтэй	Эмэгтэй
Боловсролгүй	2.3	2.5	2.0
Бага	5.1	6.0	4.0
Суурь	25.4	28.1	22.4
Бүрэн дунд	39.0	38.8	39.3
Мэргэжлийн анхан шатны	7.9	7.9	7.8
Дипломын дээд, тусгай мэргэжлийн дунд	9.5	7.6	11.7
Дээд	10.8	9.1	12.8
Дүн, %	100.0	100.0	100.0
Тоо	90828	47675	43153

Дээд, мэргэжлийн анхан шатны болон боловсролгүй эмэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин эрэгтэйчүүдийнхээсээ 0.2-0.4 пунктээр өндөр байхад, бага, суурь, бүрэн дунд болон дипломын дээд, тусгай мэргэжлийн дунд боловсролтой эрэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин боловсролын тухайн түвшинтэй эмэгтэйчүүдийнхээс 0.1-0.7 пунктээр илүү байна.

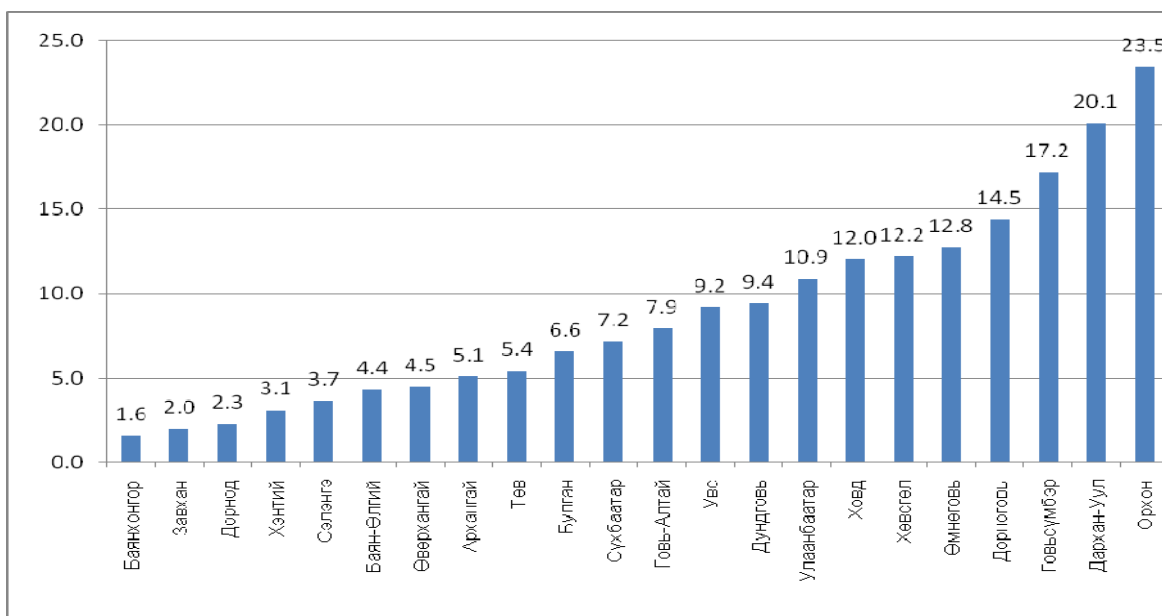
Боловсролгүй, бага боловсрол эзэмшсэн хүмүүс олдсон ажлыг голохгүй хийж байгаа тул тэдний дунд ажилгүйдлийн түвшин бага байгааг дараах зургаас харж болно.

Зураг 5.2. Ажилгүйдлийн түвшин, хүйсээр, боловсролын түвшингээр, хувиар



Ажилгүйдлийн түвшинг аймгаар авч үзэхэд доорх байдалтай байна.

Зураг 5.3. Ажилгүйдлийн түвшин, аймаг, нийслэлээр, хувиар



Ажилгүйдлийн түвшин Орхон, Дархан-Уул, Говьсүмбэр, Дорноговь, Өмнөговь, Хөвсгөл, Ховд, Дундговь аймаг болон Улаанбаатар хотод улсын дунджаас 0.2-14.3 пунктээр дээгүүр, бусад аймгуудад 1.3-7.6 пунктээр доогуур, харин Увс аймагт улсын дундажтай ижил байна.

БҮЛЭГ VI. АЛБАН БУС СЕКТОР ДАХЬ АЖИЛ ЭРХЛЭЛТ

6.1 Нийтлэг зүйл

Монгол Улсад албан бус сектор дахь хөдөлмөр эрхлэлт нь хүн амын орлогын эх үүсвэр бүрдүүлэлтийн нэлээд хэсгийг хангадаг. Иймд ОУХБ-аас зөвлөмж болгосноор албан бус секторын талаарх тоо мэдээг статистикийн тогтолцооны нэг хэсэг болгож тогтмол цуглуулах нь зүйтэй гэж үзэж байна. Ингэснээр албан бус секторын цар хүрээ, хэмжээ, төлөв байдлын талаар байнгын мэдээлэлтэй болж, гарч буй өөрчлөлтөнд хяналт тавих боломжтой болох юм. Монгол Улсын Их хурлын 2006 оны 1 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Төрөөс албан бус хөдөлмөр эрхлэлтийн талаар баримтлах бодлого”-ын 3.1.6 дахь заалт болон “Албан бус сектор болон албан бус хөдөлмөр эрхлэлтийг хэмжих бүс хоорондын хамтын ажиллагаа”-ны төслийг хэрэгжүүлэх зорилгоор “Ажиллах хүчний судалгаа”-г “Албан бус хөдөлмөр эрхлэлтийн судалгаа”-тай хавсруулан 2007 оны 3-р улирлаас эхлэн 2008 оны 2-р улирлыг дуустал хугацаанд улсын хэмжээнд түүвэрлэгдсэн өрхийг хамруулан явуулсан. Албан бус хөдөлмөр эрхлэлтийг тодорхойлох тусгайлсан судалгааны тайлан нь тусдаа гарч байгаа учир энэ бүлэгт товч мэдээллийг тусгав.

Хөдөлмөрийн Статистикчдийн Олон Улсын 15-р Бага Хурлаар батлагдсан “Албан бус сектор дахь хөдөлмөр эрхлэлтийн статистикийн талаарх тогтоол”-д албан бус сектор дахь үйл ажиллагааг ямар үндэслэлээр хамруулах тухай шалгууруудыг тодорхойлон гаргаж өгсөн нь тухайн улс орны албан бус секторыг бодитойгоор тодорхойлсон ба улс орнуудын үндэсний хууль тогтоомжууд нь ялгаатай байх зэргээс шалтгаалан албан бус секторын тодорхойлолт нь адил байх шаардлагагүй, шалгууруудыг янз бүрийн байдлаар хэрэглэж болно гэж заасан байдаг.

6.2 Тодорхойлолт

Олон улсын статистикийн болон ҮТС-ийн ойлголт тодорхойлолтонд тулгуурлан “Төрөөс албан бус хөдөлмөр эрхлэлтийн талаар баримтлах бодлого батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2006 оны 1 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтын 1.3-д заагдсан “Албан бус хөдөлмөр эрхлэлт гэдэгт албан ёсны бүртгэл, мэдээлэл, нийгмийн хамгаалалд бүрэн хамрагдаагүй, хөдөө аж ахуйн бус, аж ахуй эрхлэх аливаа нэгэн зохион байгуулалтын хэлбэрт ороогүй,

хуулиар хориглоогүй ажил, үйлчилгээг хувь хүн, өрх, хамтлаг эрхлэхийг хамруулна” гэсэн олон улсын нийтлэг шалгуур үзүүлэлтүүдийг багтаан өөрийн орны нөхцөл байдалд нийцрүүлэн тодорхойлсон. Өөрөөр хэлбэл албан бус сектор нь бүлэг аж ахуйн нэгж бөгөөд өрхийн аж ахуйн өөрийн үйлдвэрлэл буюу түүний эзэмшдэг хамтарсан бус аж ахуйн нэгж юм. Өрхийн аж ахуй нь (i) хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн аж ахуй, (ii) албан бус секторт ажил олгогч эздийн аж ахуйгаас бүрдэнэ.

Албан бусаар хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн аж ахуй гэдэг нь хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч ганцаараа эсвэл өрхийн бусад гишүүд, өөр өрхтэй хамтран эрхэлж буй өрхийн аж ахуй бөгөөд өрхийн гишүүд болон түр хугацааны ажилтан хөлслөн ажиллуулдаг. Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн аж ахуй нь хөлсний ажилтныг тогтмол хугацаагаар ажиллуулдаггүй.

Албан бус секторт ажил олгогч эздийн аж ахуй гэдэг нь ганцаараа эсвэл бусадтай хамтран эрхэлж буй өрхийн аж ахуй бөгөөд нэг болон түүнээс дээш тооны ажиллагчдыг тогтмол ажиллуулдаг. Ийм аж ахуйг тухайн улс орны нөхцөл байдалтай уялдуулан ажиллагчдын тоо болон улсын бүртгэлд бүртгэгдээгүй зэрэгт үндэслэн тодорхойлдог.

Албан бус сектор дахь ажил эрхлэлтийг тооцохдоо зах зээлд борлуулах зорилгоор бус, өөрсдийн хэрэглээ, хэрэгцээнд зориулан эрхэлж буй өрхийн аж ахуйг хамруулдаггүй. Албан бус сектор нь хөдөө аж ахуйн бус чиглэлээр ажиллаж буй өрхийн аж ахуйд л хамааралтай байж болох юм. Түүнчлэн дээр дурьдсан тодорхойлолтонд нийцэж байвал эмч, хуульч, нябо, инженер зэрэг мэргэжлийн үйлчилгээ үзүүлж буй хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийг албан бус секторт оруулах ёстой.

6.3 ХАА-н салбарын ажил эрхлэлт

Буурай хөгжилтэй орнуудын хөдөө аж ахуйн салбар дахь албан бус секторын үйл ажиллагааг тодорхойлоход бэрхшээлтэй байдаг тул ОУХБ нь ХАА-н салбарыг албан бус секторын хүрээнээс гаргаж, зөвхөн ХАА-н бус чиглэлийн үйл ажиллагааг тус секторт хамруулан тооцохоор тогтсон. Энэ судалгааны дүнгээр Монгол Улсын нийт ажиллагчдын 40.6 хувийг шингээсэн ХАА-н салбар нь эдийн засгийн хамгийн том салбаруудын нэг бөгөөд ХАА-н салбар дахь үйл ажиллагаанд өрхийн жижиг аж ахуйн хэлбэр зонхилсон байдаг

тус салбарыг албан бус секторт хамруулан тооцох ёсгүй юм. Ийм ч учраас ОУХБ-ын тодорхойлолтын дагуу ХАА-н бус салбар дахь ажил эрхлэлтийг ХАА-н салбар дахь ажил эрхлэлтээс зааглаж, улмаар ХАА-н бус салбар дахь ажил эрхлэлтийг албан болон албан бус секторын гэж ангилан үзэх ёстой.

6.4 ХАА болон ХАА-н бус салбар дахь ажил эрхлэлт

ХАА болон ХАА-н бус салбарын ажил эрхлэлтийг *Хүснэгт 6.1*-д харуулав. Нийт ажиллагчдын 40.6 хувь буюу 365.2 мянган хүн хөдөө аж ахуйн салбарт ажиллаж байгаа бөгөөд эдгээр хүмүүсийг албан бус секторын хүрээнд авч үзэхгүй. Гэсэн хэдий ч ХАА-н бус салбарт ажиллагчдын нэгэн адилаар ХАА-н салбарт ажиллагчдын талаарх мэдээллийг оруулж байна.

Хүснэгт 6.1. ХАА болон ХАА-н бус салбарт тухайн үед ажилласан, 15 ба түүнээс дээш насны хүн амын тоо, хүйсээр, хот, хөдөө, бүс нутгаар

Байршил/Бүс	Улсын хэмжээнд			Үүнээс: Салбараар	
	Бүгд	Үүнээс: Хүйсээр		ХАА	ХАА-н бус
		Эрэгтэй	Эмэгтэй		
Хот	423,186	215,169	208,016	22,559	400,627
Хөдөө	476,616	250,882	225,734	342,670	133,946
Төв	170,807	88453	82354	73,376	97,431
Зүүн	73,463	39329	34134	37,251	36,212
Баруун	168,161	88405	79756	104,684	63,477
Хангай	230,200	118784	111416	145,414	84,786
УБ	257,171	131081	126090	4,504	252,667
Дүн	899,802	466,052	433,751	365,229	534,572
Хувиар					
Хот	100.0	50.8	49.2	5.3	94.7
Хөдөө	100.0	52.6	47.4	71.9	28.1
Төв	100.0	51.8	48.2	43.0	57.0
Зүүн	100.0	53.5	46.5	50.7	49.3
Баруун	100.0	52.6	47.4	62.3	37.7
Хангай	100.0	51.6	48.4	63.2	36.8
УБ	100.0	51.0	49.0	1.8	98.2
Дүн	100.0	51.8	48.2	40.6	59.4

Хүснэгтээс харахад ХАА-н бус салбарт нийт ажиллагчдын тоо 534.6 мянга /59.4 хувь/ байгаагийн 25.1 хувь нь л хөдөө орон нутагт, харин таван хүн тутмын дөрөв нь хот, суурин газарт төвлөрч байна. ХАА-н бус салбарт

ажиллагчдын 47.3 хувь нь Улаанбаатар хотод байгаа нь энд албан бус хөдөлмөр эрхлэгчид их байгааг харуулж байна.

6.5. Албан бус сектор дахь аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажиллагчдын тоо

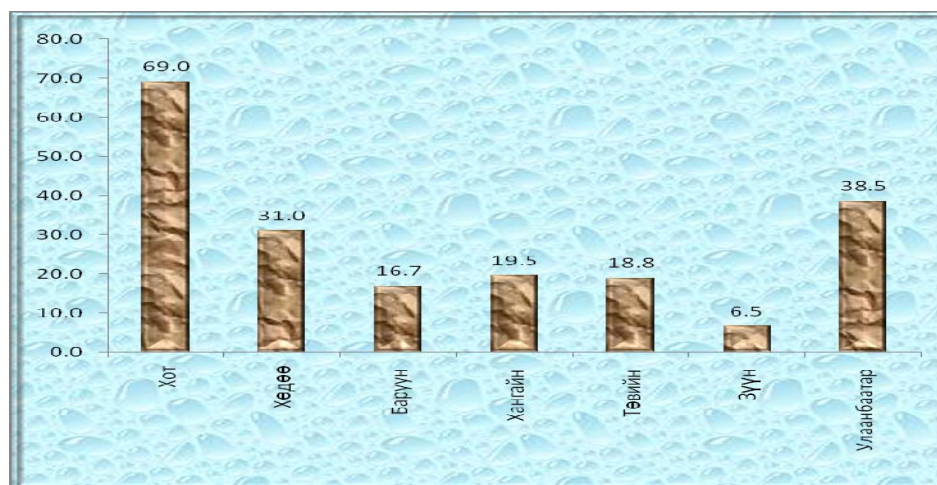
Байнгын орон тооны ажилчингүй, эсвэл 1-4 ажилтантай улсын өмчийнх бус, томоохон хувийн хэвшлийн аж ахуйд харъяалагддаггүй хөдөө аж ахуйн бус чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйг албан бус секторт хамруулж болох юм. Албан бус секторт орлого нь тодорхойлох боломжгүй хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийг ажил эрхлэлтийн байдлаар нь үндсэн болон давхар хөдөлмөр эрхлэгч гэж авч үзэж байна.

Хүснэгт 6.2. Сүүлийн 7 хоногт ажил эрхэлсэн хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийн тоо, хот, хөдөөгөөр, бүс нутгаар, хүйсээр

Бүгд*		Үүнээс: Байршил, бүсээр							
		Байршлаар:				Бүсээр:			
		Хот	Хөдөө	Баруун	Хангайн	Төвийн	Зүүн	Улаанбаатар	
Бүгд	138111	95348	42763	23086	26869	25969	8997	53190	
Бүгд	Анхдагч	127467	92784	34683	20447	22446	23270	8407	52897
	Хоёрдогч	10644	2564	8080	2639	4423	2699	590	293
Эр	Бүгд	81743	55526	26217	13001	17144	15028	5610	30960
	Анхдагч	74442	53789	20653	10950	14142	13222	5281	30847
	Хоёрдогч	7301	1737	5564	2051	3002	1806	329	113
Эм	Бүгд	56368	39822	16546	10084	9725	10941	3388	22230
	Анхдагч	53025	38995	14030	9496	8305	10048	3126	22050
	Хоёрдогч	3343	827	2516	588	1420	893	262	180

*-Энд албан бус секторт ажиллаж байгаа "Ажил олгогч"-той хамтран ажиллаж байгаа ажиллагчдын тоо ороогүй болно. Өөрөөр хэлбэл АХС-ны тархаалтын тооцоогоор гарсан тоо болно.

Зураг 6.1. Албан бус сектор дахь хөдөлмөр эрхлэгчид, хот, хөдөө, бүсээр, хувиар



Судалгааны дүнгээр 2007-2008 онд улсын хэмжээнд албан бус секторт хөдөлмөр эрхлэгчдийн тоо 138.1 мянга байгаагийн 59.2 хувь буюу 81.7 мянга

нь эрэгтэй, 40.8 хувь буюу 56.4 мянга нь эмэгтэй байсан ба 92.3 хувь нь үндсэн, бусад 7.7 хувь нь давхар хөдөлмөр эрхлэгчид байна.

Дээрх зургаас харахад албан бус секторт хөдөлмөр эрхлэгчдийн 69.0 хувь нь хот, 31.0 хувь нь хөдөө орон нутагт, үүнийг бүсээр авч үзвэл Улаанбаатарт 38.5 хувь, Хангайн бүсэд 19.5 хувь, төвийн бүсэд 18.8 хувь, баруун бүсэд 16.7 хувь, зүүн бүсэд 6.5 хувь нь байна.

Хүснэгт 6.3. Албан бус сектор дахь ажиллагчдын тоо, аймаг, нийслэлээр, хүйсээр

Аймаг, нийслэлээр	Нийт		Үүнээс:						
	Бүгд	Хүйсээр		Бүгд	Хүйсээр		Бүгд	Давхар	
		Эр	Эм		Эр	Эм		Эр	Эм
Архангай	3949	2237	1712	2489	1351	1138	1460	886	574
Баян-Өлгий	5950	3866	2083	5298	3289	2009	652	577	75
Баянхонгор	7016	5074	1942	4572	3211	1360	2444	1863	582
Булган	2313	970	1343	2001	823	1178	312	147	165
Говь-Алтай	1313	931	382	1313	931	382	0	0	0
Дорноговь	2353	1229	1124	2263	1139	1124	90	90	0
Дорнод	5575	3639	1936	5575	3639	1936	0	0	0
Дундговь	2230	1058	1172	1856	1058	798	374	0	374
Завхан	6081	3193	2888	5987	3099	2888	94	94	0
Өвөрхангай	6228	4706	1522	6122	4600	1522	106	106	0
Өмнөговь	1642	1094	548	1092	544	548	550	550	0
Сүхбаатар	1376	519	857	785	190	595	590	329	262
Сэлэнгэ	5393	3617	1777	5393	3617	1777	0	0	0
Төв	5995	3200	2795	4767	2303	2464	1228	897	331
Увс	6259	3621	2638	4437	2241	2196	1823	1380	442
Ховд	3482	1389	2093	3411	1389	2022	71	0	71
Хөвсгөл	2770	1455	1315	2770	1455	1315	0	0	0
Хэнтий	2047	1452	595	2047	1452	595	0	0	0
Дархан-Уул	7634	4582	3052	7264	4399	2864	370	182	188
Улаанбаатар	53191	30961	22230	52898	30848	22050	293	113	181
Орхон	4594	2703	1892	4494	2703	1792	100	0	100
Говьсүмбэр	720	247	473	633	160	473	87	87	0
Бүгд	138111	81743	56369	127467	74442	53025	10644	7301	3343

Албан бус секторт хөдөлмөр эрхлэгчдийн 0.5 хувь нь Говьсүмбэр аймагт, 1.0-1.7 хувь нь Говь-Алтай, Сүхбаатар, Өмнөговь, Хэнтий, Дундговь, Булган, Дорноговь аймгуудад, 2.0-2.9 хувь нь Хөвсгөл, Ховд, Архангай аймгуудад, 3.3-3.9 хувь, Орхон, Сэлэнгэ аймагт, 4.0-4.5 хувь нь Дорнод, Баян-Өлгий, Төв, Завхан, Өвөрхангай, Увс аймагт, 5.1-5.5 хувь нь Баянхонгор, Дархан-Уул аймагт, 38.5 хувь нь Улаанбаатар хотод байна.

6.6. Албан бус сектор дахь ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар

Албан бус секторт ажиллагчдын тоог, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар гаргаж хүснэгт 6.4-т үзүүлэв.

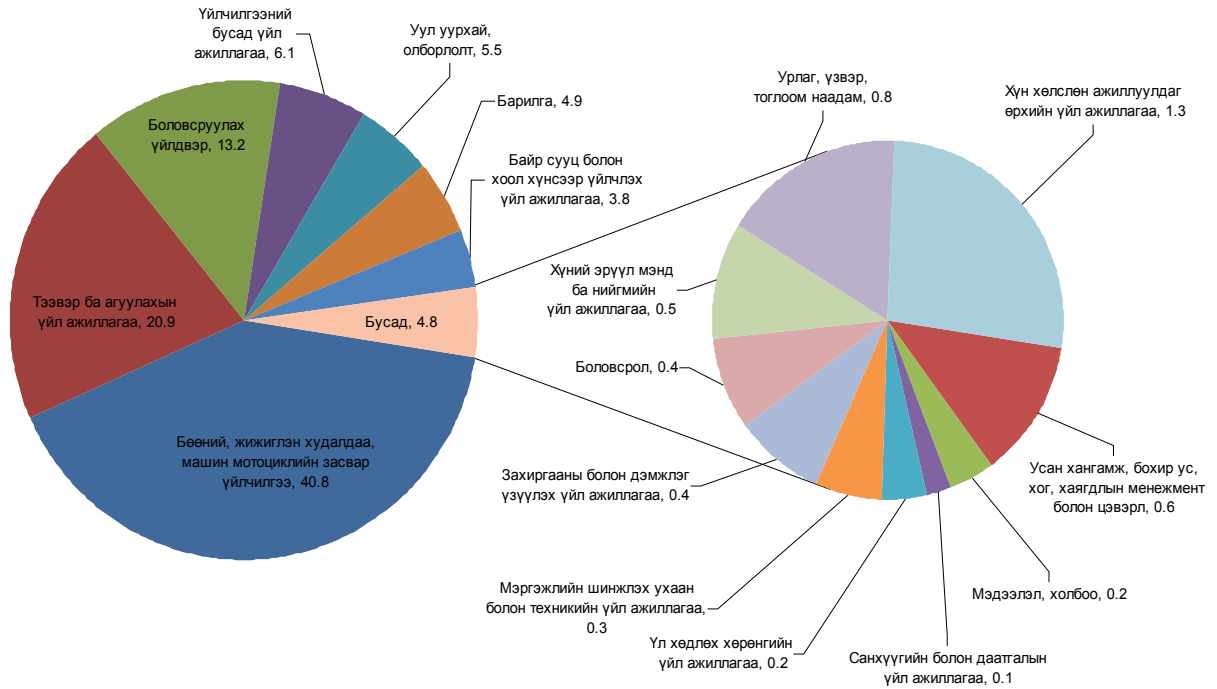
Хүснэгт 6.4. Албан бус сектор дахь ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, хүйсээр

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Бүгд		Үүнээс:			
			Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%
Уул уурхай, олборлолт	7917	5.7	6911	8.5	1006	1.8
Боловсруулах үйлдвэр	18120	13.1	9686	11.8	8434	15.0
Усан хангамж, бохир ус, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэгээ	583	0.4	206	0.3	377	0.7
Барилга	7356	5.3	5738	7.0	1618	2.9
Бөөний, жижиглэн худалдаа, машин мотоциклийн засвар үйлчилгээ	57526	41.7	23700	29.0	33825	60.0
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	29312	21.2	27210	33.3	2102	3.7
Байр сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйл ажиллагаа	5245	3.8	1736	2.1	3509	6.2
Мэдээлэл, холбоо	591	0.4	258	0.3	333	0.6
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	261	0.2	0	0.0	261	0.5
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	275	0.2	275	0.3	0	0.0
Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	693	0.5	183	0.2	510	0.9
Захиргааны болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	433	0.3	325	0.4	108	0.2
Боловсрол	622	0.5	156	0.2	467	0.8
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа	643	0.5	338	0.4	305	0.5
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	1064	0.8	556	0.7	508	0.9
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	7122	5.1	4266	5.2	2856	5.1
Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа	348	0.3	199	0.3	149	0.2
Дүн %		100.0		100.0		100.0
Тоо	138111		81743		56368	

Албан бус секторт ажил эрхэлсэн нийт хүн амын 41.7 хувь буюу 57.5 мянган хүн түүний дотор 23.7 мянган эрэгтэй, 33.8 мянган эмэгтэйчүүд бөөний, жижиглэн худалдаа, машин мотоциклийн засвар, үйлчилгээний салбарт ажилласан байна. Мөн тээврийн ба агуулахын үйл ажилгааны салбарт ажиллагчид нилээд хувийг эзэлж байна. Өөрөөр хэлбэл албан бус секторт

хөдөлмөр эрхлэгчдийн 21.2 хувь буюу 29.3 мянга нь энэ салбарт ажиллаж байна.

Зураг 6.2. Албан бус секторт ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар



6.7. Албан бус сектор дахь ажиллагчдын тоо, ажил мэргэжлийн ангиллаар

Хүснэгт 6.5.–д албан бус секторт ажил эрхэлсэн хүн амын тоог ажил мэргэжлийн ангиллаар харуулав.

Хүснэгт 6.5. Албан бус секторт дахь ажиллагчдын тоо, хүйсээр, ажил мэргэжлийн ангиллаар

Ажил мэргэжлийн ангилал	Бүгд		Үүнээс: Хүйсээр			
			Эрэгтэй		Эмэгтэй	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%
Хууль тогтоогч, төрийн ба төрийн бус байгууллагын удирдах ажилтан, менежер	2873	2.1	1538	1.9	1335	2.4
Мэргэжилтэн	2777	2.0	1616	2.0	1161	2.1
Инженер, техникийн ажилтан	3117	2.3	1745	2.1	1373	2.4
Бичиг хэргийн туслах ажилтан	808	0.6	322	0.4	486	0.9
Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан	51276	37.1	17988	22.0	33288	59.1
Хөдөө аж ахуй, загасны аж ахуйн ажилтан	1155	0.8	928	1.1	226	0.4
Үйлдвэрийн ажилчид	36325	26.3	23063	28.2	13263	23.5
Машин тоног төхөөрөмжийн операторч, угсрагч	28491	20.6	27177	33.2	1314	2.3
Энгийн ажил мэргэжил	11123	8.1	7201	8.8	3922	7.0
Бусад	167		167	0.2		
Дүн %		100.0		100.0		100.0
Тоо	138111		81743		56368	

Нийт ажил хийсэн хүмүүсийн ихэнх буюу 51.3 мянга /37.1 хувь/, үүний 33.3 мянга нь эмэгтэй худалдаа, үйлчилгээний ажил эрхэлсэн байна.

Үйлдвэрийн ажилчид нийт ажил эрхлэгчдийн 26.3 хувийг эзэлж байгаагийн дийлэнх буюу 65.5 хувь нь эрэгтэйчүүд байна. Машин, тоног төхөөрөмжийн операторч, угсрагчаар 28.5 мянган хүн ажилласан нь 20.6 хувийг бүрдүүлж байгаа бөгөөд энэ мэргэжлээр эрэгтэйчүүдийн ихэнх буюу 33.2 хувь нь хөдөлмөр эрхэлсэн байна.

БҮЛЭГ VII. АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ УЛИРЛЫН ХЭЛБЭЛЗЭЛ

7.1. Нийтлэг зүйл

Тус судалгааны нэг зорилго нь ажиллах хүчний улирлын хэлбэлзлийг үндэсний, хэмжээнд болон хот, хөдөөгийн түвшинд судлан тогтоох явдал юм. Энэ зорилгын хүрээнд нийт түүврийн хэмжээг 4 улирлаар бүлэглэн тэнцүү хувааж, түүврийн сонголтыг 3 сар тутам буюу улирал бүрээр хангалттай хэмжээнд хийсэн болно. Нэг улиралд 1752 өрхийг түүвэрлэн хамруулж, нийт дөрвөн улирлын тоо мэдээг нэгтгэн үндсэн үзүүлэлтүүдийг тооцсоноос гадна улирал тус бүрээр тооцон үндсэн үзүүлэлтүүдийг энэхүү бүлэгт танилцуулж байна. Судалгаанд нийт 7008 өрхийн 25300 гишүүдийг хамруулж, судалгааны мэдээллийг 2007 оны 7 сараас 2008 оны 6 сарыг дуусталх хугацаанд 4 улирлаар цуглуулав.

Ажиллах хүчний судалгааны хамралтын хугацаа нь цаг тооллын улирлын хугацаатай таарахгүй бөгөөд судалгааны эхний буюу 1 дүгээр улиралд 2007 оны 7-9 дугаар сар, 2 дугаар улиралд 2007 оны 10-12 дугаар сар, 3 дугаар улиралд 2008 оны 1-3 дугаар сар, харин судалгааны сүүлийн буюу 4 дүгээр улиралд 2008 оны 4-6 дугаар сарууд тус тус хамрагдсан болно.

7.2. Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам

Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам буюу ажиллах хүчийг улирлаар тооцож үзэхэд дөрвөн улирлын турш эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын тоо бага өөрчлөлттэй, ойролцоогоор 1.0 сая орчим хүн ам байна.

Намрын цагт буюу судалгааны 1 дүгээр улиралд эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын тоо хамгийн их буюу 1057.6 мянга байснаа дараагийн 2 дугаар улиралд буурсан ч 3-р улирлаас өсч, 4 дүгээр улиралд 986.7 мянга болжээ.

**Хүснэгт 7.1 . 15, түүнээс дээш насны хүн амын эдийн засгийн
идэвхи, улирлын тооцоогоор**

	Судалгааны хугацаанд	Судалгааны:			
		1-р улирал	2-р улирал	3-р улирал	4-р улирал
		2006.VII-2007.VI	VII-IX сар	X-XII сар	I-III сар
Ажиллах хүч	990630	1057649	941643	976509	986717
Эрэгтэй	513727	538618	499716	505453	511118
Эмэгтэй	476903	519031	441927	471056	475599
АХОТ, 15+ (%)	60.7	63.8	59.7	60.1	59.2
Эрэгтэй	65.4	68.1	64.5	64.8	64.1
Эмэгтэй	56.4	59.9	55.0	55.8	54.6
Хот	50.8	53.8	50.9	48.7	49.7
Хөдөө	75.0	78.0	73.3	75.9	72.5
Эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын тоо	641054	599574	636501	647054	681086
Эрэгтэй	271979	251795	275456	274667	285998
Эмэгтэй	369075	347779	361045	372387	395088
Хот	473486	449165	471385	482197	491195
Хөдөө	167568	150409	165116	164857	189891

Эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам судалгааны 1 дүгээр улирлаас эхлэн 4 дүгээр улирал хүртэлх хугацаанд 81.5 мянгаар нэмэгдсэн нь зун, намрын улиралд эдийн засгийн идэвхтэй байсан хүний тоо бусад улирлынхаас олон байгаатай холбоотой байж болох юм.

Зураг 7.1



Зураг 7.1-ээс харахад ажиллах хүчний оролцооны түвшин(АХОТ) судалгааны 1 дүгээр улиралд хамгийн өндөр буюу 63.8 хувь, 4 дүгээр улиралд хамгийн бага буюу 59.2 хувь, харин бусад улирлуудад ойролцоогоор 60.0 орчим хувьтай байна.

Эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын тооны хэлбэлзэл нь ажил эрхэлсэн хүн амын тооны өөрчлөлттэй холбоогүй бөгөөд ажилгүйчүүдийн тоо буурсан нь ажил эрхэлсэн хүний тоо нэмэгдэхэд хүргэжээ. Ажиллах хүчний нэг хэсэг буюу эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам жилийн тодорхой хугацаанд эдийн засгийн идэвхгүй болж, тэдний орыг өөр хүмүүс эзэлж байж ч болох талтай. Гэхдээ л өвлийн улирал дуусахтай зэрэгцэн улирлын чанартай эдийн засгийн үйл ажиллагаа эрхлэх нөхцөл бүрдсэнээр ажилгүй хүн амын нэг хэсэг нь ажил эрхэлж, ажил эрхлэгч хүн амын тоог нэмэгдүүлж байгаа нь тодорхой байна.

7.3. Ажиллагчдын тоо

Хүснэгт 7.2-т ажиллах хүчний эрэлт хэрэгцээ нь улирлаар хэлбэлзэж буйг харуулж байна. Судалгааны 1 дүгээр улиралд 968.6 мянган хүн ажил эрхэлсэн бол 2 дугаар улирал буюу 10-12 сард энэ тоо 115.8 мянгаар буурч, 852.8 мянгад хүрсэн нь зуны улиралд, улирлын чанартай ажил эрхэлж байсан хүний тоо хасагдсантай холбоотой.

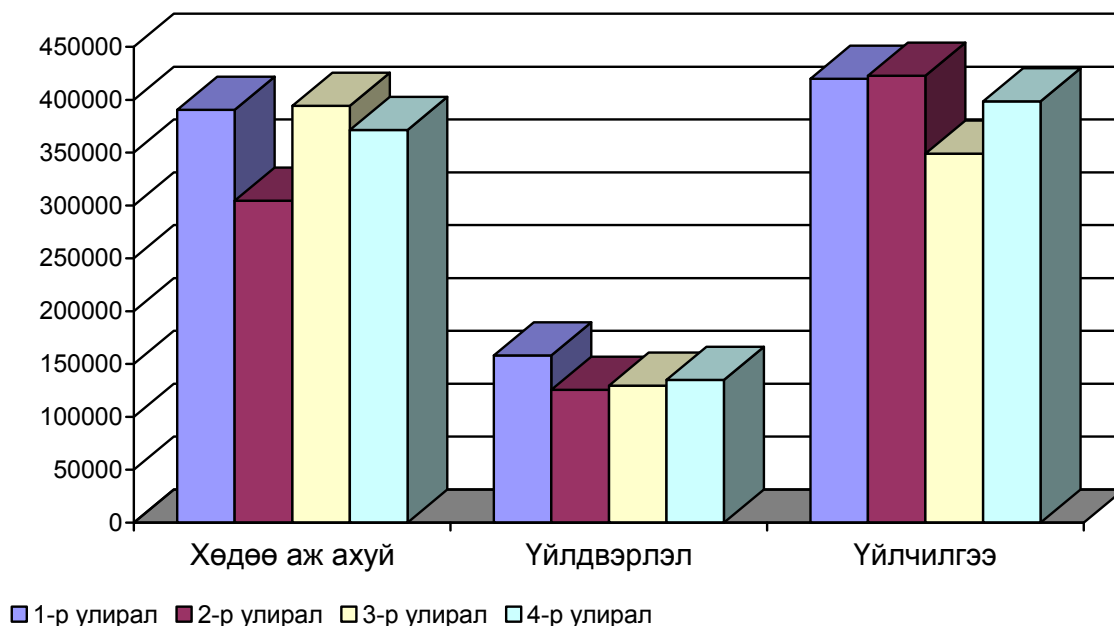
Хүснэгт 7.2. 15, түүнээс дээш насны ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, хүйсээр, эдийн засгийн үйл ажиллагааны үндсэн салбар, ажил эрхлэлтийн байдлаар, улирлаар

	Судалгааны хугацаанд	Судалгааны хугацаа, улирлаар:			
		1-р	2-р	3-р	4-р
		2007.VII-2008.VI	VII-IX сар	X-XII сар	I-III сар
Тухайн үеийн ажиллагчдын тоо	899802	968579	852805	872801	905022
Эрэгтэй	466052	493462	452442	450620	467683
Эмэгтэй	433750	475117	400363	422181	437339
Хот	423186	459934	428298	381215	423296
Хөдөө	476616	408645	424507	491586	481726
Ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны үндсэн салбараар					
Хөдөө аж ахуй	365229	390598	304432	394321	371567
Үйлдвэрлэл	137022	158046	125574	129540	134929
Үйлчилгээ	397551	419935	422799	348940	398526
Ажиллагчдын тоо, ажил эрхлэлтийн байдлаар					
Гэрээгээр ажиллагч	374129	320618	329174	340105	357269
Ажил олгогч	43696	6105	5546	6698	5462
Хоршооллын гишүүн	223	33	984	435	500
Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	260628	292057	284640	317771	329441
Өрхийн бизнест цалин хөлсгүй оролцогч	221125	243169	235566	261581	258575

Ажиллах хүчний эрэлт хэрэгцээ улирлаар өсөх, буурах явдал хөдөө орон нутагт илүү ажиглагдаж судалгааны 1 дүгээр улиралд ажиллагчдын тоо 408.6 мянгаас 3 дугаар улиралд 491.6 мянга болтол нэмэгдсэн байна.

Манай улсын хүн амын ажил эрхлэлтийн байдал улирлаар нилээд хэлбэлзэлтэй байдаг хандлагыг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар нь ангилсан дараах зургаас харж болно. Судалгааны 1 дүгээр улирал буюу 7-9 саруудад манай орны хувьд хөдөө аж ахуйн салбар дахь эдийн засгийн үйл ажиллагаа (мал аж ахуй, газар тариалан, ойн аж ахуйн холбогдолтой) өргөжих таатай боломж бүрдэж, өвлийн улирлаас зун, намрын улиралд хүн амын ажил эрхлэлтийн хэлбэлзэл их байгааг харуулна. Харин судалгааны 2 дугаар улирлын ХАА-н салбарын ажиллагчдын тооны бууралтанд ажил, сургуулийнхаа амралтын хугацаанд хөдөө орон нутагт ирж мал аж ахуй, газар тариалан, ойн аж ахуйн холбогдолтой улирлын чанартай эдийн засгийн үйл ажиллагаа эрхэлж байсан залуус хичээл сургууль, ажил төрөлдөө эргэн орсон нь голлон нөлөөлсөн гэж үзэж байна. Мөн энэ салбарын ажиллагчдын тооны бууралт нь тухайн улиралд үйлчилгээний салбарын ажиллагчдын тоо огцом өсөхөд нөлөөлсөн байна .

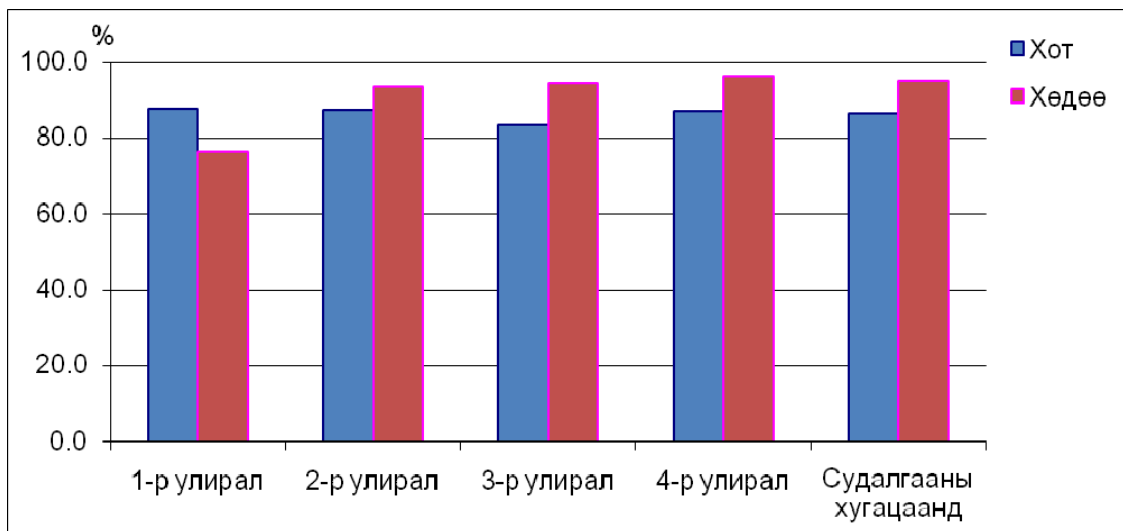
Зураг 7.2. Ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны үнсэн салбар, улирлаар



Харин үйлдвэрлэлийн салбарт ажиллагчдын тоонд онцын их өөрчлөлт ажиглагдаагүй нь энэ салбарт ажил эрхлэлт улирлаар нэг их хэлбэлздэггүйг харуулж байна.

15, түүнээс дээш насны хүн амын ажил эрхлэлтийн улсын дундаж түвшин хөдөө орон нутагт хот, суурин газрынхаас 8.4 пунктээр илүү байгаа нь хөдөө аж ахуйн салбарт хүмүүс олноороо ажиллаж байгаатай холбоотой. Судалгааны 1, 4 дүгээр улирал буюу 4-9 сарын хооронд хүн амын ажил эрхлэлтийн түвшин хамгийн өндөр байна.

Зураг 7.3. 15, түүнээс дээш насны хүн амын ажил эрхлэлтийн түвшин, хот, хөдөөгөөр, улирлаар



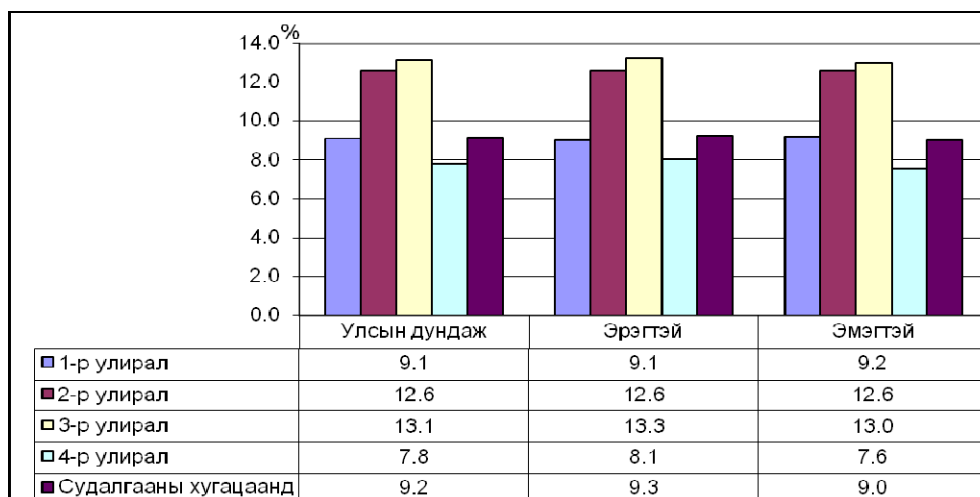
Хот, суурин газрын хүн амын ажил эрхлэлтийн түвшин зөвхөн нэгдүгээр улиралд л хөдөө орон нутгийн хүн амын ажил эрхлэлтийн түвшнээс өндөр, харин бусад улирлуудад бага байгаа нь дээрх зургаас харагдаж байна.

7.4. Ажил эрхлээгүй хүн ам

Судалгаагаар ажилгүйдлийн төлөв байдлын талаар мэдээлэл нэмж цуглуулан, ажилгүйдлийн үзүүлэлтүүд, цар хүрээг улирлын хэлбэлзлээр тооцсон.

Ажилгүйчүүдийн тоо, ажилгүйдлийн түвшин хавар, зуны улиралд буурсан байна. /Зураг 7.4/.

Зураг 7.4. Ажилгүйдлийн түвшингийн улирлын тооцоо, хүйсээр, хувиар



Ажилгүйдлийн түвшин судалгааны 1 дүгээр улиралд 9.1 хувь байснаа дараагийн улирлуудад өсч 3 дугаар улиралд 13.1 хувь болсон бол хаврын улирал буюу 4 дүгээр улиралд 7.8 хувь болж, өмнөх улирлуудаас 1.3-5.3 пунктээр буурсан байна. Ажилгүйдлийн түвшин буурахад ажиллах хүчний улирлын хэлбэлзэл нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт 7.3. 15, түүнээс дээш насны ажилгүйчүүдийн тоо, хүйсээр, байршлаар, улирлаар

	Судалгааны хугацаанд	1-р улирал	2-р улирал	3-р улирал	4-р улирал
	2006.VII-2007.VI	VII-IX	X-XII	I-III	IV-VI
Ажилгүйчүүдийн тоо	90828	89071	123696	128400	81694
Эрэгтэй	47675	45156	63701	67100	43435
Эмэгтэй	43153	43915	59995	61300	38259
Хот	65509	63147	94672	90200	62806
Хөдөө	25319	25924	29024	38200	18888
Ажилгүйдлийн түвшин, %	9.2	9.1	12.6	13.1	7.8
Эрэгтэй	9.3	9.1	12.6	13.3	8.1
Эмэгтэй	9.0	9.2	12.6	13.0	7.6
Хот	13.4	17.3	17.3	17.8	13.3
Хөдөө	5.0	5.0	6.7	7.0	4.3

Эрэгтэй, эмэгтэй хүн амын ажилгүйдлийн түвшин улирал бүрт онцын их өөрчлөлтгүй ойролцоо байгаа бөгөөд зөвхөн 4 дүгээр улирал буюу хуанлийн 4-6 сард эрэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин эмэгтэйчүүдийнхээс 0.3 пунктээр илүү байна. Харин хот, хөдөөгөөр авч үзвэл хөдөөд ажилгүйдлийн түвшин хот суурин газрынхаас ойролцоогоор 8.4-12.3 пунктээр доогуур байгаа нь хөдөө

орон нутагт мал аж ахуйн холбогдолтой ажил голлон эрхэлж байгаатай холбоотой юм.

БҮЛЭГ VIII. АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ 2002-2003, 2006-2007, 2007-2008 ОНЫ СУДАЛГААНЫ ҮНДСЭН ҮР ДҮНГИЙН ХАРЬЦУУЛАЛТ

8.1. Нийтлэг зүйл

Монгол Улсад 2002-2003 онд анх удаа “Ажиллах хүчний судалгаа (АХС)”-г олон улсын жишиг аргачлалын дагуу улирлаар явуулсан нь хөдөлмөрийн зах зээл дэх улирлын хэлбэлзлийг тусгасан хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний хэмжээний суурь судалгаа болсон билээ. Энэхүү судалгаа нь хүн амын ажил эрхлэлтийн талаар Олон улсын хөдөлмөрийн байгууллага(ОУХБ)-аас гаргасан нийтлэг тодорхойлолт, арга зүйг ашиглан хүн амын эдийн засгийн идэвхийг сүүлийн 7 хоногийн буюу тухайн үеийн, сүүлийн 12 сарын буюу байнгын идэвхийн аргачлалаар тооцох замаар хүн амын ажил эрхлэлтийн байдлыг тодорхойлон, хүн амын ажил эрхлэлт, ажилгүйдлийн холбогдолтой үзүүлэлтүүдийг улирлын нөлөөллийг нь тусган тооцож гаргасан.

2004 онд “Хүн амын ажил эрхлэлтийн түүвэр судалгааг улирал тутам явуулж байх”-аар Монгол Улсын “Статистикийн тухай” хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулснаар энэхүү хуулийн заалтыг хэрэгжүүлэх, нөгөө талаас хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийн талаар нарийвчлан тогтмол судлах зорилгоор АХС-г өмнө нь нэг удаа явуулсан туршлагад үндэслэн, ОУХБ-аас гаргасан нийтлэг тодорхойлолт, арга зүйн дагуу 2006 оны 7 сараас эхлэн АХС-г улирлаар тогтмол явуулж байна. 2007-2008 оны АХС-тай Албан бус хөдөлмөр эрхлэлтийн хавсарга судалгааг хамтруулан явуулсан болно.

Судалгааны түүврийн хүрээг Монгол Улсын хүн ам, өрхийн 2006 оны жилийн эцсийн мэдээнд үндэслэн тогтоосон бөгөөд судалгаанд нийт 7008 өрхийн 25300 гишүүнийг хамруулж, судалгааны мэдээллийг 2007 оны 7 сараас 2008 оны 6 сарыг дуусталх хугацаанд 4 улирлаар цуглуулав.

Ажиллах хүчний судалгааны хугацаа цаг тооллын улирлын хугацаатай таарахгүй бөгөөд судалгааны эхний буюу 1 дүгээр улиралд 2007 оны 7-9 –р сар, 2 дугаар улиралд 2007 оны 10-12-р сар, 3 дугаар улиралд 2008 оны 1-3-р сар, харин судалгааны сүүлийн буюу 4 дүгээр улиралд 2008 оны 4-6-р сарууд хамрагдсан болно.

8.2. Хүн ам зүйн үзүүлэлтүүд

2007-2008 оны АХС-ны түүврийн тархаалтын тооцоогоор 6 сараас дээш хугацаагаар өрхөөс гадуур амьдарч байгаа иргэдийг оруулаад Монгол Улсын нийт хүн ам 2.4 сая байна. Энэ судалгааны тооцоонд дотуур байр, эмнэлэг, цэргийн хуаран, засан хүмүүжүүлэх газар зэрэг нийтийн байранд байгаа хүн амыг хамруулаагүй болно. Монгол улсын хүн ам 2007-2008 оны АХС-ны тооцоогоор 2.255 мянга, 2006-2007 оны судалгаагаар 2.237 мянга, засаг захиргааны бүртгэлд үндэслэн гаргадаг хүн амын ажил эрхлэлтийн 2007 оны жилийн эцсийн тайлангийн дүнгээр 2.635 мянган хүн байна.

Хүснэгт 8.1 Өрх, хүн амын тоо, АХС-ны дүнгээр

	Ажиллах хүчний судалгаа			Өсөлт, бууралт, %	
	2002-2003	2006-2007	2007-2008	<u>2006-2007</u> 2002-2003	<u>2007-2008</u> 2006-2007
Өрхийн тоо	568800	597218	627771	105.0	105.1
Нийт хүн амын тоо*	2402800	2415332	2389250	100.5	98.9
Өрхөөс гадуур амьдарч байгаа хүний тоо	174000	178000	134482	102.3	75.6
Судалгаанд хамрагдсан хүн амын тоо	2228800	2237332	2254768	100.4	100.8
Үүнээс: насны бүлгээр					
0-14	689600	621847	623085	90.2	100.2
15-64	1453800	1530095	1528992	105.2	99.9
65 ба дээш	85400	85390	102692	100.0	120.3
Өрхийн ам бүлийн дундаж тоо	4.2	4.0	3.8	95.7	94.1

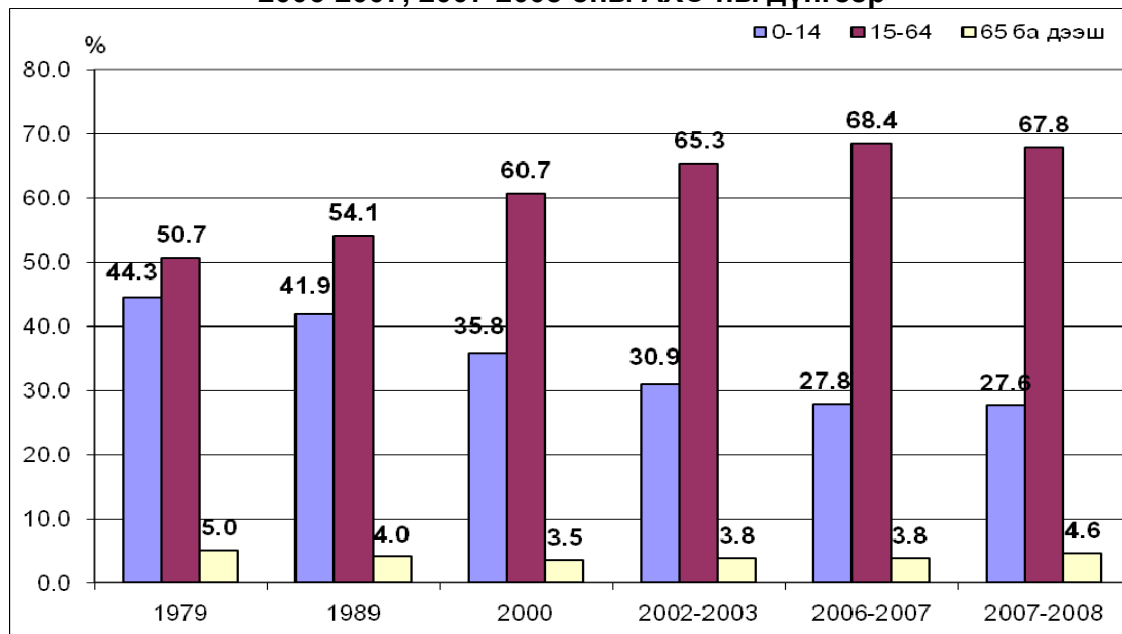
* 6 сараас дээш хугацаагаар өрхөөс гадуур амьдарч байгаа өрхийн гишүүдийг хамруулсан.

Судалгааны дүнгээр улсын хэмжээнд нийт 627.8 мянган өрх байгаа нь 2006-2007 оны судалгааны дүнгээс 5.1 хувь буюу 30.6 мянган өрхөөр нэмэгдсэн байна. Өрхийн ам бүлийн тоо сүүлийн жилүүдэд буурах хандлага байгаа бөгөөд энэхүү судалгааны дүнгээр 3.8 байна.

Судалгааны үр дүнгийн тархаалтын тооцоогоор нийт хүн амын 27.6 хувийг 0-14 насны хүүхэд, 67.8 хувийг 15-64 насны, 4.6 хувийг 65 ба түүнээс дээш насны хүн ам эзэлж байна. Хүн амын насны бүтцийг хүн ам, орон сууцны сүүлийн 3 тооллого болон 2002-2003, 2006-2007 оны АХС-ны насны бүтэцтэй харьцуулж үзвэл сүүлийн 30 гаруй жилд нийт хүн амын тоонд 15-64 насны хүн амын эзлэх хувь тогтвортой нэмэгдэж, харин 0-14 насны хүүхдүүдийн эзлэх хувь буурч байгаа хандлага ажиглагдаж байсан бол 2007-2008 онд өмнөх онуудтай харьцуулж үзэхэд 0-14 насны хүн амын хувийн жин тогтворжиж, харин

65 ба түүнээс дээш насны хүн амын хувийн жин нэмэгдсэн байгаа нь харагдаж байна.

Зураг 8.1 Хүн амын насны бүтэц, 1979, 1989, 2000 оны ХАОСТ, 2002-2003, 2006-2007, 2007-2008 оны АХС-ны дүнгээр



8.3. Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам

2007-2008 оны судалгааны түүврийн тархаалтын тооцоогоор 15, түүнээс дээш насны хүн амын тоо 1631.7 мянга болж, 2006-2007 оны судалгааны дүнтэй харьцуулахад 1.0 хувь буюу 16.3 мянган хүнээр нэмэгдсэн байна.

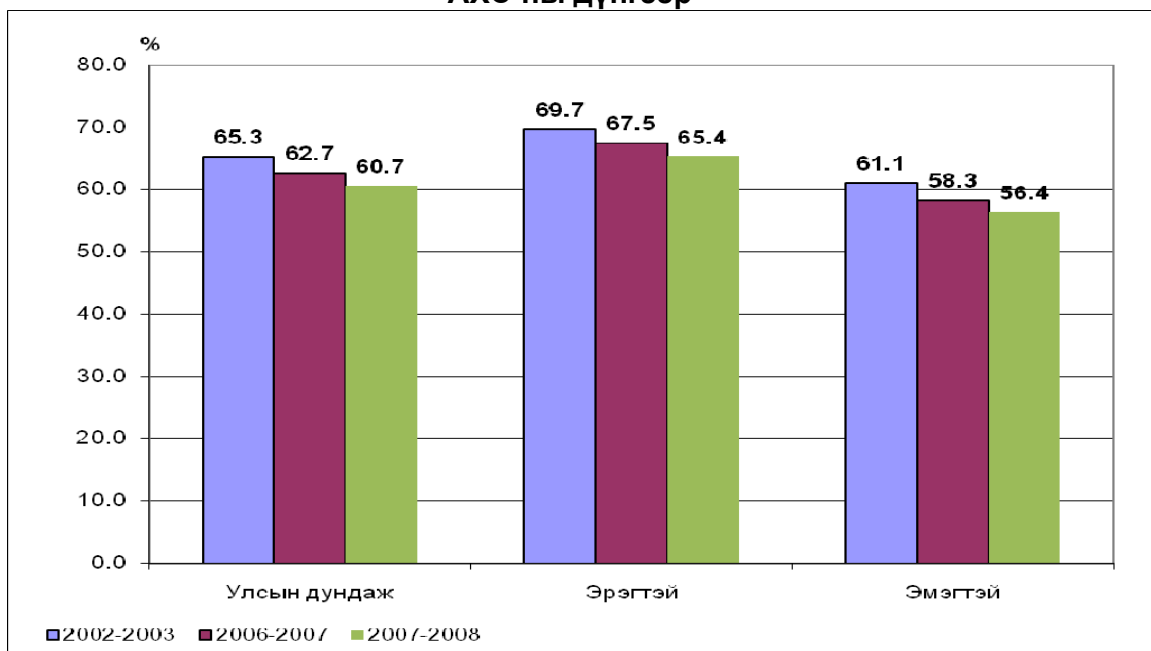
Хүснэгт 8.2 15, түүнээс дээш насны хүн амын эдийн засгийн идэвхи, АХС-ны дүнгээр

	Ажиллах хүчний судалгаа, мян.хүн			Өсөлт, бууралт, %	
	2002-2003	2006-2007	2007-2008	<u>2006-2007</u> 2002-2003	<u>2007-2008</u> 2006-2007
15, түүнээс дээш насны хүн ам	1539.2	1615.4	1631.7	105.0	101.0
Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам	1004.8	1013.4	990.6	100.9	97.8
Ажиллагчид	862.5	898.9	899.8	104.2	100.1
Ажилгүйчүүд	142.3	114.5	90.8	80.5	79.3
Эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам	534.4	602.0	641.1	112.6	106.5

Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам буюу ажиллах хүчинд өмнөх хоёр судалгаа тус бүрт ойролцоогоор 1.0 сая орчим хүн хамрагдаж байсан бол 2007-2008 оны судалгаанд 990.6 мянган хүн болж, 2.2 хувиар буурсан байна. Өмнөх

судалгаатай харьцуулахад ажиллагчдын тоо 0.1 хувь өссөн ч ажилгүйчүүдийн тоо 20.7 хувиар буурсан нь эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын тоо буурахад нөлөөлжээ.

Зураг 8.2 Ажиллах хүчний оролцооны түвшин, хүйсээр, АХС-ны дүнгээр



2007-2008 оны АХС-ны дүнгээр ажиллах хүчний оролцооны улсын дундаж түвшин 60.7 хувьд хүрч, 2006-2007 оны судалгааны дүнгээс 2.0 пунктээр буурсан нь эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын тоо 641.1 мянгад хүрч, өмнөх оны судалгааны дүнтэй харьцуулахад 6.5 хувиар өссөнтэй холбоотой юм. Эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн АХОТ түвшин мөн 1.9-2.1 пунктээр буурсан байна.

8.4. Ажиллагчдын тоо

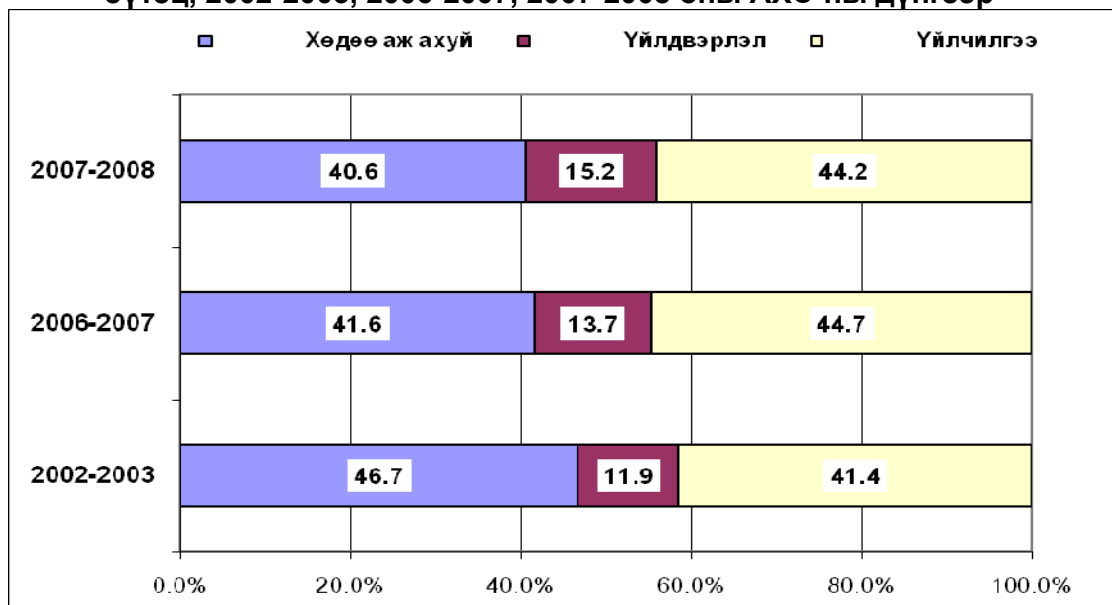
Судалгааны дүнгээр 15, түүнээс дээш насны ажил эрхэлсэн хүний тоог 2006-2007 оны АХС-тай харьцуулахад 0.1 хувиар өсч, 899.8 мянгад хүрчээ (Хүснэгт 8.3). Нийт ажил эрхэлсэн хүн амын дотор эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь өмнөх судалгаатай харьцуулахад 0.3 пунктээр буурсан байна. Ажиллагчдын тоог хот, хөдөөгөөр авч үзэхэд хөдөө орон нутагт харьцангуй өсч (4.4 хувь) 476.6 мянгад хүрсэн бол, хот суурин газарт ажиллагчдын тоо 423.2 мянгад хүрч 2006-2007 оны түвшингээс 4.4 хувиар буурчээ.

Хүснэгт 8.3 15, түүнээс дээш насны ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, 2002-2003, 2006-2007, 2007-2008 оны АХС-ны дүнгээр

	Ажиллах хүчний судалгаа			Өсөлт, бууралт, %	
	2002-2003	2006-2007	2007-2008	2006-2007 2002-2003	2007-2008 2006-2007
	Тухайн үеийн ажиллагчдын тоо	862500	898932	899802	104.2
Эрэгтэй	448900	463780	466052	103.3	100.5
Эмэгтэй	413600	435152	433750	105.2	99.7
Хот	392300	442498	423186	112.8	95.6
Хөдөө	470200	456434	476616	97.1	104.4
Ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны үндсэн салбараар					
Хөдөө аж ахуй	402700	373760	365229	92.8	97.7
Үйлдвэрлэл	102900	123035	137022	119.6	111.4
Үйлчилгээ	356900	402137	397551	112.7	98.9
Ажиллагчдын тоо, ажил эрхлэлтийн байдлаар					
Гэрээгээр ажиллагч	338600	336791	374129	99.5	111.1
Ажил олгогч	5500	5953	43696	108.2	734.0
Хоршооллын гишүүн	100	488	223	488.0	45.7
Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	303300	305977	260628	100.9	85.2
Өрхийн бизнест цалин хөлсгүй оролцогч	215000	249723	221126	116.2	88.5

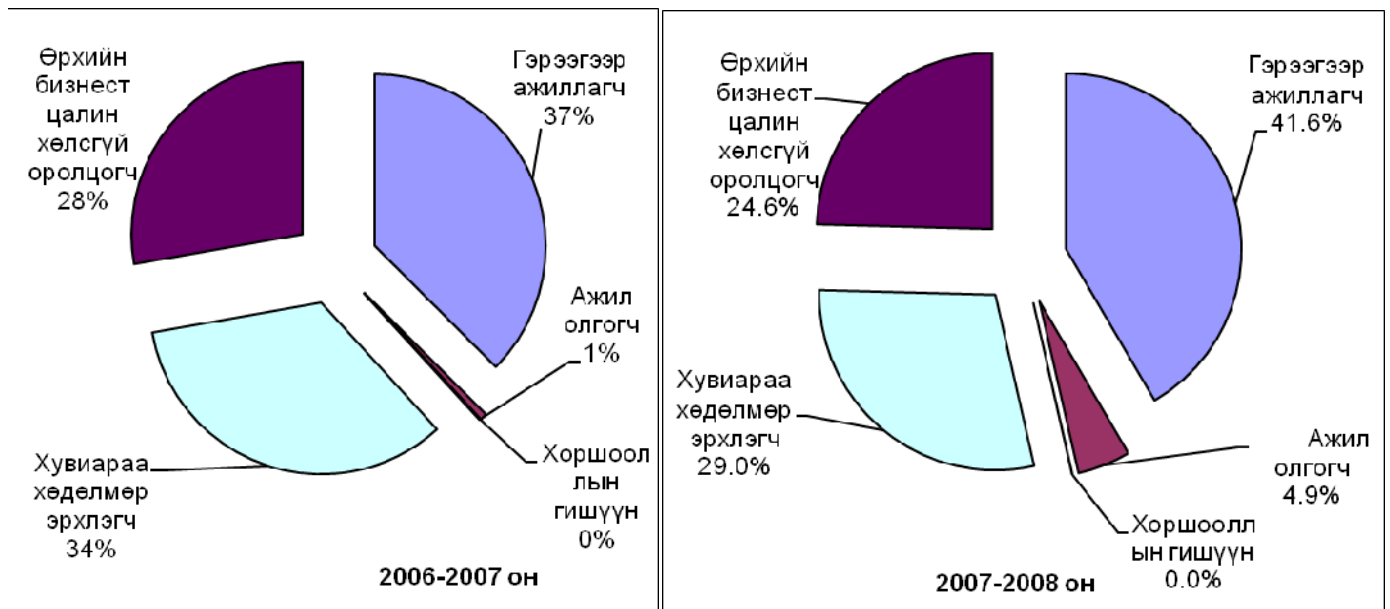
Ажиллагчдын тоог эдийн засгийн үйл ажиллагааны үндсэн салбараар нь авч үзвэл үйлдвэрлэлийн салбарт ажиллагчдын тоо өсч байгаа хандлага хэвээр хадгалагдаж, харин хөдөө аж ахуйн болон үйлчилгээний салбарт буурсан байна.

Зураг 8.3 Ажиллагчдын эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын бүтэц, 2002-2003, 2006-2007, 2007-2008 оны АХС-ны дүнгээр



2006-2007 оны ажиллагчдын эдийн засгийн үйл ажиллагааны үндсэн салбарын бүтцийг өмнөх судалгаануудын бүтэцтэй харьцуулбал нийт ажиллагчдын дотор хөдөө аж ахуйн салбарт ажиллагчдын эзлэх хувь буурч, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний салбарт ажиллагчдын эзлэх хувь нэмэгддэг хандлага хэвээр хадгалагдаж байна. Харин 2006-2007 онд үйлчилгээний салбарт ажиллагчдын хувийн жин өмнөх судалгаанаас нэмэгдэж байсан бол 2007-2008 онд 44.2 хувьд хүрч, 2006-2007 оны АХС-наас 0.5 пунктээр буурсан нь үйлдвэрлэлийн салбарт ажиллагчдын хувийн жин өссөнтэй холбоотой байна (Зураг 8.3).

Зураг 8.4 Ажиллагчдын ажил эрхлэлтийн байдлын бүтэц, 2006-2007, 2007-2008 оны судалгааны дүнгээр



Ажиллагчдын ажил эрхлэлтийн байдлын бүтцийг ажиллах хүчний сүүлийн 2 судалгаагаар харьцуулан авч үзэхэд 2007-2008 онд нийт ажиллагчдын дотор гэрээгээр ажиллагчдын хувийн жин 4.1 хувиар, ажил олгогчдын хувийн жин 7 дахин нэмэгдсэн байна. Харин өрхийн бизнест цалин хөлсгүй оролцогч болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийн хувийн жин 3.2-5.0 пунктээр буурсан нь ажил олгогчдын хувийн жин харьцангуй өсөхөд нөлөөлсөн байна(Зураг 8.4).

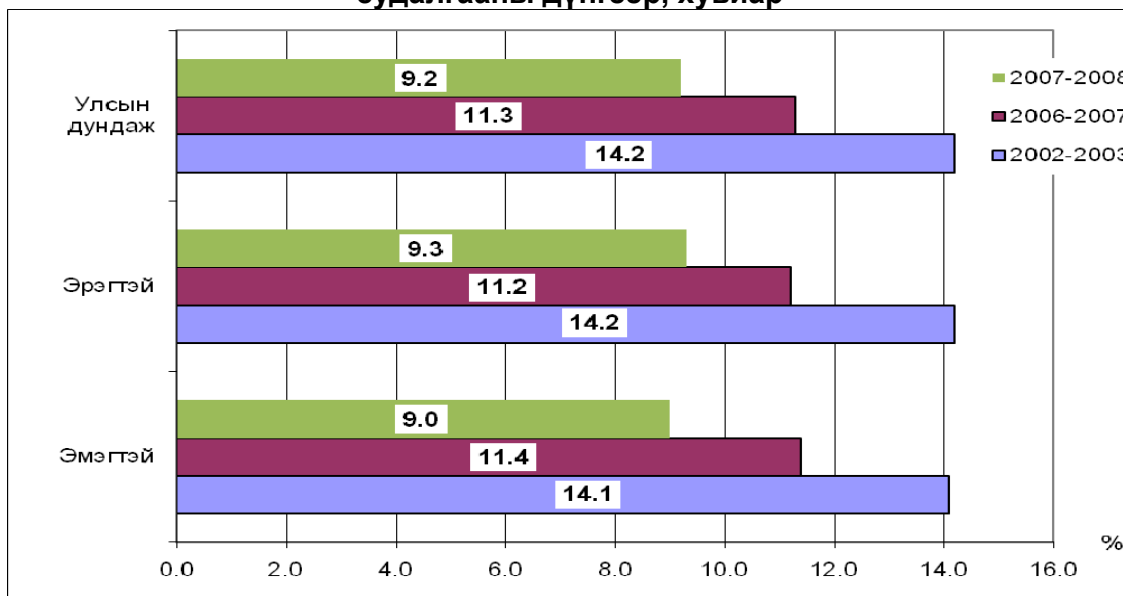
2007-2008 оны судалгаагаар 15, түүнээс дээш насны хүн амын ажил эрхлэлтийн улсын дундаж түвшин 90.8 хувь болж, өмнөх судалгааны дундаж

түвшнээс 7.2 хувиар өссөн байна. Хот суурин газрын хүн амын ажил эрхлэлтийн түвшин 3.6 хувиар өсч 86.6 хувьд хүрсэн бол, хөдөө орон нутгийнх 95.0 хувь болж өмнөх судалгаанаас 2.4 хувиар буурсан байна.

8.5. Ажил эрхлээгүй хүн ам

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, ажилгүйдлийг бууруулах ажлын хүрээнд олон төрлийн арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж байгаагийн үр дүнд сүүлийн жилүүдэд ажилгүйдлийн түвшин буурч байгаа хандлага байгаа нь энэ удаагийн судалгааны үр дүнгээс ч харагдаж байна (Зураг 8.5). 2007-2008 оны судалгаагаар ажилгүйдлийн улсын дундаж түвшин 9.2 хувь байгаа нь өмнөх оны судалгааны дүнгээс 2.1 пунктээр буурсан байна.

Зураг 8.5 Ажилгүйдлийн түвшин, хүйсээр, ажиллах хүчний судалгааны дүнгээр, хувиар



Мөн эрэгтэйчүүд, эмэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин 9.3-9.0 хувьд хүрч, 2006-2007 оныхоос 1.9-2.4 пунктээр нэмэгдсэн байна.

2007-2008 оны судалгааны дүнгээр ажиллагчдын тоо 0.1 хувиар өссөн ч ажилгүйчүүдийн тоо 20.7 хувиар буурсан нь ажилгүйчүүдийн түвшинг буурахад нөлөөлсөн байна.

БҮЛЭГ IX. ТҮҮВРИЙН АЛДАА

9.1 Нийтлэг зүйл

Судалгааны түүвэрлэлтийн нэгж нь өрх юм. *Нэг орон байранд хамт амьдардаг, нэгдмэл төсөвтэй, хүнс, амьдралын наад захын бусад хэрэгцээгээ хамтран хангадаг нэг буюу хэсэг бүлэг хүмүүсийг өрх гэнэ.* Өрхийн ам бүлийн тоонд тухайн өрхөд 6 сараас илүү хугацаагаар эзгүй байгаа (хугацаат цэргийн албан хаагч, оюутан сурагчид, гадаадад ажиллаж амьдарч байгаа болон цагдан хоригдож байгаа) иргэдийг өрхийн гишүүнд тооцохгүй.

9.2 Түүвэрлэлт

Ажиллах хүчний түүвэр судалгааны бүлэглэлтийг засаг захиргааны нэгж буюу бүх аймгууд, Улаанбаатар хотын дүүргүүд байхаар хийсэн. Энэ нь бодлого боловсруулагчдад хөдөлмөрийн статистикийн түлхүүр үзүүлэлтүүд, тухайлбал, ажилгүйдлийг аймаг, дүүргээр гаргаж өгөх боломжийг бүрдүүлэх юм. Улаанбаатар хотын хэмжээнд дүүргүүд түүврийн бүлэг болох бөгөөд хамгийн цөөн өрхтэй 2 дүүргийг нэг бүлэгт хамруулж нийт 8 бүлэг, аймаг тус бүрийг түүврийн нэг бүлэг хэмээн үзэж (21 аймаг) нийт 29 түүврийн бүлэг үүсгэсэн. Энд Улаанбаатар хотын дүүрэг, хорооны бүх хэсгүүд, аймгийн түвшинд сумын нийт багууд нь ТАШН болох юм. Ажиллах хүчний түүвэр судалгаанд 7008 өрх хамрагдах бөгөөд сар тутам 584 өрх шинээр түүвэрлэгдэх болно. Судалгааны түүвэрлэлтийн хүрээ нь Монголын нийт өрх бөгөөд үүнд Хүн ам, өрхийн 2006 оны жилийн эцсийн тайлан, мэдээний үр дүнг ашигласан.

Эхлээд түүврийн анхан шатны нэгжүүдийг аймаг, нийслэл сум, дүүргийн нэрийн дагуу жагсааж ТАШН-ийн хувийн дугаар, нэгж бүрд тоологдсон өрхийн тоог жагсааж түүврийн хүрээг бэлтгэсэн.

Түүвэрт хичнээн өрх хамрагдах нь судалгааны санхүүжилтээс болон түүвэр судалгааны үр дүнгийн нарийвчлалаас ихээхэн хамаарна. Судалгаанд хамрагдсан 7008 өрхөөс авсан мэдээлэл нь монгол улсын нийт өрхүүдийг төлөөлөхдөө судалгааны асуулгаар цуглуулсан мэдээллийн бодит байдал үндэсний хэмжээнд 4 хувиас хэтрэхгүй алдааны магадлалтай ба

түүвэрлэлтийн загварын нөлөөний утга нь 1.5-аас хэтрэхгүй байхаар түүвэрлэлтийг хийсэн.

Түүвэрлэлтийг хийхдээ 2 шатат түүврийн аргыг хэрэглэсэн. Эхний шатанд ТАШН, хоёр дахь шатанд түүвэрлэгдсэн анхан шатны нэгж дэх өрхийг сонгосон.

Эхний шатанд ТАШН-ийг хэмжээнд нь пропорциональ магадлалт түүврийн аргаар сонгосон. Түүвэрлэгдэх нэгжүүдийг ямар нэгэн үзүүлэлтээр нь жигнэж сонгох шаардлагатай үед энэ аргыг ашигладаг. Өөрөөр хэлбэл жин илүү байгаа нэгжийн түүвэрлэлтэд орох магадлал илүү байна гэсэн үг.

Манай тохиолдолд ТАШН-ийн хүн амын тоо их байх тусам тухайн ТАШН сонгогдох магадлал нь өндөр болж байгаа юм.

Хэмжээнд пропорциональ магадлалт түүврийн аргаар анхан шатны нэгжийг сонгоход ТАШН дэхь хүн амын тоо M_{hi} -г хэмжээний тодорхойлогч болгон ашигласан. Бүлэглэлт тус бүрээс хэмжээнд нь пропорциональ магадлалт системчилсэн түүврийн аргыг (ХПМСТ) түүвэрлэлт хийхэд хэрэглэсэн болно. Түүвэрлэлтийн үйл ажиллагааг дараах байдлаар үзүүлэв.

“ h ” бүлэг доторх ‘ i ’ ТАШН-ийн түүвэрлэгдэх магадлал дараах томъёогоор илэрхийлэгдэнэ.

$$P_{hi}^{(i)} = \frac{a_h M_{hi}}{M_h}$$

Үүнд:

a_h = бүлэг тус бүрээс авсан ТАШН-ийн тоо

M_{hi} = ‘ i ’ ТАШН-д түүврийн хүрээнд тодорхойлогдсон хүн амын тоо

$M_h = \sum M_{hi}$ = бүлэг бүр дэх түүврийн хүрээгээр тогтоогдсон нийт хүн амын тоо

“ h ” бүлэг дэх ТАШН-үүдийг аймаг, сумын нэрийн дагуу жагсааж ТАШН-ийн түүвэрлэлтийг хийсэн ба тогтоогдсон хүн амын тоог хэмжээний үзүүлэлт M_{hi} болгож авсан юм. “ M_{hi} ” өсөн нэмэгдэх утгуудыг тооцоолж уг утгуудыг ТАШН тус бүрийн харалдаа тавьсан болно. Түүврийн интервал I_{hi} -ийг дараах байдлаар тооцоолсон.

$$I_{hi} = \frac{M_h}{a_h} \quad \text{хамгийн ойр бүхэл тоонд шилжүүлнэ.}$$

“ R_h ” санамсаргүй тоо нь 0-с I_{hi} хүртэлх дурын тоо байх ба үүнийг Excel программын санамсаргүй тооны функцийг тусламжтайгаар тодорхойлов. “ a_h ” тодорхойлогч тоонуудын дарааллыг өмнөх сонгогдсон тоон дээр I_{h1} -г нэмж олсон болно.

$$R_h, (R_h + I_{h1}), (R_h + 2I_{h1}), (R_h + 3I_{h1}), \dots, (R_h + (j-1)I_{h1}), (R_h + (a_h - 1)I_{h1})$$

Хоёр дахь шатанд ТАШН-ийг сонгосны дараа сонгогдсон ТАШН бүрээс түүвэр олонлогийг бүрдүүлэх өрхүүдийг энгийн санамсаргүй системчилсэн түүврийн аргаар сонгоно.

Дээр бид бүхэн ТАШН-ийн түүвэрлэлтийг 2006 оны жилийн эцсийн Хүн ам, өрхийн тайлан мэдээн дээр үндэслэн хийсэн гэдгийг дурьдсан. Харин түүврийн хоёр дахь шатны нэгж буюу өрхийн түүвэрлэлтийг хийхдээ ТАШН-д хичнээн өрх хамрагдаж буйг шинэчлэн гаргах хэрэгтэй болно. Үүний тулд хэмжээнд нь пропорциональ магадлалт түүврийн аргаар сонгогдсон ТАШН-д одоогийн байдлаар хамрагдаж байгаа нийт өрхүүдийн жагсаалтыг нийслэл, аймгийн статистикийн газар, хэлтсээр гаргуулан авсан.

Ирүүлсэн өрхийн жагсаалтыг 1) хүүхэд нь хөдөлмөр эрхэлдэг, 2) хүүхэдгүй-хүүхэд нь хөдөлмөр эрхэлдэггүй гэсэн ангиллаар бүлэглэн бүлэг тус бүрээс дэд түүвэрлэлтийг тэнцүү 6 өрхийг энгийн санамсаргүй түүврийн аргаар сонгож, судалгааны түүвэр олонлогийг бүрдүүлсэн.

Түүврийн жин

Түүврийн жин доорхи томъёоны дагуу тодорхойлогдоно:

$$M_{srij} = \frac{P_s \times H_{srij}}{n_{sr} \times p_{sri} \times h_{srij}} \quad \text{- Дэд түүвэрлэлт тус бүр дэх түүврийн анхан}$$

шатны жинг тооцох томъёо

$$M_{sij} = \frac{1}{2} \times \frac{P_s \times H_{srij}}{n_{sr} \times p_{sri} \times h_{srij}} \quad \text{- Дэд түүвэрлэлтийг нэгтгэсэн түүврийн}$$

анхан шатны нэгжийн жинг тооцох томъёо

$$M_{tsij} = \frac{1}{2} \times \frac{P_s \times H_{srij}}{n_{tsr} \times p_{sri} \times h_{srij}} - t\text{-р улирлын жингийн томьёо}$$

P, p, n, H & h-ийн утгууд

- P – тухайн бүлгийн хэмжээ буюу бүлгийн нийт хүн амын тоо.
- p – тухайн анхан шатны нэгж дэх нийт хүн амын тоо
- n – тухайн дэд түүвэрлэтээр тоологдох түүврийн анханн шатны нэгжийн тоо
- H – тухайн бүлгийн анхан шатны нэгжийн дэд түүвэрлэлт дэх өрхийн нийт тоо.
- h – тухайн бүлгийн анхан шатны нэгжийн дэд түүвэрлэлт дэх түүвэрлэгдэх өрхийн тоо .

Үнэлгээ хийх томьёо:

г – дэд түүвэрлэлтийн s бүлгийн жилийн Y-утгын үнэлгээний томьёо

$$\hat{Y}_{sr} = \frac{P_s}{n_{sr}} \sum_{i=1}^{n_{sr}} \frac{D_{sri}}{p_{sri}} \sum_{j=1}^2 \frac{H_{srij}}{h_{srij}} \sum_{k=1}^{h_{srij}} \sum_l y_{srik}$$

Хэрвээ үнэлгээг улирал тус бүрд судалгаанд хамрагдсан түүврийн анхан шатны нэгжийн тоонд үндэслэн хийвэл доорх томьёог ашиглана.

$$\hat{Y}_{tsr} = \frac{P_s}{n_{tsr}} \sum_{i \in Q_t} \frac{D_{sri}}{p_{sri}} \sum_{j=1}^2 \frac{H_{srij}}{h_{srij}} \sum_{k=1}^{h_{srij}} \sum_l y_{srik}, t=1, 2, 3, 4$$

Нэгдсэн үнэлгээ хийх:

Хоёр дэд түүвэрлэлтэд үндэслэсэн \hat{Y} -үзүүлэлтийг үнэлэхдээ дараахь томьёог ашиглана:

$$\hat{Y}_s = \frac{1}{2} \sum_{r=1}^2 \hat{Y}_{sr}$$

\hat{Y} -үзүүлэлтийг улсын түвшинд тооцохдоо бүлэг тус бүрийн \hat{Y}_s -ийн нийлбэрүүдийн дүнгээр тооцоолно.

Харьцааг үнэлэх:

Харьцаа нь дараахь байдлаар илэрхийлэгдэнэ

$$R = \frac{Y}{X} \quad (X - \text{эх олонлогийн туслах үзүүлэлтийн нийт дүн}) \quad \text{эндээс} \quad \hat{R} = \frac{\hat{Y}}{\hat{X}}$$

болно.

Алдааг үнэлэх:

Алдааг тооцохдоо дэд түүвэрлэлт дээр үндэслэн бүлэг тус бүрийн тооцооны утгын нийлбэрийн дүнгээр тооцоолно. \hat{Y} болон \hat{X} -ийн үзүүлэлтүүдийн хувьд дараахь хэлбэртэй байна:

$$\hat{V}(\hat{Y}) = \frac{1}{4} \sum_s (\hat{Y}_{s1} - \hat{Y}_{s2})^2$$

$$\hat{V}(\hat{R}) = \sum_s [(\hat{Y}_{s1} - \hat{Y}_{s2})^2 - 2\hat{R}(\hat{Y}_{s1} - Y_{s2})(\hat{X}_{s1} - X_{s2}) + \hat{R}^2(\hat{X}_{s1} - X_{s2})^2] \div 4\hat{X}^2$$

\hat{Y}_{s1} болон \hat{Y}_{s2} нь s-р бүлгийн дэд түүвэрлэлт 1, 2 –ийн үнэлгээ байх бөгөөд харин \hat{X}_{s1} болон \hat{X}_{s2} нь X-д суурилсан дэд түүвэрлэлт 1, 2 –ийн үнэлгээ байна. \hat{Y} болон \hat{R} -ийн харьцангуй стандарт алдаа (RSE) нь дараахь томъёогоор илэрхийлэгдэнэ:

$$RSE(\hat{Y}) = \frac{\sqrt{\hat{V}(\hat{Y})}}{\hat{Y}} \times 100 = \frac{\hat{Y}_1 - \hat{Y}_2}{\hat{Y}_1 + \hat{Y}_2} \times 100$$

эсвэл

$$RSE(\hat{R}) = \frac{\sqrt{\hat{V}(\hat{R})}}{\hat{R}} \times 100$$

9.3 Түүврийн алдаа

Түүвэр судалгаа хийгдэж байгаатай уялдан дараахь 2 төрлийн алдаа гарч байдаг. Үүнд

- 1) түүвэрлэлтийн алдаа; 2) түүвэрлэлтийн бус алдаа;

Түүвэрлэлтийн бус алдаа нь тоон мэдээллийг цуглуулах, боловсруулах, тархах үйл явцын үед гардаг. Энэхүү алдаанд судалгааны бэлтгэл үе шат, мэдээлэл цуглуулах үед хийсэн тоологч, мэдээлэгчийн санамсаргүй болон санаатай хийсэн алдаа, боловсруулалтын шатанд гарсан алдааг хамруулж авч

үздэг. Түүвэрлэлтийн бус алдаа нь түүврийн үр дүнгийн алдааны ихэнх хувийг эзэлдэг бөгөөд түүврийн дизайн болон түүвэр судалгааг явуулах үе шатуудаас хамаардаггүй. Түүвэрлэлтийн бус алдаа нь гарсаар байдаг бөгөөд судалгааг явуулах бүхий л үе шатанд багасгах арга хэмжээг авдаг. Нөгөөтэйгүүр түүвэрлэлтийн бус алдааг статистикийн аргаар тооцолох боломж хомс байдаг. Харин түүвэрлэлтийн алдааг статистикийн аргаар тооцолдог.

Нийт олонлогоос түүвэрлэн авсан ажиглалт дээр тулгуурлан үр дүнг тооцогоос улбаалан түүвэрлэлтийн алдаа гардаг. Түүвэрлэлтийн алдаа тухайн судалгааг хийхэд ашигласан түүврийн төрөл болон түүврийн хэмжээнээс хамаарна. Энэхүү алдааг боломжит түвшинд байлгах үүднээс түүврийн загварыг болон түүврийн хэмжээг сонгосон.

Улсын хэмжээнд тодорхойлогдсон түүврийн анхан шатны нэгж бүрээс тус түүвэрт сонгогдсон түүврийн нэгжээс судалгаа авч үр дүнг тооцсонтой холбоотойгоор судалгааны үр дүн бодит утгаас ямар хэмжээний хэлбэлзэлтэй байгааг түүвэрлэлтийн алдаа илэрхийлнэ. Түүврийн загвар болон түүврийн хэмжээнд тулгуурлан алдааг тооцсон бөгөөд зарим нэг үзүүлэлтийн алдааны хязгаар өндөр байх нь түүврийн загварыг сонгох үе шатанд харагдаж байсан.

Судалгааны түүвэрлэлтийн алдааг дараахь үзүүлэлтийн тусламжтайгаар тооцоолсон бөгөөд түүврийн алдааг илэрхийлэх гол үзүүлэлт нь вариацийн коэффициент болно.

- Ерөнхий олонлогийн үзүүлэлтийн тооцооны утга
- Стандарт алдаа
- Вариацийн коэффициент
- 95 хувийн итгэмжлэгдэх интервал
- Тооцоо хийхэд ашиглагдсан ажиглалтын тоо

Түүвэрлэлтийн алдааг судалгааны үндсэн үзүүлэлтүүдийн хувьд улсын түвшин, хот, хөдөө, хүйсээр, бүс нутаг, аймгийн хэмжээнд гэсэн ангиллаар тооцсон.

Хүснэгт 9.1

Нийт хүн ам

	Тооцооны утга	Ажиглалтын тоо	Стандарт алдаа	95% итгэмжлэгдэх интервал		Вариацийн коэффициент
				Доод	Дээд	
НИЙТ	2254768	25300	162.1	2254444	2255092	0.6
ХОТ, ХӨДӨӨ						
Хот	1280438	14593	176.2	1280086	1280791	1.2
Хөдөө	974330	10707	117.8	974095	974566	1.1
ХҮЙС						
Эрэгтэй	1098813	12335	102.5	1098608	1099018	0.8
Эмэгтэй	1155956	12965	100.1	1155756	1156156	0.8
БҮС						
Баруун	373497	4500	66.4	373364	373630	1.5
Хангай	510383	5438	64.4	510254	510512	1.2
Төв	402589	4222	55.7	402478	402701	1.3
Зүүн	171790	1882	41.5	171707	171873	2.2
Улаанбаатар	796509	9258	109.4	796290	796728	1.2
АЙМАГ						
Архангай	82859	836	22.3	82815	82904	2.7
Баян-Өлгий	89715	1225	25.6	89664	89767	2.1
Баянхонгор	72372	792	26.5	72319	72425	3.3
Булган	54804	703	17.7	54769	54839	2.5
Говь-Алтай	53451	675	27.4	53396	53506	4.1
Дорноговь	57131	629	20.1	57091	57171	3.2
Дорнод	60320	642	22.9	60274	60366	3.6
Дундговь	47818	367	12.4	47793	47842	3.4
Завхан	73693	691	23.9	73645	73741	3.5
Өвөрхангай	101481	990	30.5	101420	101542	3.1
Өмнөговь	42685	328	16.4	42653	42718	5.0
Сүхбаатар	48615	580	20.0	48575	48655	3.4
Сэлэнгэ	80710	1016	30.8	80649	80772	3.0
Төв	81667	768	22.6	81622	81712	2.9
Увс	78632	764	22.2	78588	78676	2.9
Ховд	78005	1145	37.0	77931	78079	3.2
Хөвсгөл	114672	1259	31.5	114609	114735	2.5
Хэнтий	62855	660	28.1	62799	62912	4.3
Дархан-Уул	78179	885	21.2	78137	78222	2.4
Улаанбаатар	796509	9258	109.4	796290	796728	1.2
Орхон	84194	858	21.5	84151	84237	2.5
Говьсүмбэр	14399	229	13.6	14371	14426	6.0

Хүснэгт 9.2

Ажиллах хүч

	Тооцооны утга	Ажиглалтын тоо	Стандарт алдаа	95% итгэмжлэгдэх интервал		Вариацийн коэффициент
				Доод	Дээд	
НИЙТ	990630	11024	121.2	990387	990872	1.1
ХОТ, ХӨДӨӨ						
Хот	488694	5539	86.1	488522	488867	1.6
Хөдөө	501935	5485	78.0	501779	502091	1.4
ХҮЙС						
Эрэгтэй	513726	5729	72.2	513582	513871	1.3
Эмэгтэй	476903	5295	66.1	476771	477035	1.2
БҮС						
Баруун	180903	2164	37.7	180828	180978	1.7
Хангай	252690	2671	56.6	252576	252803	2.1
Төв	191597	1994	43.6	191510	191684	2.2
Зүүн	76840	853	41.7	76757	76924	4.9
Улаанбаатар	288600	3342	59.4	288481	288718	1.8
АЙМАГ						
Архангай	49058	493	15.7	49027	49090	3.2
Баян-Өлгий	39557	540	19.7	39517	39596	3.6
Баянхонгор	37494	409	16.2	37461	37526	4.0
Булган	24033	309	18.3	23996	24069	5.9
Говь-Алтай	27484	347	17.2	27450	27518	5.0
Дорноговь	29089	320	19.5	29050	29128	6.1
Дорнод	24398	259	17.4	24363	24432	6.7
Дундговь	23995	184	11.0	23973	24017	6.0
Завхан	37870	355	10.2	37849	37890	2.9
Өвөрхангай	48839	467	29.6	48780	48898	6.3
Өмнөговь	20878	160	8.7	20861	20896	5.5
Сүхбаатар	28991	346	17.1	28957	29025	4.9
Сэлэнгэ	35562	453	23.1	35516	35608	5.1
Төв	40771	382	16.7	40738	40805	4.4
Увс	37882	369	13.5	37855	37909	3.7
Ховд	38111	553	21.8	38067	38154	3.9
Хөвсгөл	55868	612	33.1	55801	55934	5.4
Хэнтий	23452	248	23.1	23406	23498	9.3
Дархан-Уул	35035	395	15.1	35005	35065	3.8
Улаанбаатар	288600	3342	59.4	288481	288718	1.8
Орхон	37398	381	18.0	37362	37434	4.7
Говьсүмбэр	6267	100	10.1	6246	6287	10.1

Хүснэгт 9.3

Ажиллагчид

	Тооцооны утга	Ажиглалтын тоо	Стандарт алдаа	95% итгэмжлэгдэх интервал		Вариацийн коэффициент
				Доод	Дээд	
НИЙТ	899802	9993	124.2	899553	900050	1.2
ХОТ, ХӨДӨӨ						
Хот	423186	4794	75.6	423035	423337	1.6
Хөдөө	476616	5199	80.8	476454	476778	1.6
ХҮЙС						
Эрэгтэй	466052	5188	73.5	465905	466199	1.4
Эмэгтэй	433750	4805	66.6	433617	433883	1.4
БҮС						
Баруун	168160	2001	45.0	168070	168250	2.2
Хангай	230200	2432	62.3	230076	230325	2.6
Төв	170807	1771	46.3	170714	170899	2.6
Зүүн	73463	815	42.2	73378	73547	5.2
Улаанбаатар	257171	2974	53.0	257065	257278	1.8
АЙМАГ						
Архангай	46562	467	18.4	46525	46599	3.9
Баян-Өлгий	37835	517	21.4	37792	37878	4.1
Баянхонгор	36897	402	16.9	36863	36931	4.2
Булган	22447	288	17.8	22411	22483	6.2
Говь-Алтай	25305	319	22.0	25261	25349	6.9
Дорноговь	24885	274	21.2	24842	24927	7.7
Дорнод	23835	253	18.9	23798	23873	7.5
Дундговь	21727	167	12.2	21703	21752	7.3
Завхан	37107	348	11.0	37085	37129	3.2
Өвөрхангай	46648	448	29.6	46588	46707	6.6
Өмнөговь	18210	140	11.0	18188	18232	7.8
Сүхбаатар	26905	322	20.5	26864	26946	6.4
Сэлэнгэ	34252	436	22.1	34208	34297	5.1
Төв	38559	361	18.9	38521	38597	5.2
Увс	34387	335	16.7	34354	34421	5.0
Ховд	33526	482	26.5	33473	33579	5.5
Хөвсгөл	49030	536	37.3	48956	49105	7.0
Хэнтий	22722	240	23.7	22675	22769	9.9
Дархан-Уул	27987	312	17.0	27953	28021	5.5
Улаанбаатар	257171	2974	53.0	257065	257278	1.8
Орхон	28617	291	19.7	28577	28656	6.8
Говьсүмбэр	5187	81	6.9	5173	5200	8.6

Хүснэгт 9.4

Ажилгүйчүүд

	Тооцооны утга	Ажиглалтын тоо	Стандарт алдаа	95% итгэмжлэгдэх интервал		Вариацийн коэффициент
				Доод	Дээд	
НИЙТ	90828	1031	34.5	90759	90897	3.4
ХОТ, ХӨДӨӨ						
Хот	65509	745	30.0	65449	65569	4.0
Хөдөө	25319	286	16.9	25285	25353	5.9
ХҮЙС						
Эрэгтэй	47675	541	18.6	47637	47712	3.4
Эмэгтэй	43153	490	15.1	43123	43183	3.1
БҮС						
Баруун	12743	163	13.7	12715	12770	8.4
Хангай	22489	239	16.2	22457	22522	6.8
Төв	20791	223	16.1	20758	20823	7.2
Зүүн	3378	38	4.6	3368	3387	12.0
Улаанбаатар	31428	368	20.9	31386	31470	5.7
АЙМАГ						
Архангай	2496	26	2.2	2492	2501	8.6
Баян-Өлгий	1722	23	3.8	1714	1729	16.4
Баянхонгор	597	7	2.0	593	601	28.6
Булган	1586	21	3.7	1579	1593	17.5
Говь-Алтай	2179	28	5.4	2169	2190	19.2
Дорноговь	4204	46	7.4	4189	4219	16.0
Дорнод	562	6	2.0	558	566	33.3
Дундговь	2267	17	2.8	2262	2273	16.5
Завхан	763	7	1.0	761	765	14.3
Өвөрхангай	2191	19	3.9	2184	2199	20.7
Өмнөговь	2669	20	4.2	2660	2677	20.9
Сүхбаатар	2086	24	3.6	2079	2093	15.1
Сэлэнгэ	1310	17	3.3	1303	1316	19.7
Төв	2213	21	3.8	2205	2220	17.9
Увс	3494	34	6.7	3481	3508	19.6
Ховд	4585	71	8.3	4568	4601	11.6
Хөвсгөл	6837	76	10.0	6818	6857	13.1
Хэнтий	730	8	1.3	727	732	15.8
Дархан-Уул	7048	83	10.3	7028	7069	12.4
Улаанбаатар	31428	368	20.9	31386	31470	5.7
Орхон	8781	90	10.4	8760	8802	11.6
Говьсүмбэр	1080	19	4.8	1071	1090	25.0

ХАВСРАЛТ

Хүснэгт 1. Судалгаанд хамрагдсан хүн амын тоо, насны бүлгээр, байршил, хүйсээр

Насны бүлэг, байршил		Бүгд	Үүнээс: хүйсээр, %	
			Эрэгтэй	Эмэгтэй
Хүн амын тоо - бүгд		2254768	48.7	51.3
Насны бүлгээр	0-4	178313	50.1	49.9
	5-9	211442	51.4	48.6
	10-14	233329	49.3	50.7
	15 – 19	261905	50.3	49.7
	20 - 24	207659	51.3	48.7
	25 - 29	194274	47.3	52.7
	30 - 34	183912	47.4	52.6
	35 - 39	171710	46.4	53.6
	40 - 44	162581	47.1	52.9
	45 - 49	143834	48.0	52.0
	50 - 54	95854	47.5	52.5
	55 - 59	59365	41.9	58.1
	60 - 64	47899	50.3	49.7
	65 - 69	43978	52.2	47.8
	70 +	58713	43.5	56.5
Хөдөлмөрийн насны хүн (16-59 нас)		1433717	48.2	51.8
5-аас дээш насны хүн ам		2076454	48.6	51.4
15-аас дээш насны хүн ам		1631683	48.2	51.8
Хот-Бүгд		1280438	47.9	52.1
Хөдөлмөрийн насны хүн (16-59 нас)		843736	47.1	52.9
5-аас дээш насны хүн ам		1189721	47.8	52.2
15-аас дээш насны хүн ам		962180	47.0	53.0
Хөдөө-Бүгд		974330	49.8	50.2
Хөдөлмөрийн насны хүн (16-59 нас)		589981	49.8	50.2
5-аас дээш насны хүн ам		886734	49.7	50.3
15-аас дээш насны хүн ам		669503	49.8	50.2

Хүснэгт 2. Судалгаанд хамрагдсан хүн амын тоо, бүс, аймаг, нийслэл, хүйсээр

Бүс, аймаг/нийслэл		Бүгд	Үүнээс: хүйсээр, %	
			Эрэгтэй	Эмэгтэй
Нийт хүн амын тоо - бүгд		2254768	48.7	51.3
Бүсээр	Баруун	373497	50.5	49.5
	Хангай	510383	49.6	50.4
	Төв	402589	48.7	51.3
	Зүүн	171790	47.9	52.1
	Улаанбаатар	796509	47.5	52.5
Аймаг/ Нийслэлээр	Архангай	82859	51.3	48.7
	Баян-Өлгий	89715	51.2	48.8
	Баянхонгор	72372	50.2	49.8
	Булган	54804	49.9	50.1
	Говь-Алтай	53451	50.9	49.1
	Дорноговь	57131	48.6	51.4
	Дорнод	60320	48.8	51.2
	Дундговь	47818	51.5	48.5
	Завхан	73693	51.8	48.2
	Өвөрхангай	101481	51.5	48.5
	Өмнөговь	42685	47.4	52.6
	Сүхбаатар	48615	49.7	50.3
	Сэлэнгэ	80710	49.6	50.4
	Төв	81667	47.6	52.4
	Увс	78632	48.0	52.0
	Ховд	78005	51.0	49.0
	Хөвсгөл	114672	47.2	52.8
	Хэнтий	62855	45.6	54.4
	Дархан-Уул	78179	48.5	51.5
	Улаанбаатар	796509	47.5	52.5
	Орхон	84194	48.2	51.8
Говьсүмбэр	14399	46.3	53.7	

Хүснэгт 3. Судалгаанд хамрагдсан өрхийн тоо, өрхийн тэргүүлэгчийн хүйс, өрхийн ам бүлийн тоо, байршил, бүс, аймаг, нийслэлээр

Ам бүлийн тоо		Бүгд	Өрхийн тэргүүлэгчийн хүйсээр, %		
			Эрэгтэй	Эмэгтэй	
Хүн амын тоо - бүгд		627771	79.4	20.6	
Бүгд	1	62256	52.2	47.8	
	2-3	242042	73.9	26.1	
	4-6	294952	88.8	11.2	
	7+	28521	87.1	12.9	
Байршлаар	Хот	1	35513	48.6	51.4
		2-3	141839	68.9	31.1
		4-6	163900	86.2	13.8
		7+	17185	84.1	15.9
		Бүгд	358436	75.5	24.5
	Хөдөө	1	26744	56.9	43.1
		2-3	100204	81.1	18.9
		4-6	131052	92.1	7.9
		7+	11336	91.5	8.5
		Бүгд	269335	84.5	15.5
Бүсээр	Баруун	96346	88.4	11.6	
	Хангай	144350	82.8	17.2	
	Төв	113358	78.2	21.8	
	Зүүн	49966	82.8	17.2	
	Улаанбаатар	223751	73.1	26.9	
Аймаг/ Нийслэлээр	Архангай	25466	83.6	16.4	
	Баян-Өлгий	21151	91.0	9.0	
	Баянхонгор	20556	80.1	19.9	
	Булган	14961	88.3	11.7	
	Говь-Алтай	15137	85.7	14.3	
	Дорноговь	14588	84.7	15.3	
	Дорнод	18083	80.5	19.5	
	Дундговь	12499	83.6	16.4	
	Завхан	20591	89.3	10.7	
	Өвөрхангай	29442	86.7	13.3	
	Өмнөговь	12545	72.4	27.6	
	Сүхбаатар	13429	90.1	9.9	
	Сэлэнгэ	22940	76.4	23.6	
	Төв	23967	81.0	19.0	
	Увс	19766	88.3	11.7	
	Ховд	19701	87.0	13.0	
	Хөвсгөл	31970	76.9	23.1	
	Хэнтий	18455	79.6	20.4	
	Дархан-Уул	22704	74.5	25.5	
	Улаанбаатар	223751	73.1	26.9	
Орхон	21954	84.1	15.9		
Говьсүмбэр	4116	70.9	29.1		

Хүснэгт 4. 15, түүнээс дээш насны эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын тоо, идэвхгүй байгаа шалтгаанаар, хүйсээр, байршлаар, %

Шалтгаан, байршлаар	Эдийн засгийн идэвхгүй хүн ам - бүгд	Хувиар		
		Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй
Улсын дүн - бүгд	641054	100.0	100.0	100.0
Гэрийн ажилтай	61268	9.6	6.0	12.2
Суралцдаг	257706	40.2	45.1	36.6
Тэтгэвэрт гарсан, өндөр настан	158867	24.8	22.5	26.4
Хөгжлийн бэрхшээлтэй	38607	6.0	7.6	4.9
Ажил хийхэд бэлэн бус	8891	1.4	2.2	0.8
Хүүхэд асарсан	39421	6.1	0.7	10.2
Өвчтэй байсан	16030	2.5	2.8	2.3
Хөдөлмөрийн нас хүрээгүй	1471	0.2	0.3	0.2
Өвчтөн, өндөр настан асарсан	3680	0.6	0.5	0.7
Бусад	55112	8.6	12.3	5.8
Хот - бүгд	473486	100.0	100.0	100.0
Гэрийн ажилтай	43920	9.3	5.4	12.2
Суралцдаг	196440	41.5	46.9	37.4
Тэтгэвэрт гарсан, өндөр настан	113594	24.0	21.9	25.6
Хөгжлийн бэрхшээлтэй	26800	5.7	7.3	4.5
Ажил хийхэд бэлэн бус	6952	1.5	2.4	0.7
Хүүхэд асарсан	31993	6.8	0.8	11.2
Өвчтэй байсан	12811	2.7	3.0	2.5
Хөдөлмөрийн нас хүрээгүй	1032	0.2	0.3	0.2
Өвчтөн, өндөр настан асарсан	2667	0.6	0.5	0.6
Бусад	37277	7.9	11.6	5.1
Хөдөө - бүгд	167568	100.0	100.0	100.0
Гэрийн ажилтай	17348	10.4	7.7	12.3
Суралцдаг	61266	36.6	39.9	34.1
Тэтгэвэрт гарсан, өндөр настан	45273	27.0	24.5	28.8
Хөгжлийн бэрхшээлтэй	11807	7.0	8.5	6.0
Ажил хийхэд бэлэн бус	1939	1.2	1.5	0.9
Хүүхэд асарсан	7428	4.4	0.4	7.4
Өвчтэй байсан	3219	1.9	2.2	1.7
Хөдөлмөрийн нас хүрээгүй	440	0.3	0.4	0.2
Өвчтөн, өндөр настан асарсан	1013	0.6	0.4	0.8
Бусад	17834	10.6	14.6	7.8

Өзгнэ үзэвч 6. Өдөөлэй гэдэг аажуу үндэстний өдгөтэй үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй

Байршил, бүс, аймаг, нийслэл	Ажиллагчид - бүгд		Үзэвч гэдэг аажуу үндэстний өдгөтэй үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй, %																					
	Тоо	Хувь	Өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй, үйлдвэр, аажуу өдгөтэй, аажуу өдгөтэй		
Байршил	Өдгөтэй	423186	47.0	6.2	56.9	82.1	88.0	93.8	87.3	77.4	76.1	76.7	83.1	73.9	85.8	80.6	85.8	67.1	63.5	71.0	68.1	87.8	66.7	78.5
Өдгөтэй	Өдгөтэй	476616	53.0	93.8	43.1	17.9	12.0	6.2	12.7	22.6	23.9	23.3	16.9	26.1	14.2	19.4	14.2	32.9	36.5	29.0	31.9	12.2	33.3	21.5
Аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй	168160	18.7	28.7	3.0	9.1	7.8	13.3	9.1	16.0	8.0	5.9	13.5	8.4	14.7	10.1	6.6	15.8	15.8	14.2	20.2	11.3	0.0	11.1
	Өдгөтэй	230201	25.6	39.8	38.7	12.1	13.5	13.8	11.3	15.5	13.6	17.5	7.5	15.4	14.2	16.4	9.4	13.3	17.8	20.2	13.5	13.2	9.1	13.0
	Өдгөтэй	170807	19.0	20.1	22.1	17.6	23.2	25.1	19.2	14.5	23.5	17.0	13.6	14.7	13.3	14.2	10.6	23.2	18.3	15.1	20.7	12.1	32.0	6.0
	Өдгөтэй	73463	8.2	10.2	12.2	4.2	8.6	8.6	5.4	5.4	5.8	7.3	6.1	6.2	0.0	6.3	6.3	4.6	9.9	10.7	4.8	6.7	6.1	6.0
	Өдгөтэй	257171	28.6	1.2	23.9	56.9	46.8	39.1	55.0	48.6	49.1	52.3	59.3	55.2	57.8	53.0	67.0	43.0	38.3	39.8	40.8	56.8	52.7	63.9
Аажуу өдгөтэй	Аажуу өдгөтэй	46562	5.2	10.0	0.0	0.9	1.2	2.0	0.8	2.5	0.5	3.0	1.9	0.7	0.0	2.9	0.0	2.9	2.8	3.9	1.2	1.0	0.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	37835	4.2	6.4	0.3	1.2	1.5	3.2	3.1	4.3	2.2	0.3	3.4	1.1	0.0	2.7	1.0	3.1	4.0	4.2	2.0	1.1	0.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	36897	4.1	7.0	9.8	1.2	0.0	1.9	0.3	1.5	1.9	2.2	0.8	0.7	0.0	3.4	0.0	1.9	2.8	2.1	1.3	1.9	3.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	22447	2.5	3.7	0.3	1.6	3.7	1.8	1.5	1.4	1.5	3.6	0.6	2.5	0.0	0.0	1.1	1.6	1.9	1.7	4.6	1.3	0.0	13.0
	Аажуу өдгөтэй	25305	2.8	4.8	0.0	0.9	3.0	0.0	1.9	1.4	0.3	1.5	0.6	2.5	0.0	2.9	3.1	1.4	2.0	2.5	4.9	1.6	0.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	24885	2.8	3.0	3.5	0.2	0.7	0.0	2.2	1.3	7.1	4.1	1.7	5.3	0.0	2.8	0.0	4.6	1.8	1.8	2.8	0.5	13.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	23835	2.6	2.3	1.7	2.6	6.1	8.6	4.3	2.1	3.4	2.5	2.4	2.9	0.0	2.5	3.9	1.7	3.8	3.1	2.5	2.5	0.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	21727	2.4	3.4	0.0	1.6	4.4	2.7	1.2	1.4	0.3	1.2	1.0	2.0	0.0	2.3	0.0	3.1	2.8	1.7	0.0	2.2	19.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	37107	4.1	6.1	0.0	3.6	2.4	2.6	0.0	3.9	2.8	0.5	0.9	1.7	0.0	2.9	0.0	5.3	3.5	3.1	0.0	1.8	0.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	46648	5.2	8.5	8.8	2.0	2.0	0.0	0.9	2.4	3.7	1.8	1.9	6.7	14.2	1.0	1.2	2.5	2.3	5.8	1.6	3.6	0.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	18210	2.0	2.8	1.8	0.7	1.9	0.0	3.3	1.1	0.5	1.3	0.0	1.0	0.0	1.3	3.6	2.5	1.5	1.6	2.0	3.7	0.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	26905	3.0	5.3	1.0	0.9	1.8	0.0	0.2	1.0	0.9	0.7	2.9	1.9	0.0	0.9	1.1	1.3	2.1	3.2	2.2	4.2	0.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	34251	3.8	3.8	9.0	3.0	2.2	0.0	3.2	4.0	5.2	1.8	6.6	2.8	0.0	0.6	6.3	4.9	2.9	1.8	10.5	0.9	0.0	0.0
	Аажуу өдгөтэй	38559	4.3	5.9	3.5	4.4	1.5	20.4	2.9	1.9	2.4	4.9	1.0	0.8	0.0	2.1	0.0	5.1	4.3	3.2	0.0	0.6	0.0	6.0
	Аажуу өдгөтэй	34387	3.8	5.7	2.7	2.6	0.8	4.8	2.8	3.7	0.9	0.6	1.9	0.0	14.7	0.0	2.5	2.9	2.7	1.6	7.7	3.9	0.0	11.1
Аажуу өдгөтэй	33526	3.7	5.7	0.0	0.9	0.0	2.8	1.2	2.8	1.8	3.1	6.7	3.2	0.0	1.7	0.0	3.1	3.7	2.8	5.6	2.8	0.0	0.0	
Аажуу өдгөтэй	49030	5.4	9.2	0.3	1.8	0.6	5.8	1.7	3.4	2.3	2.8	0.7	1.3	0.0	8.1	5.7	1.8	4.8	3.9	4.8	3.3	6.2	0.0	
Аажуу өдгөтэй	22723	2.5	2.6	9.6	0.7	0.7	0.0	0.8	2.3	1.4	4.1	0.8	1.4	0.0	2.9	1.3	1.6	4.0	4.4	0.0	0.0	6.1	6.0	
Аажуу өдгөтэй	27987	3.1	0.8	3.1	7.5	12.1	2.0	5.6	4.3	6.9	3.6	2.0	1.6	13.3	5.1	0.0	1.9	4.5	4.6	3.9	3.9	0.0	0.0	
Аажуу өдгөтэй	257171	28.6	1.2	23.9	56.9	46.8	39.1	55.0	48.6	49.1	52.3	59.3	55.2	57.8	53.0	67.0	43.0	38.3	39.8	40.8	56.8	52.7	63.9	
Аажуу өдгөтэй	28617	3.2	1.4	19.6	4.5	6.1	2.2	6.1	4.2	3.7	4.0	1.6	3.4	0.0	1.0	1.4	2.6	3.2	2.9	0.0	2.1	0.0	0.0	
Аажуу өдгөтэй	5188	0.6	0.4	1.3	0.2	0.4	0.0	0.8	0.5	1.2	0.0	1.2	1.1	0.0	0.0	0.8	1.3	0.5	0.5	1.5	0.3	0.0	0.0	
15 аажуу өдгөтэй үйлдвэр	899802	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Аажуу өдгөтэй		100.0	40.6	3.0	6.5	1.6	0.5	3.6	10.5	6.0	2.4	1.3	1.4	0.1	1.2	0.8	5.7	7.9	3.5	0.8	2.1	0.3	0.2	

Хүснэгт 7. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, насны бүлэг, ажил мэргэжлийн ангиллаар

Насны бүлэг	Ажиллагчид - бүгд		Ажил мэргэжлийн ангилал (%)										
	Тоо	Хувь	Хууль тогтоогч, төрийн ба төрийн бус байгууллагын удирдах ажилтан, менежер	Мэргэжилтэн	Инженер, техникийн ажилтан	Бичиг хэргийн туслах ажилтан	Үйлчилгээний ажилтан ба дэлгүүр зах зээл дээр худалдаа эрхлэгч	Хөдөө аж ахуй, загасны аж ахуйн ажилтан	Үйлдвэр, худалдааны ажилчин	Машин тоног төхөөрөм-жийн операторч, угсрагч	Энгийн ажил мэргэжил	Бусад	
15, түүнээс дээш насны хүн ам	899802	100.0	4.6	12.7	4.9	1.9	12.3	40.4	10.1	7.8	5.2	0.1	
Насны бүлгээр	15 - 19	44393	4.9	0.0	2.0	0.6	0.1	6.7	77.5	6.1	1.8	4.9	0.2
	20 - 24	97907	10.9	3.0	9.9	4.2	1.8	9.9	51.4	11.3	4.9	3.5	0.0
	25 - 29	136132	15.1	2.6	13.6	5.5	1.4	11.7	44.9	9.9	6.0	4.2	0.1
	30 - 34	140797	15.6	4.3	13.5	5.9	2.0	13.2	37.0	10.3	8.6	5.0	0.3
	35 - 39	130042	14.5	4.9	11.6	4.5	2.7	17.4	31.9	12.0	9.3	5.4	0.3
	40 - 44	128228	14.3	4.9	11.6	4.5	2.7	17.4	31.9	12.0	9.3	5.4	0.3
	45 - 49	104863	11.7	6.8	16.3	5.2	2.0	13.4	29.0	9.9	10.4	6.8	0.1
	50 - 54	59616	6.6	6.1	15.5	4.1	2.6	9.5	38.9	9.1	9.2	5.2	0.0
	55 - 59	27294	3.0	8.8	13.8	5.6	1.4	7.4	44.5	6.3	5.9	6.2	0.0
	60 - 64	14120	1.6	6.3	8.7	6.4	0.5	8.6	59.5	2.7	4.0	2.4	1.0
	65 - 69	9657	1.1	0.0	7.4	1.8	0.0	5.4	81.2	1.8	2.4	0.0	0.0
70 +	6754	0.8	1.4	3.6	2.9	0.0	1.2	88.0	0.0	1.6	1.2	0.0	
Хөдөлмөрийн насны хүн ам (16-59)	864604	100.0	4.7	13.0	4.9	1.9	12.6	39.0	10.4	8.0	5.4	0.1	

Хүснэгт 8. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, байршил, бүс, аймаг, нийслэлээр, ажил мэргэжлийн ангиллаар

Байршил, бүс, аймаг, нийслэл		Ажиллагчдын тоо - бүгд	Ажил мэргэжлийн ангиллаар, %									
			Хууль тогтоогч, төрийн ба төрийн бус байгууллагын удирдах ажилтан, менежер	Мэргэжилтэн	Инженер, техникийн ажилтан	Бичиг хэргийн туслах ажилтан	Үйлчилгээний ажилтан ба дэлгүүр зах зээл дээр худалдаа эрхлэгч	Хөдөө аж ахуй, загасны аж ахуйн ажилтан	Үйлдвэр, худалдааны ажилчин	Машин тоног төхөөрөмжийн операторч, угсрагч	Энгийн ажил мэргэжил	Бусад
15, түүнээс дээш насны хүн ам - бүгд		899803	4.6	12.7	4.9	1.9	12.3	40.4	10.1	7.8	5.2	0.1
Байршлаар	Хот	423186	7.8	20.7	8.5	2.8	19.1	5.1	16.6	11.5	7.6	0.3
	Хөдөө	476616	1.8	5.6	1.7	1.1	6.2	71.8	4.3	4.5	3.0	0.0
Бүсээр	Баруун	168160	1.9	6.4	3.2	2.1	10.3	62.5	5.4	4.7	3.5	0.0
	Хангай	230201	1.9	7.8	3.6	0.8	7.8	63.4	7.0	5.1	2.4	0.2
	Төв	170807	4.6	9.6	3.4	2.8	10.3	42.0	9.1	10.3	7.8	0.1
	Зүүн	73463	2.5	11.6	5.1	0.7	10.5	50.4	8.3	7.2	3.7	0.0
	Улаанбаатар	257171	9.5	23.7	8.1	2.4	19.5	1.5	17.0	10.8	7.2	0.3
Аймаг/ Нийслэлээр	Архангай	46562	1.0	4.7	2.7	0.8	6.1	78.7	1.8	1.2	3.0	0.0
	Баян-Өлгий	37835	2.0	6.9	4.4	1.4	13.6	60.7	5.4	5.0	0.6	0.0
	Баянхонгор	36897	1.5	7.3	2.2	1.0	5.9	69.3	7.9	3.7	1.2	0.0
	Булган	22447	2.8	4.8	3.6	1.4	13.3	62.4	2.4	6.5	2.8	0.0
	Говь-Алтай	25305	1.2	6.2	2.9	1.7	7.0	67.5	4.4	4.7	4.4	0.0
	Дорноговь	24885	2.8	8.8	4.7	3.7	8.5	44.4	4.5	16.5	6.1	0.0
	Дорнод	23835	2.0	11.4	8.8	0.7	15.0	33.9	12.7	10.7	4.8	0.0
	Дундговь	21727	3.7	6.5	1.1	4.9	5.5	58.5	6.2	5.4	8.2	0.0
	Завхан	37107	3.0	5.5	5.0	1.5	8.3	61.3	5.5	4.7	5.2	0.0
	Өвөрхангай	46648	2.1	5.1	3.8	0.6	5.0	66.2	8.4	6.5	2.3	0.0
	Өмнөговь	18210	1.5	8.0	4.4	0.8	12.2	59.2	6.0	2.2	4.9	0.8
	Сүхбаатар	26905	3.3	8.8	2.4	0.6	4.2	72.2	3.3	3.5	1.7	0.0
	Сэлэнгэ	34251	3.2	8.5	4.1	2.7	12.9	36.7	10.6	12.2	9.1	0.0
	Төв	38559	3.4	8.7	0.6	1.8	8.7	51.0	8.4	7.7	9.7	0.0
	Увс	34387	1.3	4.9	0.3	3.3	11.1	61.0	8.5	4.5	5.1	0.0
	Ховд	33526	1.8	8.9	3.4	2.2	10.7	61.9	3.2	5.0	2.9	0.0
	Хөвсгөл	49030	1.8	9.2	3.2	0.2	8.5	68.1	4.3	3.4	1.3	0.0
	Хэнтий	22723	2.0	15.1	4.4	0.8	13.3	41.8	9.6	8.0	5.0	0.0
	Дархан-Уул	27987	11.7	16.6	6.4	4.4	14.7	10.0	16.8	14.2	5.2	0.0
	Улаанбаатар	257171	9.5	23.6	8.0	2.3	19.6	1.5	17.1	10.7	7.4	0.3
Орхон	28617	3.0	18.5	7.5	1.4	11.6	17.5	20.2	12.7	6.3	1.3	
Говьсүмбэр	5188	7.8	11.3	1.8	1.9	11.8	31.5	11.9	9.6	12.4	0.0	

Хүснэгт 9. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, насны бүлэг, ажил эрхлэлтийн байдлаар

Насны бүлэг	Ажиллагчдын тоо - бүгд	Ажил эрхлэлтийн байдал, %							
		Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагсад	Иргэний гэрээгээр ажиллагч	Ажил олгогч	Хоршооллын гишүүн	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	Өрхийн бизнест цалин хөлсгүй оролцогч	Бусад	
15, түүнээс дээш насны хүн ам - бүгд	899802	36.9	4.7	4.9	0.0	29.0	24.1	0.4	
Насны бүлгээр	15 - 19	44393	9.0	4.8	1.5	0.0	12.5	71.5	6.0
	20 - 24	97907	31.3	5.4	2.9	0.0	20.2	39.4	0.8
	25 - 29	136132	34.7	6.4	2.5	0.1	28.1	27.8	0.4
	30 - 34	140797	37.8	4.7	5.4	0.0	31.1	21.0	0.1
	35 - 39	130042	39.1	4.9	6.6	0.0	31.9	16.9	0.6
	40 - 44	128228	43.6	4.7	7.1	0.0	28.5	15.6	0.5
	45 - 49	104863	47.6	4.8	6.0	0.0	27.8	13.6	0.2
	50 - 54	59616	42.6	2.5	5.4	0.2	31.9	16.5	0.8
	55 - 59	27294	39.8	1.3	3.0	0.0	36.3	19.6	0.0
	60 - 64	14120	22.0	1.9	5.5	0.0	47.7	22.8	0.0
	65 - 69	9657	4.6	0.9	2.0	0.0	63.2	28.4	0.9
	70 +	6754	6.3	0.0	0.0	0.0	62.2	31.5	0.0
Хөдөлмөрийн насны хүн ам (16-59)	864604	37.9	4.8	4.9	0.0	28.1	23.7	0.4	

Хүснэгт 10. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, ажил эрхлэлтийн байдал, байршил, бус, аймаг нийслэлээр

Байршил, бус, аймаг, нийслэл		Ажиллагчдын тоо	Ажил эрхлэлтийн байдал, %						Бусад
			Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагсад	Иргэний гэрээгээр ажиллагч	Ажил олгогч	Хоршооллын гишүүн	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	Өрхийн бизнест цалин хөлсгүй оролцогч	
15, түүнээс дээш насны хүн ам - бүгд		899802	36.9	4.7	4.9	0.0	29.0	24.1	0.4
Байршлаар	Хот	423186	59.4	7.5	8.2	0.1	19.9	4.5	0.4
	Хөдөө	476616	16.9	2.2	1.9	0.0	37.1	41.6	0.3
Бүсээр	Баруун	168160	19.5	3.5	3.4	0.0	33.4	39.9	0.3
	Хангай	230201	20.9	2.3	2.6	0.0	34.3	39.2	0.7
	Төв	170807	35.4	5.2	4.0	0.1	33.7	21.3	0.3
	Зүүн	73463	29.8	3.4	4.0	0.0	38.0	24.0	0.8
	Улаанбаатар	257171	65.5	7.7	8.7	0.0	15.6	2.3	0.2
Аймаг/ Нийслэлээр	Архангай	46562	12.7	1.8	1.3	0.0	40.6	43.3	0.3
	Баян-Өлгий	37835	19.8	4.2	4.4	0.0	12.4	59.1	0.2
	Баянхонгор	36897	13.6	1.5	2.0	0.0	42.7	39.7	0.5
	Булган	22447	22.8	5.5	4.2	0.0	63.5	2.6	1.4
	Говь-Алтай	25305	20.8	3.7	2.1	0.0	34.4	39.1	0.0
	Дорноговь	24885	34.7	7.6	2.7	0.0	32.5	22.2	0.4
	Дорнод	23835	32.9	3.1	7.5	0.0	53.2	1.2	2.0
	Дундговь	21727	24.5	6.0	1.2	0.6	34.7	33.0	0.0
	Завхан	37107	19.6	1.4	2.9	0.0	45.2	30.9	0.0
	Өвөрхангай	46648	15.2	0.4	2.3	0.0	44.4	37.3	0.4
	Өмнөговь	18210	25.2	10.0	1.5	0.0	38.4	24.9	0.0
	Сүхбаатар	26905	20.7	2.0	1.3	0.0	34.3	41.6	0.0
	Сэлэнгэ	34251	37.2	5.7	4.3	0.0	36.3	15.4	1.1
	Төв	38559	26.7	1.6	4.1	0.0	32.7	34.9	0.0
	Увс	34387	17.0	5.4	4.2	0.0	38.5	34.7	0.3
	Ховд	33526	20.8	2.8	2.9	0.0	38.1	34.1	1.2
	Хөвсгөл	49030	17.3	3.2	2.2	0.0	7.6	68.7	1.0
	Хэнтий	22723	37.3	5.4	3.5	0.0	26.6	26.9	0.4
	Дархан-Уул	27987	58.1	4.3	8.5	0.0	29.0	0.0	0.0
Улаанбаатар	257171	65.5	7.7	8.7	0.0	15.6	2.3	0.3	
Орхон	28617	57.6	3.0	5.1	0.3	19.8	13.3	0.9	
Говьсүмбэр	5188	52.1	0.0	4.2	0.0	33.2	9.6	0.9	

Хүснэгт 11. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, насны бүлэг, аж ахуй нэгж, байгууллагын төрлөөр

Насны бүлэг		Ажиллагчдын тоо - бүгд	Аж ахуйн нэгж, байгууллагын төрлөөр, %				Хувийн аж ахуйн нэгж
			Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар	Орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар	Төсөвт байгууллага	Төрийн бус байгууллага	
15, түүнээс дээш насны хүн ам - бүгд		899802	40024	4397	161264	16674	677442
Насны бүлгээр	15 - 19	44393	0.9	0.6	1.9	0.4	96.3
	20 - 24	97907	2.8	0.4	10.6	1.5	84.8
	25 - 29	136132	2.7	0.3	15.1	2.0	79.8
	30 - 34	140797	4.5	0.3	16.8	1.8	76.6
	35 - 39	130042	4.5	0.4	19.7	2.4	73.0
	40 - 44	128228	5.6	0.6	23.8	1.8	68.2
	45 - 49	104863	7.8	0.8	25.0	2.1	64.3
	50 - 54	59616	6.3	0.9	24.5	1.8	66.6
	55 - 59	27294	5.3	0.7	23.6	1.8	68.6
	60 - 64	14120	1.7	0.0	14.7	3.8	79.8
	65 - 69	9657	0.9	0.0	1.9	0.9	96.3
	70 +	6754	0.0	1.4	3.6	0.0	94.9
Хөдөлмөрийн насны хүн ам (16-59)		864604	4.6	0.5	18.4	1.8	74.7

Хүснэгт 12. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, байршил, бүс, аймаг нийслэл, аж ахуйн нэгж, байгууллагын төрлөөр

Байршил, бүс, аймаг, нийслэл		Ажиллагчдын тоо - бүгд	Аж ахуйн нэгж, байгууллагын төрлөөр, %				
			Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар	Орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар	Төсөвт байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Хувийн аж ахуйн нэгж
Бүгд. хүн		899802	40024	4397	161264	16674	677442
Байршлаар	Хот	423186	7.3	0.8	25.0	3.2	63.7
	Хөдөө	476616	1.9	0.2	11.6	0.7	85.5
Бүсээр	Баруун	168160	1.1	0.3	15.4	1.0	82.2
	Хангай	230201	3.5	0.2	11.8	1.0	83.5
	Төв	170807	6.7	1.2	18.4	1.2	72.5
	Зүүн	73463	5.2	1.1	17.8	2.6	73.3
	Улаанбаатар	257171	5.8	0.2	24.8	3.3	65.8
Аймаг/ Нийслэлээр	Архангай	46562	0.8	0.0	9.7	0.4	89.1
	Баян-Өлгий	37835	0.4	0.0	16.7	0.6	82.3
	Баянхонгор	36897	1.0	0.0	10.9	1.0	87.2
	Булган	22447	1.6	1.3	14.7	1.8	80.7
	Говь-Алтай	25305	1.0	0.3	14.7	0.0	83.9
	Дорноговь	24885	11.5	0.8	15.5	2.8	69.4
	Дорнод	23835	5.6	2.4	17.9	3.8	70.2
	Дундговь	21727	2.9	0.0	19.8	1.3	75.9
	Завхан	37107	1.1	0.3	17.0	0.6	81.0
	Өвөрхангай	46648	2.6	0.0	8.7	1.5	87.1
	Өмнөговь	18210	0.0	0.7	19.2	0.8	79.3
	Сүхбаатар	26905	1.8	0.9	13.5	1.3	82.4
	Сэлэнгэ	34251	8.4	0.7	17.6	0.7	72.6
	Төв	38559	0.6	1.3	17.6	0.8	79.7
	Увс	34387	1.0	1.0	13.6	0.3	84.3
	Ховд	33526	2.1	0.4	14.7	3.6	79.3
	Хөвсгөл	49030	0.0	0.4	14.1	0.9	84.6
	Хэнтий	22723	8.8	0.0	22.7	2.8	65.7
	Дархан-Уул	27987	12.4	3.5	20.2	1.2	62.7
	Улаанбаатар	257171	5.8	0.2	24.8	3.3	65.8
Орхон	28617	19.6	0.0	15.3	1.0	64.1	
Говьсүмбэр	5188	25.6	0.9	23.6	1.1	48.8	

Хүснэгт 13. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, салбарын ангиллаар, аж ахуйн нэгж, байгууллагын төрлөөр

Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал	Ажиллагчдын тоо - бүгд	Аж ахуйн нэгж, байгууллагын төрлөөр, %				
		Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар	Орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар	Төсөвт байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Хувийн аж ахуйн нэгж
ХАА, ан агнуур, ойн аж ахуйн, загас барилт	365229	0.0	0.0	0.1	0.0	99.8
Уул уурхай, олборлолт	27242	28.5	1.0	2.0	0.0	68.5
Боловсруулах үйлдвэр	58180	6.2	0.4	1.0	1.3	91.1
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын хангамж	14328	61.6	6.7	14.6	0.8	16.3
Усан хангамж, бохир ус, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэгээ	4557	13.8	11.1	31.6	6.8	36.7
Барилга	32715	5.1	1.8	1.8	0.7	90.7
Бөөний, жижиглэн худалдаа, машин мотоциклийн засвар үйлчилгээ	94748	0.7	0.0	0.3	0.6	98.4
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	54006	16.6	1.1	7.4	2.6	72.3
Байр сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйл ажиллагаа	21487	0.0	1.4	1.4	2.3	94.9
Мэдээлэл, холбоо	11348	18.8	1.6	15.4	9.0	55.1
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	12667	2.4	0.0	9.0	13.4	75.2
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	697	0.0	0.0	52.4	8.0	39.6
Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	10744	2.9	0.8	47.8	7.1	41.4
Захиргааны болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	7427	1.0	2.5	27.0	5.8	63.7
Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын даатгал	51416	4.6	0.1	91.3	1.0	3.0
Боловсрол	71319	1.8	0.1	88.2	1.6	8.3
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа	31417	2.6	0.0	82.9	2.9	11.6
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	6889	8.3	2.2	55.1	3.6	30.9
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	18698	0.0	0.0	3.9	24.6	71.6
Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа	2913	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0
Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа	1775	0.0	0.0	6.1	81.7	12.2
15, түүнээс дээш насны хүн ам	899802	4.4	0.5	17.9	1.9	75.3

Хүснэгт 14. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, салбар, ажил мэргэжлийн ангиллаар

Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал	Ажиллагчдын тоо - бүгд	Аж ахуйн нэгж, байгууллагын төрлөөр, %									
		Хууль тогтоогч, төрийн ба төрийн бус байгууллагын удирдах ажилтан	Мэргэжилтэн	Инженер, техникийн ажилтан	Бичиг хэргийн туслах ажилтан	Үйлчилгээний ажилтан	Үйлдвэрийн ба худалдааны ажилтан	Машин тоног төхөөрөмжийн операторч, угсрагч	Энгийн ажил мэргэжил	Бусад	
ХАА, ан агнуур, ойн аж ахуйн, загас барилт	365229	1.5	0.4	0.7	1.0	0.8	0.9	1.6	2.4	0.0	
Уул уурхай, олборлолт	27242	2.7	3.4	2.5	1.1	1.5	13.9	5.5	5.9	0.0	
Боловсруулах үйлдвэр	58180	15.4	3.1	2.6	1.8	1.8	38.1	6.8	8.3	44.6	
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын хангамж	14328	2.0	1.3	4.7	6.4	0.2	5.8	4.6	0.4	0.0	
Усан хангамж, бохир ус, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрл	4557	0.5	0.4	0.3	0.0	0.3	0.4	0.8	4.9	0.0	
Барилга	32715	4.1	3.2	2.6	4.2	0.6	18.9	5.0	9.0	6.2	
Бөөний, жижиглэн худалдаа, машин мотоциклийн засвар үйлчилгээ	94748	19.4	2.7	5.9	7.7	54.7	8.8	3.0	17.6	7.2	
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	54006	4.0	1.9	3.3	8.2	2.9	2.2	54.7	7.5	11.4	
Байр сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйл ажиллагаа	21487	5.1	0.6	0.2	1.9	14.1	0.7	0.4	4.0	0.0	
Мэдээлэл, холбоо	11348	2.3	3.0	4.7	8.6	0.2	1.3	1.4	2.1	0.0	
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	12667	4.3	5.0	4.3	9.8	0.7	0.0	0.3	1.2	0.0	
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	697	0.6	0.2	0.0	0.9	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	
Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	10744	3.3	5.0	4.1	2.7	0.1	0.6	0.6	0.6	0.0	
Захиргааны болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	7427	2.2	1.6	2.2	0.0	2.1	0.2	0.5	1.9	0.0	
Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын даатгал	51416	18.1	10.4	27.1	19.7	7.4	1.3	5.1	6.6	0.0	
Боловсрол	71319	6.6	38.2	16.0	12.7	4.6	1.4	4.1	13.7	0.0	
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа	31417	3.0	13.7	14.4	4.6	2.8	0.3	3.2	3.8	0.0	
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	6889	1.1	2.8	2.0	6.1	0.0	0.4	0.5	1.1	0.0	
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	18698	3.1	2.2	2.2	2.5	4.7	3.9	1.2	7.3	21.8	
Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа	2913	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3	1.0	0.5	1.6	0.0	
Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа	1775	0.7	0.9	0.2	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	8.7	
Дүн	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
	Тоо	899802	41646	114433	44044	16840	110567	90479	70029	46947	1308

Хүснэгт 15. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, салбарын ангиллаар, боловсролын түвшингээр

	Ажиллагчдын тоо - бүгд	Боловсролын түвшингээр, %								
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Мэргэжлийн анхан шатны	Дипломын дээд, тусгай мэргэжлийн дунд	Дээд / бакалавр	Магистр ба түүнээс дээш	
ХАА, ан агнуур, ойн аж ахуйн, загас барилт	365229	91.5	88.9	68.2	28.5	24.4	9.4	3.0	1.7	
Уул уурхай, олборлолт	27242	1.0	1.7	2.7	4.3	3.0	2.6	3.4	2.3	
Боловсруулах үйлдвэр	58180	1.3	0.8	4.8	10.1	11.0	6.3	6.2	2.2	
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын хангамж	14328	0.4	0.2	0.6	1.5	3.1	3.9	2.1	1.0	
Усан хангамж, бохир ус, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэгээ	4557	0.0	0.3	0.6	0.5	0.2	0.4	0.7	0.0	
Барилга	32715	1.2	1.4	3.2	4.3	7.4	2.8	4.0	4.8	
Бөөний, жижиглэн худалдаа, машин мотоциклийн засвар үйлчилгээ	94748	1.8	1.6	6.2	16.1	12.8	12.8	13.7	9.9	
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	54006	1.2	1.1	3.5	10.1	9.9	7.7	4.4	1.8	
Байр сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйл ажиллагаа	21487	0.0	0.6	1.7	3.6	3.1	3.0	2.5	0.0	
Мэдээлэл, холбоо	11348	0.0	0.0	0.5	1.1	1.4	1.8	3.8	0.8	
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	12667	0.0	0.3	0.1	0.5	0.7	2.6	5.7	4.3	
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	697	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.3	0.0	
Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	10744	0.0	0.1	0.0	0.6	1.1	2.8	4.2	2.6	
Захиргааны болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	7427	0.0	0.2	0.4	1.3	0.4	1.2	1.2	2.5	
Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын даатгал	51416	0.3	0.4	1.5	5.5	5.2	10.6	14.0	21.5	
Боловсрол	71319	0.6	1.0	2.3	5.2	7.1	17.8	20.6	28.9	
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа	31417	0.4	0.5	1.5	2.4	4.7	9.8	5.2	12.6	
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	6889	0.3	0.0	0.3	1.0	0.5	1.2	1.6	1.0	
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	18698	0.0	0.3	1.5	2.8	2.9	2.6	2.7	2.1	
Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа	2913	0.0	0.7	0.1	0.5	0.8	0.1	0.1	0.0	
Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа	1775	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.3	0.9	0.0	
Дүн	Хувь	100	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	Тоо	899802	40197	94568	213834	236882	69824	112644	123282	8571

Хүснэгт 16. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, салбараар, ажил эрхлэлтийн байдлаар

Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал	Ажиллагчдын тоо - бүгд	Ажил эрхлэлтийн байдлаар, %						Бусад	
		Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагчид	Иргэний гэрээгээр ажиллагч	Ажил олгогч	Хоршооллын гишүүн	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	Өрхийн бизнест цалин хөлсгүй оролцогч		
ХАА, ан агнуур, ойн аж ахуйн, загас барилт	365229	0.9	6.7	0.8	0.0	60.7	92.3	6.9	
Уул уурхай, олборлолт	27242	5.5	2.1	3.5	0.0	1.8	0.8	2.3	
Боловсруулах аж үйлдвэр	58180	9.2	15.2	14.6	61.7	4.5	1.1	17.1	
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын хангамж	14328	4.1	1.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Усан хангамж, бохир ус, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэгээ	4557	1.0	0.7	0.5	0.0	0.3	0.1	0.0	
Барилга	32715	5.6	12.1	7.7	0.0	1.7	0.2	18.5	
Бөөний, жижиглэн худалдаа, машин мотоциклийн засвар үйлчилгээ	94748	4.8	25.0	46.4	0.0	15.0	3.8	10.2	
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	54006	6.2	5.8	6.3	0.0	10.3	0.5	9.7	
Байр сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйл ажиллагаа	21487	2.3	13.9	8.9	0.0	0.9	0.6	8.0	
Мэдээлэл, холбоо	11348	2.9	2.0	0.4	0.0	0.2	0.0	2.4	
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	12667	3.5	1.6	0.5	38.3	0.1	0.0	0.0	
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	697	0.2	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	
Мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	10744	2.7	1.4	1.3	0.0	0.3	0.0	0.0	
Захиргааны болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	7427	1.9	1.5	0.8	0.0	0.1	0.0	0.0	
Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын даатгал	51416	15.2	0.4	0.9	0.0	0.0	0.0	7.7	
Боловсрол	71319	21.0	1.5	0.6	0.0	0.2	0.0	0.0	
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа	31417	9.1	1.7	0.6	0.0	0.1	0.0	0.0	
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	6889	1.6	0.3	0.2	0.0	0.5	0.1	0.0	
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	18698	1.9	5.2	4.6	0.0	2.7	0.2	14.8	
Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа	2913	0.0	1.0	1.1	0.0	0.6	0.2	2.5	
Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа	1775	0.5	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Дүн	%	100	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	Тоо	899802	331842	42287	43696	223	260628	217224	3902

Хүснэгт 17. Тухайн үед ажил эрхэлсэн хүн амын тоо, боловсролын түвшин, ажил эрхлэлтийн байдлаар

Боловсролын түвшин	Ажилчдын тоо - Бүгд	Ажил эрхлэлтийн байдлаар, %							
		Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагчид	Иргэний гэрээгээр ажиллагч	Ажил олгогч	Хоршооллын гишүүн	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	Өрхийн бизнес цалин хөлсгүй оролцогч	Бусад	
Бүгд, %	100.0	36.9	4.7	4.9	0.0	29.0	24.1	0.4	
Боловсролгүй	40197	0.5	0.9	0.9	0.0	4.9	11.5	5.9	
Бага	94568	1.1	3.7	1.7	0.0	15.8	21.6	5.1	
Бүрэн бус дунд	213835	9.2	24.6	14.4	61.7	33.0	36.6	26.0	
Бүрэн дунд	236882	26.3	35.9	37.6	0.0	26.6	21.9	28.9	
Мэргэжлийн анхан шатны	69824	8.7	13.5	11.8	0.0	8.1	3.9	11.5	
Тусгай мэргэжлийн/ бүрэн бус дээд	112644	23.2	10.6	13.3	0.0	7.2	2.8	11.5	
Дээд	123282	28.7	10.4	18.7	38.3	4.3	1.7	11.2	
Мастер болон түүнээс дээш	8571	2.3	0.4	1.5	0.0	0.1	0.0	0.0	
Дүн	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	Тоо	899802	331842	42287	43696	223	260628	217224	3902

Хүснэгт 18. Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний хэлтэст бүртгүүлсэн ба бүртгүүлээгүй ажилгүйчүүдийн тоо, насны бүлэг, хүйсээр

	Нийт ажилгүйчүүд	Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний хэлтэст, %		
		Бүртгүүлсэн	Бүртгүүлээгүй	
Бүгд	90828	23.7	76.3	
Насны бүлгээр	15 - 19	5046	5.8	94.2
	20 - 24	19035	26.5	73.5
	25 - 29	14808	28	72
	30 - 34	13252	26.1	73.9
	35 - 39	12517	31	69
	40 - 44	11052	19.1	80.9
	45 - 49	9364	18.2	81.8
	50 - 54	4457	16.4	83.6
	55 - 59	1113	13.5	86.5
60-64	184	0	100	
Хүйсээр	Эрэгтэй	47675	21.1	78.9
	Эмэгтэй	43153	26.6	73.4
16-59 насны хүн ам	90643	23.8	76.2	

Хүснэгт 19. Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний хэлтэст бүртгүүлсэн ба бүртгүүлээгүй ажилгүйчүүдийн тоо, бүс, аймаг, нийслэлээр

Бүс, аймаг, нийслэл		Нийт ажилгүйчүүд	Хөдөлмөр халамжийн үйлчилгээний хэлтэст, %	
			Бүртгүүлсэн	Бүртгүүлээгүй
Бүсээр	Баруун	12742	30.9	69.1
	Хангай	22489	33.3	66.7
	Төв	20791	31.6	68.4
	Зүүн	3378	34.2	65.8
	Улаанбаатар	31428	7.6	92.4
Аймаг/ Нийслэлээр	Архангай	2496	38.3	61.7
	Баян-Өлгий	1722	21.9	78.1
	Баянхонгор	597	41.4	58.6
	Булган	1586	61.7	38.3
	Говь-Алтай	2179	32.5	67.5
	Дорноговь	4204	40.3	59.7
	Дорнод	562	0	100
	Дундговь	2267	58.4	41.6
	Завхан	763	84.4	15.6
	Өвөрхангай	2191	12.3	87.7
	Өмнөговь	2669	35.4	64.6
	Сүхбаатар	2086	37.6	62.4
	Сэлэнгэ	1310	12	88
	Төв	2213	32.7	67.3
	Увс	3494	39.4	60.6
	Ховд	4585	18	82
	Хөвсгөл	6837	27.2	72.8
	Хэнтий	730	50.7	49.3
	Дархан-Уул	7048	14.9	85.1
	Улаанбаатар	31428	7.6	92.4
Орхон	8781	36.2	63.8	
Говьсүмбэр	1080	62	38	
Дүн		90828	23.7	76.3

Хүснэгт 20. Сүүлийн 30 хоногт ажил хайсан болон хайгаагүй ажилгүйчүүдийн тоо, насны бүлэг, хүйсээр

Насны бүлэг		Бүгд			Үүнээс: хүйсээр					
		Хүний тоо	Үүнээс, %		Эрэгтэй			Эмэгтэй		
			Ажил хайсан	Ажил хайгаагүй	Бүгд	Үүнээс, %		Ацаа	Үүнээс, %	
						Ажил хайсан	Ажил хайгаагүй		Ажил хайсан	Ажил хайгаагүй
Бүгд		90828	58.4	41.6	47675	61.5	38.5	43153	55.0	45.0
Насны бүлгээр	15 - 19	5046	57.2	42.8	2877	72.5	27.5	2169	37.0	63.0
	20 - 24	19035	66.5	33.5	11263	67	33	7772	65.7	34.3
	25 - 29	14808	59.1	40.9	7871	61.1	38.9	6937	56.8	43.2
	30 - 34	13252	53.8	46.2	6379	57.3	42.7	6873	50.7	49.3
	35 - 39	12517	63.3	36.7	5477	69.7	30.3	7040	58.3	41.7
	40 - 44	11052	57.1	42.9	5257	58.5	41.5	5795	55.9	44.1
	45 - 49	9364	51.3	48.7	4499	58.3	41.7	4865	44.7	55.3
	50 - 54	4457	49.2	50.8	3039	47	53	1418	53.9	46.1
	55 - 59	1113	33	67	917	29.3	70.7	196	50.5	49.5
	60 - 64	184	0	100	96	0	100	88	0	100
16-59 насныхан		90643	58.5	41.5	47579	61.6	38.4	43065	55.1	44.9

Хүснэгт 21. Сүүлийн 30 хоногт ажил хайгаагүй ажилгүйчүүдийн тоо, насны бүлэг, хүйс, ажил хангаагүй гол шалтгаанаар

Насны бүлэг, байршил, хүйсээр		Ажил хайгаагүй хүн- бүгд	Үүнээс: Ажил хайгаагүй гол шалтгаанаар, (%)											
			Ажил олдохгүй байх гэж бодсон	Улирлаас шалтгаалсан	Мэргэжил дэдлага байхгүй	Гэрийн ажилтай	Суралцаж байсан	Хүсээгүй	Ажиллах насан хүрээгүй	Тэтгэвэрт	Цалин бага учраас	Ажил олгогчийн шалгуурт тэнцэхгүй тул	Өвчтэй, өндөр настан асарсан	Бусад
Бүгд		37805	60.1	6.3	7.9	4.7	1.5	3.0	0.7	0.9	1.9	4.5	2.7	5.8
Насны бүлгээр	15 - 19	2157	46.8	4.4	17.1	6.2	7.8	0.0	5.2	5.0	0.0	7.5	0.0	0.0
	20 - 24	6386	58.3	6.3	13.2	0.9	4.8	1.6	1.3	0.0	0.0	3.6	1.5	8.5
	25 - 29	6058	60.6	4.0	2.9	4.7	0.0	1.4	0.0	2.5	8.7	4.3	3.1	7.8
	30 - 34	6117	62.8	5.0	8.5	9.3	1.2	1.4	1.5	1.6	0.0	0.0	1.0	7.7
	35 - 39	4591	56.4	5.6	15.9	5.4	0.0	1.9	0.0	0.0	1.6	2.1	4.3	6.8
	40 - 44	4740	55.2	7.0	5.3	2.1	0.0	8.4	0.0	0.0	1.6	8.4	5.4	6.6
	45 - 49	4565	67.1	10.0	1.8	4.0	0.0	3.9	0.0	0.0	1.2	7.3	2.6	2.1
	50 - 54	2263	73.8	9.3	0.0	0.0	0.0	8.7	0.0	0.0	0.0	3.3	4.9	0.0
	55 - 59	744	59.1	10.1	0.0	12.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	17.9	0.0	0.0
	60 - 64	184	47.9	0.0	0.0	52.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
16-59 нас		37620	60.1	6.3	7.9	4.4	1.5	3	0.8	0.9	2	4.5	2.7	5.9
Хот	Эрэгтэй	12909	50.1	10.9	7.4	3.1	1.9	5.2	1.6	0.8	1.8	5.9	2.9	8.4
	Эмэгтэй	13514	57.0	6.1	9.4	5.2	1.2	2.1	0.6	0.5	2.9	6.3	3.7	5.0
	Бүгд	26423	53.6	8.4	8.4	4.2	1.6	3.6	1.1	0.7	2.4	6.1	3.3	6.6
Хөдөө	Эрэгтэй	5462	77.0	0.9	6.6	4.1	1.5	3.4	0	1.5	2.0	1.5	0	1.5
	Эмэгтэй	5920	73.4	1.9	6.5	7.5	1.0	0	0	1.7	0	0	2.5	5.5
	Бүгд	11382	75.1	1.4	6.5	5.9	1.2	1.6	0	1.6	0.9	0.7	1.3	3.8

Хүснэгт 22. Байнгын идэвхтэй хүн амын тоо, насны бүлэг, хүйс, салбараар

Насны бүлэг/ Хүйсээр		Байнгын идэвхтэй хүн ам - бүгд	Үүнээс: Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбараар, (%)														
			ХАА, ан агнуур, ойн аж ахуй	Уул уурхайн олборлох аж үйлдвэр	Боловсруулах аж үйлдвэр	Цахилгаан, хий үйлдвэрлэл, усан хангамж	Барилга	Бөөний болон жижиглэн худалдаа, гэр ахуйн барааны засвар үйлчилгээ	Тээвэр, агуулахын аж ахуй, холбоо	Санхүүгийн гүйлгээ хийх үйл ажиллагаа	Үл хөдлөх хөрөнгө, түрээс, бизнес	Төрийн удирдлага, батлан хамгаалах, нийгмийн даатгал	Боловсрол	Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгал	Нийгэм бие хүнд үзүүлэх бусад үйлчилгээ	Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн аж ахуй	Олон улсын байгууллагын үйл ажиллагаа
Бүгд		894346	39.9	3	6.6	2.1	3.7	10.5	9.8	1.5	2.1	5.8	8.1	3.5	2.7	0.3	0.4
Насны бүлгээр	15 - 19	35649	75.7	1.8	5.1	0.6	2.6	4	5.1	0.2	0.3	0.9	0.9	0.7	2.1	0	0
	20 - 24	97596	50.4	3.5	6.3	1.3	4.9	7.1	8.6	3.3	1.2	4	4.5	2	2.4	0.1	0.4
	25 - 29	137209	44.5	2.7	6.5	0.9	4.2	10	8.6	2.1	2.1	6.7	6.9	1.8	2.5	0.3	0.2
	30 - 34	141521	37.8	3.6	7.2	1.9	2.8	12.4	11.4	1.1	2.4	4.9	8.7	2.8	2.6	0.2	0.2
	35 - 39	130035	31.5	2.8	8.3	2.8	3.5	14.8	11	1.2	2.1	6.6	7.4	4.3	3	0.6	0.1
	40 - 44	128959	28.1	2.9	7.2	3.1	4.7	14	10.6	1.4	2.3	7.4	9.8	4.9	2.5	0.5	0.6
	45 - 49	105861	29.5	3.8	6.6	3.6	4.3	9.9	12	1.1	3.2	6.4	11.3	5.6	2.5	0.1	0.1
	50 - 54	59785	39	3.3	5.9	2.7	3.3	6.1	10.2	0.8	2.7	5.5	11.2	5.7	3.1	0.4	0.1
	55 - 59	27229	46	1.8	5.3	1.6	1.7	5.9	7.1	1.1	1.6	8	12.5	2.3	4.5	0.3	0.3
	60 - 64	14419	60	2	1.5	0.5	1.5	7.9	4.6	0.5	0	5.7	8.2	3.8	3.2	0	0.6
	65 - 69	9702	81.3	1	1.8	0	0	2.4	4.3	0	2	0	3.6	0.9	2.7	0	0
	70 +	6381	87.3	0	0	1.5	0	1.3	1.7	0	0	0	3.8	1.7	2.7	0	0
16-59	861366	38.6	3.1	6.9	2.2	3.8	10.8	10.1	1.5	2.2	5.9	8.2	3.5	2.7	0.3	0.2	
Хүйсээр	Эмэгтэй	463678	41.4	4.4	6.4	2.5	5.5	7.8	12.1	1.1	2.1	7.1	4.9	1.7	2.4	0.4	0.2
	Эрэгтэй	430668	38.4	1.6	6.9	1.8	1.8	13.5	7.4	1.9	2.2	4.3	11.5	5.5	2.7	0.2	0.3